

การศึกษาดูงานการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนา
ในจังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายกิตติ ขวัญนาค

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การศึกษาดูงานการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนา
ในจังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายกิตติ ขวัญนาค

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

THE ROLE OF THE MONKS AS A DEVELOPER NETWORK
IN CHIANG MAI

BY

MR. KITT KHWANNAK

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF
SOCIAL WORK IN SOCIAL WELFARE ADMINISTRATION AND POLICY
DEPARTMENT OF SOCIAL WORK
FACULTY OF SOCIAL ADMINISTRATION
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2016
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นายกิตติ ขวัญนาค

เรื่อง

การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนา
ในจังหวัดเชียงใหม่

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2560

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ เล็ก สมบัติ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ กิตติยา นรามาศ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์ ดร. ยิ่งลักษณ์ กาญจนฤกษ์)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร. โกวิทช์ พวงงาม)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์ นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นายกิตติ์ ขวัญนาค
ชื่อปริญญา	สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม)
สาขา/คณะ/มหาวิทยาลัย	การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ กิตติยา นรามาศ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร. ยิ่งลักษณ์ กาญจนฤกษ์
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อศึกษาพัฒนาการของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งการศึกษาเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม กับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา และการศึกษาเชิงปริมาณ มีแบบสอบถามและคำถามเป็นเครื่องมือ และวิเคราะห์ผลทางสถิติคือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. พัฒนาการของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีพัฒนาการการทำงานก่อตั้งของเครือข่าย 4 ระยะ ดังนี้ ระยะแรก เป็นช่วงก่อนการก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา พระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่ทำงานในลักษณะปัจเจก การทำงานขาดการสนับสนุนจากองค์กร หรือคณะสงฆ์ปกครอง ขาดความชัดเจนในกระบวนการและประเด็นการทำงาน ขาดการถอดบทเรียนการเรียนรู้ และขาดการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย ขาดการประชาสัมพันธ์ ระยะที่สอง เป็นช่วงก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีพัฒนาการ การก่อเกิดเครือข่ายในลักษณะเป็น เครือข่าย วิวัฒนาการ คือ เป็นการถือกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติ ตั้งแต่แรก และไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรง แต่มีกระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่ ถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือกัน ระยะที่สาม เป็นช่วงการเติบโต

หลังจากการก่อตั้ง มีการดำเนินงาน โดยรูปแบบเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม เป็นหลัก โดยอาศัยการทำงานของ ส่วนงานกองเลขาฯ ที่พัฒนาเกิดขึ้น คือ สถาบันโพธิยาลัย และพัฒนาการระยะที่สี่ คือ การดำเนินงานพัฒนาการช่วงปัจจุบัน เครือข่ายพระสงฆ์ที่มีความเชื่อและอุดมการณ์เดียวกันในการสร้างชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข โดยอาศัยหลักพุทธธรรม นำปัญญามาใช้บูรณาการดำเนินงานของเครือข่ายฯ และการดำเนินงานเกิดเป็นรูปธรรม เป็นเชิงประจักษ์มากขึ้น

2. ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา พระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี และเป็นพระเถระ มีพรรษา 10 พรรษาขึ้นไป ส่วนการศึกษาภาคสามัญ ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับนักธรรมเอก และสำเร็จการศึกษาระดับเปรียญธรรม 3 ส่วนตำแหน่งทางคณะสงฆ์นั้น ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ อำเภอสังกัดสัดส่วนเท่ากัน ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ และมีระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมระยะเวลาตั้งแต่ 1-5 ปี เป็นหลักและทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา พบว่า มีทักษะต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ในด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ และด้านการศึกษา ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน ตลอดจนด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มีบทบาทต่อการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา มีทักษะต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการศึกษาคครั้งนี้ คือ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ควรมีการประชุมพบปะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และองค์ความรู้ให้สม่ำเสมอ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ของสมาชิก และให้เกิดประสิทธิภาพต่อการดำเนินงานของเครือข่าย ตลอดจนเครือข่ายพระสงฆ์ควรจัดทำระบบฐานข้อมูล ประวัติและผลงานของพระสงฆ์นักพัฒนาที่เป็นปัจจุบัน และเข้าถึงได้ง่าย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสืบค้นและติดต่อสื่อสารกัน และคณะสงฆ์ควรให้การสนับสนุนพระสงฆ์นักพัฒนาที่มีผลงานโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับ โดยถวายรางวัลหรือการประกาศเกียรติคุณในการทำงานเพื่อสังคม เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่พระสงฆ์นักพัฒนา รวมทั้งควรมีการติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำแก่สมาชิกในเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา รวมทั้งการติดตามผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ อยู่เสมอ เพื่อให้การดำเนินงานของสมาชิกในเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสื่อต่างๆ ควรมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ให้เป็นที่รู้จักของสาธารณะมากกว่าปัจจุบัน

คำสำคัญ: บทบาทของพระสงฆ์, เครือข่าย

Thesis Title	THE ROLE OF THE MONKS AS A DEVELOPER NETWORK IN CHIANG MAI
Author	Mr. Kitt Khwannak
Degree	Master of Social Work (Social Welfare Administration and Policy)
Department/Faculty/University	Social Welfare Administration and Policy Social Administration Thammasat University
Thesis Advisor	Associat Professor Kittiya Naramas
Thesis Co-Advisor	Yingluck Kanchanaroek, Ph.D.
Academic Year	2016

ABSTRACT

The Study on “The Role of the Monks as a Developer Network in Chiang Mai”. The objective of the study to study the development of network development monks in Chiang Mai. And the attitude of the clergy on the role of network development monks. This study is a mix (Mixed Method Research), the qualitative study. In-depth interviews and focus groups. Network development monks. And quantitative study the questionnaire was sent to the priest who works with clergy developer community with a total of 200 queries and query tools. Statistical analysis of the results and the percentage average (arithmetic.), The standard deviation of the questionnaire (S.D.) t (t-test), F (F-test) results are summarized below.

1. Development of network development monks in Chiang Mai. Network development monks development work established a network of four phases: the first phase is the pre-established network of clergy developers. Monks Most developers work on individual characteristics. Working lack of support from the organization. Or ecclesiastical rule Lack of clarity on the issue and work. Lack of lessons learned. Lack of communication and modern. Lack of publicity for a second

term as the founding priest developer network development. To create a network in a network evolution is a natural born without a home. And not due to the establishment of a directly. The development process is a combination the idea was sparked from the outside. Testament to create a network to help each other during the third phase of growth after its inception. Operations the network model is primarily oriented issue activities through its work. Segment Division secretary is going to develop institutions Bodhi University. And the development of the fourth phase is the development of the current range. Network monks who believe in the same ideology. Create a community peace by Buddhism Bring intelligence to integrate the operations of the network's operations and cause substantial. A more empirical.

2. The opinion of the clergy on the role of network development monks. The clergy on the role of network development monks. Most are aged between 31-40 years and 10 years old with a Thera-up to the study, the most common. Graduate, undergraduate and most graduate-level courses theologian. And graduated from the third position to the clergy preach sermons that most of the ecclesiastical position. The district under equal Most had to join the network development monks in Chiang Mai. The length of the event lasts from 1-5 years were the main viewpoint of the clergy on the role of network development monks were perceived role of network development monks. In terms of promoting public health in the community, followed by the transmission belt. Assistance/Disaster Relief and education to promote community welfare As well as the conservation and development of natural resources respectively, and considering the overall picture showed. Priests who are responsible for the operation of the networks' development monks. Opinion towards the role of network development monks at the highest level.

Suggestions in this study is Clergy network developers. The conference should meet and exchange experiences. And knowledge consistency to strengthen and ensure the effectiveness of the operation of the network. The network priest should prepare the database. Historical developer of the clergy is present. And easy access to be useful to search for and communicate with each other. And the clergy should support development monks. With remarkable achievements and established By offering prizes or awards in social work. To build morale monks developers.

There should be a follow-up counseling to members of the clergy network developers. The empirical results of operations is always to make the operation of the network development monks. To effectively And the media should publish and promote a network of clergy developers. Make known to the public rather than the present.

Keywords: The Role of the Monks, Network

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยความกรุณาเมตตาจากคณาจารย์ทุกท่าน ทั้งจากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ เล็ก สมบัติ ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ กิตติยานรามาศ กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่อนุเคราะห์สละเวลาอันมีค่ายิ่งในการดูแลเอาใจใส่ผู้ศึกษาจนบรรลุผลสำเร็จ และกราบขอบพระคุณท่าน อาจารย์ ดร. ยิ่งลักษณ์ กาญจนฤกษ์ ที่สละเวลาและเมตตาอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทางจนประสบความสำเร็จในการศึกษา และขอกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์อีกหลายๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ประสบการณ์เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ ผู้ให้การศึกษทั้งพระสงฆ์นักพัฒนาหลายๆ ท่าน ที่ให้การสนับสนุนเอื้อเฟื้อในการให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ตลอดจนกราบขอบพระคุณ ดร. พระมหาบุญช่วย สิริธโร เลขาธิการเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา และอาจารย์ศุภนัยบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ตลอดจนเพื่อนๆ ร่วมงานในสถาบันโพธิยาลัย และเครือข่ายสุภาพะที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ ประสพการณ์ และข้อมูลแก่ผู้ศึกษา และขอบพระคุณเพื่อนๆ บ.ส. ลำปาง รุ่นที่ 3 และเจ้าหน้าที่โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคมทุกท่าน ที่มีเมตริจิต และช่วยเหลือเกื้อกูลระดมเสมอมา

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ และคุณแม่ คุณยาย ตลอดจนญาติๆ ในครอบครัวที่ได้ให้การสนับสนุนทุนทรัพย์ในการศึกษา และคอยให้กำลังใจเสมอมา ส่งผลให้การศึกษาในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จด้วยดี

นายกิตติ์ ขวัญนาค

(7)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
สารบัญตาราง	(12)
สารบัญภาพ	(14)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 มุลเหตุจูงใจในการศึกษา	4
1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา	6
1.4 ขอบเขตในการศึกษา	6
1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา	6
1.4.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา	7
1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย	7
1.5 นิยามศัพท์	7
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	9
2.1.1 ความหมายของบทบาท	9
2.1.2 ปัจจัยในการแสดงบทบาทของบุคคล	10

2.2 แนวคิดการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนา	11
2.2.1 ความหมายบทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนา	11
2.2.2 องค์ประกอบของบทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนา	13
2.2.3 บทบาทใหม่ของพระพุทธศาสนากับการพัฒนา	14
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย	17
2.3.1 ความหมายของเครือข่าย	17
2.3.2 การก่อเกิดของเครือข่าย	18
2.3.2.1 เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ	18
2.3.2.2 เครือข่ายจัดตั้ง	18
2.3.2.3 เครือข่ายวิวัฒนาการ	18
2.3.3 ลักษณะสำคัญของเครือข่าย	19
2.3.4 ประเภทเครือข่าย	20
2.3.5 องค์ประกอบของเครือข่าย	21
2.3.5.1 มีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน	21
2.3.5.2 การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	21
2.3.5.3 มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน	22
2.3.5.4 การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย	22
2.3.5.5 มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน	22
2.3.5.6 การเกื้อหนุนพึ่งพากัน	23
2.3.5.7 มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน	23
2.3.6 มูลเหตุการสร้างเครือข่าย	23
2.3.7 ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่าย	24
2.4 ข้อมูลสถาบันโพธิยาลัย	26
2.5 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	29
2.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา	35
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	36
3.1 วิธีการศึกษา	36
3.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง และขนาดตัวอย่าง	36

	(9)
3.2.1 กลุ่มตัวอย่างจากพระสงฆ์นักพัฒนา จำนวน 10 รูป	36
3.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างของประชากร	37
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	38
3.4 การทดสอบเครื่องมือ	38
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	39
3.6.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ	39
3.6.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ	40
3.7 การนำเสนอข้อมูล	41
บทที่ 4 ผลการศึกษาและการอภิปรายผล	42
4.1 พัฒนาการการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่	43
4.1.1 ช่วงก่อนการก่อตั้งเครือข่าย (ก่อนปี พ.ศ. 2540)	43
4.1.2 ช่วงก่อตั้งเครือข่าย (ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นไป)	45
4.1.3 ช่วงภายหลังการก่อตั้งเครือข่าย (ปี พ.ศ. 2541-2550)	49
4.1.4 ช่วงปัจจุบันของเครือข่าย (ปี พ.ศ. 2551-2559)	51
4.1.4.1 ประเด็นงานที่เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาดำเนินการปัจจุบัน	53
(1) งานด้านการศึกษา	53
(2) งานด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ	54
(3) งานด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์	55
(4) งานด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน	55
(5) งานด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน	56
(6) งานด้านเครือข่ายพระนักพัฒนา ชุมชนภาคเหนือ (คพชน.)	57
4.1.4.2 ผลงานเชิงประจักษ์ในปัจจุบันของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่	58
(1) บทบาทพระสงฆ์นักพัฒนากับปัญหาที่ซับซ้อนในปัจจุบัน	59
(2) สรุปพัฒนาการของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัด เชียงใหม่	62
4.2 การศึกษาทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนา	64

4.2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	64
4.2.2 ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนา	68
4.2.2.1 ด้านการศึกษา	68
4.2.2.2 ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ	70
4.2.2.3 ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์	73
4.2.2.4 ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน	75
4.2.2.5 ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน	77
4.2.2.6 ภาพรวม	81
4.3 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์	81
4.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร	82
4.4.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุกับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อ บทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา	82
4.4.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพรรษากับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อ บทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา	83
4.4.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการศึกษากับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อ บทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา	84
4.4.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของอำเภอที่สังกัดกับทักษะของพระสงฆ์ที่ มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา	85
4.4.5 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์กับ ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนา	87
4.5 การอภิปรายผลการศึกษา	88
4.5.1 พัฒนาการการทำงาน of เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่	88
4.5.2 ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนา	91
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	97
5.1 สรุปผลการศึกษา	97
5.1.1 พัฒนาการการทำงาน of เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่	97

	(11)
5.1.2 การศึกษาทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่าย พระสงฆ์นักพัฒนา	98
5.1.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของพระสงฆ์	98
5.1.2.2 ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนา	99
5.1.2.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์	99
5.1.2.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง	99
5.2 ข้อเสนอแนะ	100
5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา	100
5.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	100
รายการอ้างอิง	102
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถามสัมภาษณ์พระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่	106
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	109
ภาคผนวก ค รายชื่อสมาชิกเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่	117
ประวัติผู้เขียน	137

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	จำนวนพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์นักพัฒนาในชุมชน	38
4.1	โครงการของพระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือเชิงประจักษ์ที่ได้รับการสนับสนุน	60
4.2	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษาแผนกธรรม การศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ อำเภอที่สังกัด การเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม	65
4.3	ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการศึกษา	69
4.4	ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ	71
4.5	ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์	73
4.6	ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน	75
4.7	ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน	78
4.8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาโดยภาพรวม	81
4.9	การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน	82
4.10	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุของกลุ่มตัวอย่างกับระดับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน	83

- 4.11 การเปรียบเทียบระดับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีพรชญาแตกต่างกัน 83
- 4.12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุของกลุ่มตัวอย่างกับระดับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีพรชญาแตกต่างกัน 84
- 4.13 การเปรียบเทียบระดับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาแตกต่างกัน 84
- 4.14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษากลุ่มตัวอย่างกับระดับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาแตกต่างกัน 85
- 4.15 การเปรียบเทียบระดับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีอำเภอที่สังกัดแตกต่างกัน 86
- 4.16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษากลุ่มตัวอย่างกับระดับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาแตกต่างกัน 86
- 4.17 การเปรียบเทียบระดับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มอำเภอที่สังกัด 87
- 4.18 การเปรียบเทียบระดับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์แตกต่างกัน 88

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	โครงสร้างองค์กรและการบริหารงานกองงานเลขา สถาบันโพธิยาลัย	27

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วัดเป็นสถาบันทางสังคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมเป็นส่วนที่ซับซ้อน ประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ กฎหมาย ประเพณี และความสามารถอื่นๆ ที่มนุษย์ได้มาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม (เอมอร์ เจียร์มาศ, 2548, น. 38) ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนไทยผูกพันกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้นมาเป็นเวลายาวนาน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางและเป็นสัญลักษณ์แห่งความมีอารยธรรมของสังคมและชุมชนไทย (ทะนงชัย บุรณพิสทธิ์, 2545, น. 1) โดยในเรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อชุมชนจะมีค่ากลอนที่ประพันธ์โดย พระธรรม ทัศนารถ อดีตเจ้าอาวาส วัดชนะสงคราม กรุงเทพมหานครว่า

“วัดจะดีมีหลักฐานเพราะบ้านช่วย   บ้านจะสวยเพราะมีวัดค้ำค้ำ
บ้านกับวัดผลัดกันช่วยยิ่งอวยชัย   ถ้าขัดกันก็บรลัยทั้งสองทาง”

จากข้อความที่ยกมาเบื้องต้นนี้ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของวัดที่มีต่อสังคม ซึ่งย่อมเป็นผลดีต่อสังคมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้น และจะเป็นแนวทางการพัฒนาที่ดี เพราะมุ่งที่จะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพเป็นประการสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2538, น. 35-38) ได้กล่าวถึง บทบาทที่มีต่อสังคมไทยไว้ว่า ย้อนกลับไปพูดถึงหน้าที่ของวัด ได้กล่าวแล้วข้างต้นว่า วัดเป็นงานที่ดำเนินกิจการในหมู่ของพระสงฆ์เอง และเป็นที่ประกอบกิจกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับประชาชน กิจการและกิจกรรมเหล่านี้ อิงอยู่กับหน้าที่ หรือศาสนกิจหลักของพระสงฆ์ คือ การศึกษา การปฏิบัติธรรม และการเผยแผ่ สอนประชาชน จากการศึกษาปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจการเหล่านี้ บทบาทของวัดได้พัฒนาขึ้นโดยลำดับตามกาลเวลา จนในที่สุดวัดได้กลายเป็นศูนย์กลางของสังคม เป็นที่รวมจิตใจของประชาชน ทำหน้าที่ทั้งทางศาสนา ทางการศึกษา ทางวัฒนธรรม และทางสังคมโดยตรง มีบทบาทและรายละเอียดมากมาย ดังนี้

1. วัดเป็นสถานศึกษาและฝึกอบรมศีลธรรม สอนวิชาการต่างๆ เท่าที่มีในสมัยนั้นๆ ทั้งโดยตรง คือ ผู้มาบวชตามประเพณี และเด็กที่มาอยู่วัด และโดยอ้อม คือ ผู้มาทำกิจกรรมต่างๆ ในวัด หรือมาร่วมกิจกรรมในวัด ทั้งวิชาการและวิชาชีพต่างๆ

2. วัดเป็นสถานที่ก่อกำเนิด และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นที่สืบทอดวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรม ตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์

3. วัดเป็นสถานสงเคราะห์ ช่วยให้ผู้ทรนถนชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพ พร้อมไปกับได้ศึกษาเล่าเรียน เป็นที่รับเลี้ยงฝึกอบรมเด็กที่มีปัญหา เด็กอนาถา ตลอดจนผู้ใหญ่ ซึ่งไร้ที่พึ่งพิง
4. วัดเป็นสถานที่ปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับปัญหาชีวิต เป็นที่ระบายความทุกข์ ความเดือดร้อน ความรู้สึกคับแค้นข้องใจต่างๆ และปรึกษาหารือ รับคำแนะนำสั่งสอนเกี่ยวกับ วิธีแก้ปัญหา
5. วัดเป็นสถานที่ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท อาศัยความเคารพนับถือเชื่อฟัง ทำให้ พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่ประดุจศาลตัดสินความ แต่มุ่งในทางสมัคสมานสามัคคีเป็นสำคัญ
6. วัดเป็นสถานบันเทิง ที่จัดงานเทศกาล งานสนุกสนานรื่นเริงและงานมหรสพต่างๆ ของชุมชน รวมทั้งเป็นที่เล่นที่สนุกสนานของเด็กๆ
7. วัดเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ทำหน้าที่เหมือนสวน ที่ให้ความร่มเย็นสดชื่นของ ธรรมชาติ พร้อมไปกับให้บรรยากาศที่สงบเยือกเย็นทางจิตใจ
8. วัดเป็นสถานที่พบปะ ประชุมสโมสร ที่ชาวบ้านบางคนนัดพบ หรือบางคนมาพบปะ กันเป็นประจำ บางคนได้มีโอกาสเจอเจอกันเป็นครั้งคราวทำให้ไม่ลืมกันไป โดยเฉพาะเป็นที่ชุมนุม สันสรรค์สนทนาปรึกษาหารือกันในกิจการที่เหมาะสม และผ่อนคลาย
9. วัดเป็นสถานที่แจ้งข่าว แพร่ข่าว และสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจการของชุมชน ข่าวภายในชุมชนก็ดี ข่าวจากภายนอกชุมชน เช่น ข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ของประเทศชาติบ้านเมือง ก็ดี อาศัยวัดเป็นศูนย์เผยแพร่ที่สำคัญที่สุด และวัด คือ ศาลาวัด เป็นที่สำหรับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนนายอำเภอ เรียกชาวบ้านหรือลูกบ้านมาประชุม หรือถือโอกาสที่มีชุมนุมในงานวัด แจ้งข่าว งานกิจการต่างๆ
10. วัดเป็นสถานที่จัดกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนดำเนินกิจการบางอย่างของ บ้านเมือง เช่น เป็นที่กล่าวปราศรัยหาเสียงของนักการเมือง ที่จัดลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือยาม สงครามสมัยโบราณ เป็นที่ชุมนุมทหารก็มีเป็นครั้งคราว
11. วัดเป็นสถานพยาบาล ที่รวบรวมสืบทอดตำรา ยาแผนโบราณกลางบ้าน ที่รักษา ผู้ป่วยเจ็บตามภูมิรู้ ซึ่งถ่ายทอดสืบๆ กันมา
12. วัดเป็นสถานที่พักคนเดินทาง ทำหน้าที่ดุจโรงแรมฟรี สำหรับผู้เดินทางไกล โดยเฉพาะจากต่างถิ่น และไม่มีญาติพี่น้อง และเพื่อนพ้อง
13. วัดเป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บอุปกรณ์และเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านใช้ร่วมกันเมื่อมี งานที่วัด หรือยืมไปใช้เมื่อตนมีงาน
14. วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม หรือใช้บริการด้านพิธีกรรมผูกพันกับชีวิตของ ทุกคนในระยะเวลาและเหตุการณ์ต่างๆ ของชีวิต ตามวัฒนธรรมประเพณี

จากข้อมูลดังกล่าวผู้ศึกษาเห็นว่าวัดเป็นสถานที่ดำเนินกิจการในหมู่ทั้งพระสงฆ์และประชาชน กิจกรรมหลักในวัดอิงอยู่กับศาสนกิจหลักของพระสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การปฏิบัติธรรม และการเผยแผ่สั่งสอนประชาชน บทบาทของวัดได้พัฒนาขึ้นโดยลำดับตามกาลเวลา จนในที่สุดวัดได้กลายเป็นศูนย์กลางของสังคม เป็นที่รวมจิตใจของประชาชน โดยมีบทบาทของพระสงฆ์เป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรม

ดังนั้น พระสงฆ์จึงมีบทบาทเป็นอย่างมากสำหรับชุมชนและหากรู้จักดำเนินการให้ดี พระสงฆ์นั่นเองจะเป็นผู้ที่สามารถนำชนบทไปสู่ความเจริญได้โดยวิธีทางที่เหมาะสม เนื่องจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้าน พระสงฆ์จึงเป็นผู้เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟังพระสงฆ์ โดยความเคารพนับถือและเชื่อฟังนี้เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธา ไม่ได้เกิดจากการเกรงกลัวอำนาจ การกระทำจึงเป็นไปด้วยความเต็มใจและเต็มกำลัง ได้ผลสำเร็จของงานพร้อมทั้งผลทางจิตใจของผู้ทำงาน

ด้วยบทบาทของพระสงฆ์ดังที่กล่าวมานั้น มหาเถรสมาคมได้บันทึกไว้ในพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ตรากฎมหาเถรสมาคม (กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ข้อ 5) กำหนด “การ” คือ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องทำ หรือที่จะต้องถือเป็น ฐานะหน้าที่ เพราะเป็นการคณะสงฆ์และการพระศาสนา หรือเกี่ยวกับคณะสงฆ์ มี 6 ประการ คือ (พระราชวรมนู (พล อภากร) และคณะ, 2557, น. 43; กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศาสนา, กองแผนงาน, ฝ่ายฝึกอบรม, 2542, น. 393)

1. การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม หรือการปกครองคณะสงฆ์
2. การศาสนศึกษา
3. การศึกษาสงเคราะห์
4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
5. การสาธารณูปการ
6. การสาธารณสงเคราะห์

หากพิจารณาถึงระเบียบดังกล่าว จะเห็นได้ว่าระเบียบการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านนี้ เมื่อพิจารณาลงลึกในรายละเอียดจะเห็นว่ามียุทธศาสตร์ครอบคลุมถึงการพัฒนา ทั้งในด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ การพัฒนาอาชีพของชุมชน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนอีกด้วย จากข้อความที่ผู้ศึกษาหยิบยกมาเป็นตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม ซึ่งย่อมเป็นผลดีต่อสังคมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้น และเป็นแนวทางการพัฒนาที่ดีที่สุดเพราะมุ่งที่จะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพเป็นประการสำคัญ

แต่ผลจากการเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ความทันสมัยในปัจจุบัน ได้ดึงเอาหน้าที่ทางสังคมหลายอย่างที่วัดเคยมีต่อชุมชนออกไปและสร้างสถาบันทางโลกขึ้นมาแทนที่ ทั้งการสร้างโรงเรียน แผนใหม่ การแพทย์ การสันตนาการ หรือศิลปะ วัดจึงถูกผลักดันให้เข้าไปอยู่ในมุมแคบๆ ของหน้าที่ในเชิงพิธีกรรม เช่นเดียวกับสถาบันสงฆ์ไทยที่ค่อยๆ สูญเสียบทบาทการเป็นผู้นำทางปัญญาและความสัมพันธ์ทางสังคมหลายด้านที่เกื้อกูลกับชุมชน (ประยูร ปยุตโต., 2538, น. 41) ด้วยการเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ความทันสมัยแห่งการพัฒนาตัวเอง จึงมีการทบทวนบทบาททางสังคมของพระสงฆ์ ทำให้มีความเคลื่อนไหวในกลุ่มพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมเพิ่มขึ้นมาเป็นอุดมการณ์ที่ตอบสนองปัญหาความต้องการของชุมชนในลักษณะที่ประสานประสานกับการทำงานของกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะข้าราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้นำชุมชนรวมทั้งประชาชนในชนบท ดังเช่น พระอุดมประชาท (อลงกต ดิกปัญโญ) แห่งวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ได้ทำงานด้านสาธารณสุข เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์ ส่วน พระสุบิน ปณีโต วัดไร่ล่อม จังหวัดตราด ได้ทำงานด้านเศรษฐกิจชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการรวมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ส่วนพระครูพิทักษ์นันทคุณ และ พระสมคิด จารณธมโม แห่งจังหวัดน่าน ได้ทำงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และได้ก่อเกิดการรวมตัวของพระสงฆ์กลุ่มต่างๆ ขึ้นมากมาย ดังเช่น เครือข่ายพระสงฆ์พิทักษ์วัฒนธรรม กลุ่มเสขิยธรรม เครือข่ายพุทธชยันตี เครือข่ายพระสงฆ์ด้านปัจจัยสี่ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ (คพชน) ฯลฯ (พระครูพิพิธ สุตาทร และคณะ, 2555, น. 3) สำหรับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคเหนือนั้น เป็นเครือข่ายพระสงฆ์ที่มีการดำเนินงานที่น่าสนใจ จึงเป็นที่มาและความสำคัญของการติดตามศึกษาในครั้งนี้

1.2 มุมเหตุจูงใจในการศึกษา

สำหรับประเด็นการศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาสนใจบทบาทของกลุ่มพระสงฆ์นักพัฒนาหนึ่งที่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ให้ความเคารพและศรัทธาในผลงานการทำงานของเครือข่าย คือ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือ ซึ่งเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นในอดีตเมื่อกลางปี พ.ศ.2541 โดยกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมตัวกันชุมนุมเรียกร้องให้หน่วยงานภาครัฐได้ช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่กลุ่มตนเองกำลังเผชิญอยู่เช่น ปัญหาที่ดิน ปัญหาการลงรายการสัญชาติ ปัญหาป่าไม้ เป็นต้น ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ (พระครูพิพิธ สุตาทร และคณะ, 2555, น. 3) ด้วยวิถีแบบพุทธเมื่อพบปัญหาที่ไม่อาจหาทางออกได้ อย่างทันทั่วทั้ง สิ่งในกลุ่มผู้ชุมนุมระลึกถึง คือ ศาสนา เพราะเชื่อว่าพิธีกรรมทางศาสนาจะสามารถสร้างเสริมกำลังใจของตนให้เข้มแข็งในการทำให้ข้อเรียกร้องเหล่านั้นได้รับการตอบสนองในทิศทางที่

เป็นธรรม พวกเขาได้นิมนต์พระสงฆ์กลุ่มหนึ่งประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยการถวายสังฆทาน 10 รูป และพระสงฆ์เหล่านั้น ได้เห็นถึงความทุกข์ของชาวบ้านและอาสาที่จะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน จึงรวมตัวกันทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมในนาม “เครือข่ายพระสงฆ์เพื่อคนจน” ภายหลังจากบทบาทของชุมชน พระสงฆ์กลุ่มดังกล่าวเห็นว่าควรมีการรวมตัวเพื่อหนุนเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานชุมชนอย่างจริงจัง จึงมีการนัดประชุมพบปะกันต่อเนื่องอีกหลายครั้ง มีการชักชวนพระสงฆ์จากจังหวัดภาคเหนือตอนบนมาร่วมอีกหลายรูป ในที่สุดจึงมีการจัดตั้ง “เครือข่ายพระนักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ (คพชน)” ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2543 (พระครูพิพิธ สุตาทร และคณะ, 2555, น. 3) กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “เสริมสร้างศักยภาพพระสงฆ์ในการทำงานพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธธรรม”

การทำงานของเครือข่ายมีคณะทำงานเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาจากหลายๆ จังหวัดในภาคเหนือ และมีสมาชิกมาก คือ จังหวัดเชียงใหม่ ล้วนเป็นพระสงฆ์ที่มีอุดมการณ์ที่จะทำงานพัฒนาอย่างจริงจัง และเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านในชุมชน โดยทำงานทั้งบทบาทด้านการส่งเสริมพัฒนาการศึกษา ได้แก่ การก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกสามัญ และแผนกบาลี เพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชนได้บรรพชาเป็นสามเณรและได้เรียนหนังสือ เทียบเท่าเยาวชนทั่วไป การจัดโครงการอบรมธรรมะสังยุต และโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทั้งยังมีบทบาทด้านการอนุรักษ์และพัฒนาศรัทธาธรรมชาติ โดยพระสงฆ์นักพัฒนามักเข้าไปมีบทบาททั้งโดยตรง คือ เป็นผู้นำชาวบ้านในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม และบทบาทร่วมกับชาวบ้านในการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมทำผายชะลอน้ำ กิจกรรมบวชป่าชุมชน กิจกรรมปลูกป่า รวมทั้งยังมีบทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ให้กับชุมชนที่อยู่ห่างไกล เช่น กิจกรรมมอบข้าวสารและเครื่องอุปโภค บริโภคให้กับชุมชนบนภูเขาที่ห่างไกล โครงการทำการเกษตรแบบพึ่งตนเอง และบางพื้นที่การทำงานของพระสงฆ์นักพัฒนายังมีบทบาทด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนให้กับชุมชน เช่น สวัสดิการชุมชนออมทรัพย์ที่วัดเจดีย์แม่ครัว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีสัจจะออมทรัพย์ วันละบาท สวัสดิการชุมชนด้านการเกษตร เป็นต้น และพระสงฆ์นักพัฒนายังมีบทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน เช่น งานเครือข่ายองค์กรศาสนาเพื่อผู้ป่วยเอดส์เอชไอวี กิจกรรมส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรในวัด และการขับเคลื่อนงานสุขภาพทั้งจังหวัดเชียงใหม่ คือ งานประชาคมงดเหล้าบู้หรือของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นผู้ขับเคลื่อนงานเป็นหลัก กิจกรรมและบทบาทการดำเนินงานดังกล่าวเป็นเพียงกิจกรรมบางส่วนที่เป็นประเด็นสะท้อนสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ภายใต้การขับเคลื่อนบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ที่ตระหนักถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนและร่วมคิดหาพัฒนาให้ชุมชนเกิดความสุขอีกครั้ง ปัจจุบันเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนายังคงมีการรวมตัวกันทำงานและร่วมเวทีระดับชุมชน เรียนรู้การทำงานของสมาชิกพระสงฆ์นักพัฒนาในเครือข่ายอยู่บ่อยครั้ง โดยมีศูนย์ประสานงานเครือข่าย

อยู่ที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วัดสวนดอก ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางในการประสานงานและสนับสนุนการทำงาน (พระมหาบุญช่วย สิริธโร, 2546, น. 5)

ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาในฐานะเป็นหนึ่งในคณะทำงานที่มีความเกี่ยวข้องและสนับสนุนงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในปัจจุบัน เกิดตระหนักและศรัทธาถึงบทบาทของพระสงฆ์นักพัฒนาที่มีต่องานพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ ที่จะส่งผลดีต่อการพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาถึงพัฒนาการของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ที่น่าสนใจ และศึกษาทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ตลอดจนผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ นำไปพัฒนาเป็นแนวทางการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาให้มีประสิทธิภาพการทำงานเสริมสร้างความสุขให้กับชุมชนมากยิ่งขึ้น

1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

1.4 ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาขอบเขตในครั้งนี้ มี 3 ขอบเขตด้วยกัน คือ

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาพัฒนาการของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีช่วงระยะของพัฒนาการดังนี้
  - ช่วงก่อนการก่อตั้งเครือข่าย
  - ช่วงก่อตั้งเครือข่าย
  - ช่วงภายหลังการก่อตั้งเครือข่าย
  - ช่วงปัจจุบันของเครือข่าย
2. ศึกษาทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ในประเด็นต่อไปนี้

- ด้านการศึกษา
- ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ
- ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์
- ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน
- ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนโดยสังเคราะห์จาก

กิจกรรมและการดำเนินงานของพระสงฆ์นักพัฒนาในเครือข่ายในปัจจุบัน

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา

ประชากร ประกอบด้วย สมาชิกในเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา และพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาในพื้นที่ของกลุ่มพระสงฆ์นักพัฒนาที่ทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ อำเภอเมือง แม่แตง แม่ริม ดอยสะเก็ด และอำเภอหางดง ที่มีจำนวนพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์นักพัฒนาหนาแน่น

1.5 นิยามศัพท์

บทบาทการทำงาน หมายถึง การปฏิบัติงานของพระสงฆ์นักพัฒนา ในประเด็นด้านการศึกษา ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน และอื่นๆ โดยทำงานพัฒนาให้คุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม มีคุณภาพที่ดีขึ้น

เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา หมายถึง พระสงฆ์นักพัฒนาในภาคเหนือที่มีอุดมการณ์ด้านการพัฒนาชุมชนร่วมกัน ภายใต้วัตถุประสงค์ เป้าหมายบางอย่างร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ทรัพยากรร่วมกัน รวมตัวทำกิจกรรมช่วยเหลือ เป็นเครือข่ายเพื่อทำงานพัฒนาในภาคเหนือให้อยู่เย็นเป็นสุข และส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม มีคุณภาพที่ดีขึ้น

พระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา หมายถึง พระสงฆ์ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่มีการทำงานร่วม และทำงานเกี่ยวข้องกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ในประเด็นด้านการศึกษา ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน

ทัศนคติของพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา หมายถึง ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงพัฒนาการของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์

นักพัฒนา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่” ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่างๆ โดยได้สำรวจและศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระพุทธรศาสนากับการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อชี้ให้เห็นว่าบทบาทของพระพุทธรศาสนากับการพัฒนา มีบทบาทตลอดจนวิธีการทำงานอย่างไรบ้างต่อ ชุมชน สังคม และประชาชน รวมทั้งศึกษาถึงเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการการทำงาน of เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะได้เห็นว่าพัฒนาการการทำงาน of เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นอย่างไร จากนั้นศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติการทำงาน of พระสงฆ์ เพื่อศึกษาความคิดเห็น of พระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงาน of พระสงฆ์ ซึ่งการศึกษาตามเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ ผู้ศึกษาพยายามเชื่อมโยงกับความสำคัญ and ความเป็นมา of ปัญหา โดยผู้ศึกษาได้จำแนก ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระพุทธรศาสนากับการพัฒนา
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย
- 2.4 ข้อมูลสถาบันโพธิยาลัย
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

2.1.1 ความหมายของบทบาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 602) ให้แนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทดังนี้ บทบาท หมายถึง การทำทำตามบท การทำตามบท โดยปริยาย หมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ เช่น บทบาทของบิดามารดาในการเลี้ยงดูบุตรธิดา บทบาทของครูในการสอนหนังสือ เป็นต้น

ติน ปรัชญพฤทธิ์ (2538, น. 347) ได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทดังนี้ บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ

ลินตัน (Linton, 1939, อ้างถึงใน สุรางค์ จันทน์เอม, 2529, น. 24) ให้แนวความคิดที่เกี่ยวกับบทบาทดังนี้ สถานภาพเป็นนามธรรม หมายถึงตำแหน่ง ในแต่ละตำแหน่งจะได้อำนาจบทบาทไว้อย่างไรบ้าง ฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่ง ก็จะต้องมีบทบาทควบคู่กันไปเสมอ คือ เมื่อบุคคลมีตำแหน่งย่อมจะต้องมีสิทธิและหน้าที่ตามมาเอง บางคนก็ปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาท บางคนก็ทำได้ไม่เต็มที่ เพราะเกิดขัดแย้งกันในบทบาท ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ อย่าง เช่น บุคลิกภาพของผู้ที่สวมบทบาท ลักษณะของสังคม ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้น

ณรงค์ เส็งประชา (2541, น. 136-137) ได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับบทบาทดังนี้ บทบาท คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลต้องกระทำตามหน้าที่ เช่น เป็นครูต้องสอนนักเรียน เป็นตำรวจต้องพิทักษ์สันติราษฎร์ ทหารต้องเป็นรั้วของชาติ บุตรต้องเชื่อฟังบิดามารดา เป็นต้น

เมื่อคนเราติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น ย่อมจะต้องแสดงบทบาทหลายบทบาทมากขึ้นตามบทบาท หรือตามสถานภาพก่อนเกิดจากความสัมพันธ์อื่นๆ และบางครั้งบทบาท ที่เกิดขึ้นอาจเกิดการขัดแย้งกันได้ เช่น ขณะที่เขาจะแสดงบทบาทเป็นผู้บังคับบัญชา แต่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในหน่วยราชการที่เขารับผิดชอบเป็นบิดาของเขา ในสถานภาพนี้ที่เป็นบุตรเขาจะต้องเชื่อฟังบิดา ต้องเคารพบิดา ดังนั้นในกรณีเช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดความอึดอัดใจและจำเป็นต้องหาทางเลือกในการปฏิบัติลักษณะเช่นนี้จะเป็นปัญหาที่เกิดจากบทบาทขัดแย้งกัน

เมื่อบุคคลได้ดำรงตำแหน่งในสังคม ย่อมจะต้องแสดงบทบาทตามตำแหน่งนั้นๆ ตำแหน่งเดียวกัน แต่ผู้ดำรงตำแหน่งคนละคนอาจมีบทบาทต่างกันไป เพราะต่างคนต่างมี นิสัย ความคิด ความสามารถ การอบรม กำลังใจ มूलเหตุจูงใจ ความพอใจในสิทธิหน้าที่ สภาพของจิตใจ และร่างกายที่ไม่เหมือนกัน ฉะนั้นบทบาทจึงเป็นเพียงรูปการ (Aspect) ทางพฤติกรรมของตำแหน่ง

ผู้ศึกษาได้สรุปความหมายของบทบาทตามที่ได้ศึกษาทบทวน คือ บทบาทมีสถานภาพเป็นนามธรรม บทบาทเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ และบทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำตามหน้าที่

2.1.2 ปัจจัยในการแสดงบทบาทของบุคคล

อัลพอร์ต (Allport, 1930, อ้างถึงใน สุภา สุกุลเงิน, 2545, น. 15-16) ได้ให้แนวคิดอันเกี่ยวกับของบทบาทดังนี้ การแสดงบทบาทของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

1. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role Expectation) หมายถึง บทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามความคาดหวังที่กำหนดโดยสังคมและสถานภาพที่บุคคลนั้นครองอยู่
2. การรับรู้บทบาท (Role Conception) หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ในบทบาทของตนเองว่าควรจะมีบทบาทอย่างไร และสามารถจะมองเห็นบทบาทของตนเองได้ตามการรับรู้

ซึ่งเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลนั่นเอง โดยที่การรับรู้ในบทบาทและความต้องการของบุคคลก็ขึ้นอยู่กับลักษณะฐานส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายในชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น

3. การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Acceptance) จะเกิดขึ้นเมื่อความสอดคล้องของบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและบทบาทที่ตนเองรับอยู่ โดยการยอมรับบทบาท เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเข้าใจในบทบาทและการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้น ทั้งนี้ เพราะบุคคลจะไม่ได้ยินดียอมรับบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับการคัดเลือก หรือถูกแรงผลักดันจากสังคมให้รับตำแหน่ง และมีบทบาทหน้าที่ปฏิบัติตาม เพราะหากบทบาทที่ได้รับนั้น ทำให้ได้รับผลเสียหายหรือเสียประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้งกับความต้องการ หรือค่านิยมของบุคคลนั้น ผู้ครองตำแหน่งอยู่ก็พยายามหลีกเลี่ยงบทบาทนั้น ไม่ยอมรับบทบาทนั้นๆ

4. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) เป็นบทบาทของเจ้าของสถานภาพที่แสดงออกจริง (Actual Role) ซึ่งอาจเป็นการแสดงบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้และตามความคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลใดจะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับระดับการยอมรับบทบาทนั้นๆ ของบุคคลที่ได้ครองตำแหน่งนั้นอยู่ เนื่องจากความสอดคล้องกับบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและการรับรู้บทบาทของตนเอง

จากแนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้ บทบาทเป็นแบบแผนพฤติกรรม หรือการได้กระทำต่างๆ ของบุคคลที่สังคมคาดหวัง หรือกำหนดให้ กระทำ โดยจะมีความเกี่ยวเนื่องกับอำนาจหน้าที่และสิทธิ ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะ หรือตำแหน่งทางสังคมของบุคคลนั้นซึ่งจะเป็นตัวกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ หากบุคคลที่สังคมคาดหวังนั้นไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตามที่ได้ดำรงตำแหน่งก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

2.2 แนวคิดการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนา

ความหมายและความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อการพัฒนานั้นได้มีนักวิชาการทั้งที่เป็นพระสงฆ์และคฤหัสถ์ได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้

2.2.1 ความหมายบทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนา

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2538, น. 35-38) ได้กล่าวถึง ความหมายบทบาทของพระสงฆ์และวัดที่มีต่อสังคมไทยไว้ว่า วัดเป็นทั้งงานที่ดำเนินกิจการในหมู่ของพระสงฆ์เอง และเป็นทีประกอบกิจกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับประชาชน กิจการและกิจกรรมเหล่านี้ อิงอยู่กับหน้าที่หรือ

ศาสนกิจหลักของพระสงฆ์ คือ การศึกษา การปฏิบัติธรรม และการเผยแผ่ สั่งสอนประชาชนจากการปฏิบัติกิจหน้าที่และดำเนินกิจการเหล่านี้ บทบาทของวัดได้พัฒนาขึ้นโดยลำดับตามกาลเวลาจนในที่สุด วัดได้กลายเป็นศูนย์กลางของสังคมเป็นที่รวมจิตใจของประชาชนทำหน้าที่ทั้งทางศาสนาทางการศึกษา ทางวัฒนธรรม และทางสังคมโดยตรง มีบทบาทที่เป็นรายละเอียดมากมาย โดยบทบาทของวัดที่มีในสังคมไทย เท่าที่ดำเนินมาก่อนความเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของอารยธรรมตะวันตก เมื่อก้าวโดยสรุป บทบาทเหล่านั้นมีดังนี้

1. เป็นสถานศึกษาและฝึกอบรมศีลธรรม สั่งสอนวิชาการต่างๆ เท่าที่มีในสมัยนั้นๆ ทั้งโดยตรง คือ ผู้มาบวชตามประเพณี และเด็กที่มาอยู่วัด และโดยอ้อม ผู้มาทำกิจกรรมต่างๆ ในวัด หรือมาร่วมกิจกรรมในวัด ทั้งวิชาการและวิชาชีพต่างๆ

2. เป็นสถานก่อกำเนิดและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นที่สืบทอดวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรม ตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์

3. เป็นสถานสงเคราะห์ ช่วยให้บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพพร้อมไปกับได้ศึกษาเล่าเรียน เป็นที่รับเลี้ยงฝึกอบรมเด็กที่มีปัญหา เด็กอนาถา ตลอดจนผู้ใหญ่ซึ่งไร้ที่พึ่งพิง

4. เป็นสถานที่ปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับปัญหาชีวิต เป็นที่ระบายความทุกข์ ความเดือดร้อน ความรู้สึกคับแค้นข้องใจต่างๆ และปรึกษาหารือ รับคำแนะนำสั่งสอนเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหา

5. เป็นสถานที่ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท โดยอาศัยความเคารพนับถือ เชื่อฟัง ทำให้พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่ประดุจศาลตัดสินความ แต่มุ่งในทางสมัคสมานสามัคคีเป็นสำคัญ

6. เป็นสถานบันเทิง ที่จัดงานเทศกาล งานสนุกสนานรื่นเริง และงานมหรสพต่างๆ ของชุมชนรวมทั้งเป็นที่เล่นที่สนุกสนานของเด็กๆ

7. เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ทำหน้าที่เหมือนสวนที่ให้ความร่มเย็นสดชื่นของธรรมชาติพร้อมไปกับให้บรรยากาศที่สงบเยือกเย็นทางจิตใจ

8. เป็นสถานที่พบปะ ประดุษโสมสร ที่ชาวบ้านบางคนนัดพบ หรือบางคนมาพบปะกันเป็นประจำ บางคนได้มีโอกาสเจอเจอกันเป็นครั้งคราวทำให้ไม่ลืมกันไป โดยเฉพาะเป็นที่ชุมนุมสังสรรค์สนทนาปรึกษาหารือกันในกิจการที่เหมาะสม และผ่อนคลาย

9. เป็นสถานที่แจ้งข่าว แพร่ข่าว และสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจการของชุมชน ข่าวภายในชุมชนก็ดี ข่าวจากภายนอกชุมชน เช่น ข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ของประเทศชาติ บ้านเมืองก็ดี อาศัยวัดเป็นศูนย์เผยแพร่ว่าสำคัญที่สุด และวัด คือ ศาลาวัด เป็นที่สำหรับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนนายอำเภอ เรียกชาวบ้านหรือลูกบ้านมาประชุม หรือถือโอกาสเป็นที่ชุมนุมในงานวัด แจ้งข่าวงานกิจการต่างๆ

10. เป็นสถานที่จัดกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนดำเนินกิจการบางอย่างของบ้านเมือง เช่น เป็นที่กล่าวปราศรัยหาเสียงของนักการเมือง ที่จัดลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือยามสงครามสมัยโบราณ เป็นที่ชุมนุมทหารก็มีเป็นครั้งคราว

11. เป็นสถานพยาบาล ที่รวบรวมสืบทอดตำรายาแผนโบราณกลางบ้าน ที่รักษาผู้ป่วยเจ็บตามภูมิรัฐซึ่งถ่ายทอดสืบๆ กันมา

12. เป็นสถานที่พักผ่อนเดินทาง ทำหน้าที่ดุจโรงแรมฟรี สำหรับผู้เดินทางไกล โดยเฉพาะจากต่างถิ่น และไม่มีญาติพี่น้อง และเพื่อนพ้อง

13. เป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บอุปกรณ์และเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านใช้ร่วมกัน เมื่อมีงานที่วัด หรือยืมไปใช้เมื่อตนมีงาน

14. เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม หรือใช้บริการด้านพิธีกรรมผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะเวลาและเหตุการณ์ต่างๆ ของชีวิต ตามวัฒนธรรมประเพณี ชุมชนไทยแต่ละชุมชนจึงมีวัดประจำชุมชนของตนและต่างก็ยึดถือว่าวัดนั้นเป็นวัดของตน เป็นสมบัติร่วมกันของคนทั้งหมดในชุมชน วัดแต่ละวัดจึงเป็นเครื่องผูกชุมชนให้รวมเป็นหน่วยหนึ่งๆ ของสังคม วัดสำคัญมีปูชนียสถานที่ประชาชนเคารพอย่างกว้างขวาง ก็เป็นเครื่องรวมใจประชาชนทั้งเมือง ทั้งจังหวัด ทั้งภาค หรือทั้งประเทศ พระสงฆ์ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ ก็ได้กลายเป็นส่วนประกอบสำคัญในการรวมพลังและควบคุมทางสังคม

ดังนั้นองค์ประกอบดังกล่าวจึงเห็นว่า วัดเป็นสถานที่พระสงฆ์ที่ดำเนินการในหมู่ของพระสงฆ์เอง และเป็นที่ประกอบกิจกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับประชาชน กิจการและกิจกรรมเหล่านี้อิงอยู่กับหน้าที่ หรือศาสนกิจหลักของพระสงฆ์ คือ การศึกษา การปฏิบัติธรรม และการเผยแผ่ สั่งสอนประชาชนบทบาทของวัดได้พัฒนาขึ้นโดยลำดับตามกาลเวลา จนในที่สุด วัดได้กลายเป็นศูนย์กลางของสังคมเป็นที่รวมจิตใจของประชาชน ทำหน้าที่ทั้งทางศาสนา ทางการศึกษา ทางวัฒนธรรม และทางสังคมโดยตรง มีบทบาทที่เป็นรายละเอียดมากมาย ด้วยความผูกพันดังกล่าว วัด พระสงฆ์จึงมีบทบาทอันเป็นที่คาดหวังของสังคมโดยปริยาย

2.2.2 องค์ประกอบของบทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต, 2552, น. 237) การพัฒนามนุษย์ก็เป็นระบบการพัฒนามนุษย์ มีองค์ประกอบด้วยกัน 3 ด้าน แห่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์ คือ

1. ด้านพฤติกรรม
2. ด้านจิตใจ
3. ด้านปัญญา

องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้ มีความสัมพันธ์อาศัยกันและส่งผลต่อกัน เป็นปัจจัยแก่กัน กระบวนการพัฒนา จึงต้องพัฒนาไปด้วยกันทั้ง 3 ด้าน ให้เป็นการพัฒนาเต็มทั้งคน จึงจะเป็น

การพัฒนาที่ได้ผล และคนที่มีการพัฒนาอย่างนี้ก็จะเป็นปัจจัยตัวกระทำนาระบบสัมพันธ์ใหญ่ให้ เป็นไปในทางที่ดีที่เกือกลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของมนุษย์ กระบวนการพัฒนายังยืน จึงเหมือนแยก ได้เป็น 2 ตอน คือ 1) การพัฒนาคน โดยพัฒนาตัวคนที่เป็นปัจจัยตัวกระทำให้เป็นศูนย์กลางของ การพัฒนา ด้วยการพัฒนาตัวคนเต็มทั้งระบบ คือ ครบทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา 2) การพัฒนา ที่ยังยืน โดยคนที่พัฒนาเต็มระบบนั้นเป็นตัวกลาง หรือเป็นแกนกลาง ด้วยการเป็นปัจจัยตัวกระทำที่ ไปประสานปรับเปลี่ยน บูรณาการในระบบสัมพันธ์องค์รวมใหญ่ ให้เป็นระบบแห่งการดำรงอยู่ด้วยดี อย่างต่อเนื่องเรื่อยไป

ดังนั้นองค์ประกอบของบทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนา องค์ประกอบ 3 ด้านแห่ง การดำเนินชีวิตของมนุษย์ คือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา โดยองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน มีความสัมพันธ์อาศัยกันและส่งผลต่อกัน เป็นปัจจัยแก่กันในกระบวนการพัฒนา จึงต้องพัฒนาไป ด้วยกันทั้ง 3 ด้าน

2.2.3 บทบาทใหม่ของพระพุทธศาสนากับการพัฒนา

พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2530, น. 1-3) ได้กล่าวถึง บทบาทพระศาสนาไว้ ว่าศาสนาอย่างที่เราเข้าใจกันโดยสามัญ เป็นผลอย่างหนึ่งแห่งความพยายามของมนุษย์ ที่จะแก้ไขปัญหา ชีวิตบางอย่างของตน ซึ่งมีทั้งปัญหาเฉพาะบุคคล และปัญหาเกี่ยวข้องกับระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ที่เรียกว่า ปัญหาสังคม ในเมื่อศาสนาเกิดความพยายามของมนุษย์ ศาสนาจึงเป็นเรื่องของมนุษย์จะเกิดขึ้น เสื่อม หรือสูญสิ้นไป สุดแต่มนุษย์บันดาล โดยเฉพาะในทางสังคม ในฐานะที่ศาสนาเป็นสถาบันทาง สังคมอย่างหนึ่ง ศาสนาจะมีความสำคัญได้รับความยอมรับนับถือจากหมู่มนุษย์เพียงไร ก็อยู่ที่ว่า ศาสนายังมีประโยชน์ช่วยสนองความต้องการของมนุษย์ในการแก้ไขปัญหาของพวกเขาได้เพียงใด และมนุษย์ยังมองเห็นความจำเป็นของศาสนาอยู่เพียงใด ข้อนี้หมายความว่า การดำรงอยู่ เจริญขึ้น เสื่อมลง หรือสิ้นไปของศาสนา ขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่มีต่อสังคมเป็นสำคัญ

การที่สังคมได้ก้าวเข้าสู่ความเจริญแบบใหม่ โดยที่พระสงฆ์ไม่มีส่วนร่วมใน การดูแลและช่วยแนะแนวทาง เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นในสังคมอย่างมากมายพระสงฆ์ ซึ่งอาศัยสังคมอยู่ ก็รู้สึกถึงปัญหาข้อนี้ด้วย และอาศัยความสัมพันธ์ที่มีอยู่เป็นพื้นฐานเดิม จึงเกิดความสำนึกใน ความรับผิดชอบที่จะต้องช่วยเหลือสังคมขึ้นอีก การเริ่มบทบาทใหม่ๆ ของพระสงฆ์จึงตั้งต้นขึ้นอีกครั้ง บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมเมือง เช่น การตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น ก็จัดเข้าใน ประเภทบทบาทใหม่แบบนี้ เมื่อพระสงฆ์ในสังคมเมืองเริ่มบทบาทนี้ขึ้นแล้ว สังคมนอกออกไป ก็ถือแบบอย่างตาม จัดว่าเป็นบทบาทในยุคใหม่และมีข้อสังเกตควรพิจารณาในเรื่องนี้บางประการ คือ บทบาทใหม่สังคมเมืองเป็นผู้ริเริ่มและสังคมชนบทปรับตัวตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป พระสงฆ์ ควรมีบทบาทอย่างไรต่อไปนั้น คงอยู่ที่หลักการอันมีอยู่ในคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว คือ ในฝ่าย ตนเอง ก็มีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติ คือ ศึกษาเพื่อให้ตนปฏิบัติได้ถูกต้อง พร้อมทั้งสามารถ

แนะนำแก่ผู้อื่นต่อไปได้ด้วย และปฏิบัติประพฤติดำเนินตามหลักธรรมเพื่อความบริสุทธิ์ของตนเอง และของสถาบันสงฆ์ ในฝ่ายความสัมพันธ์กับสังคมยุคสมัย ก็มีหน้าที่ในการให้การศึกษา การเผยแผ่และการสงเคราะห์ การให้การศึกษาย่อมหมายถึง การอบรมสั่งสอนแนะนำผู้อื่นให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยดี ซึ่งอาจต้องอาศัยความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม การเผยแผ่ ย่อมหมายถึง การช่วยให้มีการประพฤติปฏิบัติธรรม เป็นประโยชน์แก่ออกไปในสังคมอย่างกว้างขวางและการสงเคราะห์ย่อมอยู่ในขอบเขตแห่งคุณธรรมที่หวังประโยชน์อนุเคราะห์แก่ประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจ พร้อมกับการปฏิบัติหน้าที่ทางสมณเพศของตน รักษาเกียรติและความบริสุทธิ์ของสถาบันสงฆ์ไว้ด้วย เท่าที่ได้พิจารณามา บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันมี 2 แบบ คือ

1. บทบาทที่สืบเนื่องมาจากสังคมแบบเดิม

2. บทบาทที่เกิดจากความรู้สึกตัวของพระสงฆ์ แล้วเริ่มต้นขึ้นใหม่ บทบาทที่ควรนำมากล่าว ตัวอย่างเช่น การให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่างๆ

- 2.1 การเป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางจิตใจ ด้วยความประพฤติเป็นตัวอย่างตลอดจนสถานที่ของวัดวาอารามที่สงบร่มรื่นเป็นองค์ประกอบสำหรับหล่อเลี้ยงจิตใจของสังคมอย่างหนึ่ง

- 2.2 การให้คำแนะนำปรึกษาในด้านอื่นๆ เท่าที่ทำได้ เช่นในทางวิชาการ เป็นต้น ที่ผู้ปรึกษาสะดวกใจและสนใจในสังคมชนบทที่กำลังพัฒนาเมื่อชาวบ้านยังไม่พร้อมที่จะช่วยตนเองในการพัฒนานั้นได้ พระซึ่งเป็นผู้นำในท้องถิ่นอยู่แต่เดิมแล้ว หากได้ท่านเป็นศูนย์กลาง และท่านได้มีโอกาสเตรียมตัวพร้อมก็อาจจะเป็นผู้เปิดช่องว่างที่มีอยู่ในงานพัฒนา และจะเป็นผู้นำชี้ช่องทางในการที่ท้องถิ่นจะรับความเจริญใหม่ๆ ได้ บทบาทนี้อาจ ประกอบด้วย การเสนอแนะ ให้ความคิดริเริ่มว่าในท้องถิ่นมีอะไรที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น แล้วเป็นศูนย์รวมชักชวนประชาชนมาทำงานนั้น หรืออาจเป็นที่ปรึกษาที่ชาวบ้านมาขอความเห็นว่าจะทำสิ่งนั้นหรือสิ่งนี้ขึ้นในถิ่น จะควรหรือไม่ควรถ้าพระสงฆ์มีความรู้ก็แนะนำได้ เป็นการให้ความอุ่นใจแก่ประชาชนซึ่งก่อให้เกิดกระบวนการประชาสังคม “บวร” คือการนำเอารูปแบบและแนวคิดการพัฒนา แบบ “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) กล่าวคือ เป็นแนวคิดที่มุ่งพยายามที่จะนำเอาองค์กร และ/หรือสถาบันหลักในชุมชนท้องถิ่นมาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนา อันได้แก่ การนำเอาสถาบันที่สำคัญในชุมชน 3 สถาบันได้แก่ (ธนพรรณ ธาณี, 2545, น. 6) 1) สถาบันการปกครอง (บ = บ้าน) 2) สถาบันศาสนา (ว = วัด) 3) และสถาบันการศึกษา (ร = โรงเรียน)

ขณะนี้กำลังจัดตั้งเป็นองค์กรที่เรียกว่า “มนตรี บวร” เพื่อนำมารองรับและดำเนินการต่างๆ ตามนโยบายของทางราชการ (สุริยน จันทนกุล, 2537) ฉะนั้น คำว่า “บวร” จึงเป็นคำย่อ โดยการนำเอาพยัญชนะต้นของคำว่า บ้าน วัดโรงเรียน มาบัญญัติเป็นคำใหม่ คือ ซึ่งมีองค์ประกอบของ “บวร” ดังต่อไปนี้

1. สถาบันการปกครอง (บ้าน) ซึ่งประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อบต. สาธารณสุขตำบล เกษตรตำบล เป็นต้น รวมทั้งระบบกลไกในการบริหารที่มาจากรัฐ ในรูปอื่นๆ ด้วย

2. สถาบันศาสนา (วัด) ประกอบด้วย เจ้าอาวาส พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกาและกลุ่ม หรือชมรมทางศาสนา ซึ่งในความหมายในเชิงกว้าง อาจจะหมายรวมถึงองค์กรหรือหรือสถาบันทางศาสนาต่างๆ ในชุมชนนั้นๆ ด้วย

3. สถาบันการศึกษา (โรงเรียน) ประกอบด้วย ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ คณะครู นักวิชาการ และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ทั้งในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และองค์กรทางการศึกษาอื่นๆ ด้วย

ดังนั้น ประชาสังคมแบบ “บวร” จึงหมายถึง การนำเอาสถาบันหลักในชุมชนมาเป็นกลไกในการพัฒนาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนา ตัดสินใจแก้ปัญหาตนเอง และชุมชน กำหนดแผนแม่บทชุมชนด้วยการร่วมกันคิด สร้าง และบริหารจัดการชุมชนของคนในท้องถิ่นที่ร่วมกันเป็นเจ้าของ นอกจากนี้ความผูกพันระหว่างวัดและชุมชน จึงเป็นทุนทางจิตวิญญาณ (Spiritual Capital) ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่เกิดจนตาย “บ้าน วัด โรงเรียน” จึงเป็นทุนมรดกทางสังคม ที่มีมาคู่สังคมไทย สถาบันทั้ง 3 จึงมีความสัมพันธ์ในทางสังคม และเป็นตัวเชื่อมโยงกิจกรรมในชุมชนทั้งมิติทางด้านเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม ลักษณะชุมชนที่ปรากฏในสังคมไทยจึงมักประกอบด้วย สถาบันทั้ง 3 จึงเป็นสถาบันสำคัญในทางสังคมที่จะสามารถนำมาเป็นกลไกไปก่อให้เกิดกระบวนการสร้างสังคมให้เข้มแข็ง พัฒนาให้เกิดเครือข่าย นำสู่ภราดรภาพและสังคมสมานฉันท์ อันเป็นจุดหมายปลายทางของการพัฒนาสังคมได้อีกรูปแบบหนึ่ง (พระมหาสุเทพ สุวนฺโณ, 2555)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า บทบาทพระศาสนานับว่าเป็นที่เข้าใจกันโดยสามัญ เป็นผลอย่างหนึ่งแห่งความพยายามของมนุษย์ ที่จะแก้ไขปัญหาชีวิตบางอย่างของตน ซึ่งมีทั้งปัญหาเฉพาะบุคคล และปัญหาเกี่ยวข้องกับระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ที่เรียกว่า ปัญหาสังคม บทบาทของพระศาสนา โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสังคมโดยตรง วัดจึงเป็นทุกอย่างของสังคม เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระสงฆ์ ซึ่งเป็นตัวแทนของวัดในบทบาทเหล่านี้ ก็กลายเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพ เชื่อถือ และศรัทธาของประชาชน ด้วยความทันสมัยในสังคมปัจจุบันพระสงฆ์นอกจากจะมีบทบาทด้านจิตใจแล้ว ยังมีบทบาทอื่นเสริมเข้ามา เช่น บทบาทด้านการพัฒนาการศึกษา บทบาทด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ บทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ บทบาทด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนและบทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนมากยิ่งขึ้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

2.3.1 ความหมายของเครือข่าย

กาญจนา แก้วเทพ (2538, น. 60-61) อธิบายความหมายของเครือข่าย หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลายๆ องค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงานและมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลหรือกลุ่มเหล่านี้ เข้ามาประสานงานกันโดยมีระยะเวลายาวนานพอสมควร แม้ไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ แต่จะมีการวางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องการความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหา ก็สามารถติดต่อไปได้ในการเข้าร่วมองค์กรเครือข่าย แม้ว่าองค์กรเหล่านี้จะมีบางอย่างร่วมกัน เช่น มีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน ผลประโยชน์ร่วมกัน องค์กรเหล่านี้ก็ยังคงมีความเป็นเอกเทศอยู่ เพราะการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเป็นการเข้าร่วมเพียงบางส่วนขององค์กรเท่านั้น

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547, น. 6) ให้นิยามของเครือข่ายทางสังคมว่าหมายถึง ความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่าย โดยเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย

นอกจากนี้ ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2542) ได้ให้ความหมายของเครือข่าย (Network) คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือจัดระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ ทั้งนี้ยังคล้ายกับ

Paul Starkey (1997, อ้างถึงใน ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์, 2542) ให้ความหมายของ "เครือข่าย" ว่า คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่บุคคลหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน การสร้างเครือข่ายเป็นการทำให้บุคคลและองค์กรที่กระจัดกระจายได้ติดต่อและแลกเปลี่ยนข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ อีกทั้งให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันทันเพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ มากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง

สรุปความหมายของเครือข่าย คือ กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่สมัครใจเข้าทำงานภายใต้วัตถุประสงค์ และเป้าหมายบางอย่างร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน ทำกิจกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยสมาชิกแต่ละเครือข่ายแต่ละองค์กรยังคงมีความเป็นเอกเทศ

ไม่ขึ้นต่อกัน การเข้าร่วมเครือข่าย เป็นเพียงการเข้าร่วมบางส่วนขององค์กรเท่านั้น และความสัมพันธ์ของเครือข่ายตั้งบนพื้นฐานของความเท่าเทียม จึงเกิดการประสานพลัง สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี เกิดแรงบันดาลใจให้ทุกคนอยากทำงาน ก่อให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็ง เป็นพลังสำคัญขับเคลื่อนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

2.3.2 การก่อเกิดของเครือข่าย

เครือข่ายแต่ละเครือข่าย ต่างมีจุดเริ่มต้น หรือถูกสร้างมาด้วยวิธีการต่างๆ กัน ได้แบ่งชนิดของเครือข่ายออกเป็น 3 ลักษณะ คือ (ธนา ประมุขกุล, 2544, น. 19)

2.3.2.1 เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ

เครือข่ายชนิดนี้มักเกิดจากการที่ผู้คนมีใจตรงกัน ทำงานคล้ายคลึงกัน หรือประสบกับสภาพปัญหาเดียวกันมาก่อน เข้ามารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า การดำรงอยู่ของกลุ่มสมาชิกในเครือข่ายเป็นแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นภายในตัวสมาชิกเอง (ฉันทะ) เครือข่ายเช่นนี้ มักเกิดขึ้นในพื้นที่อาศัยความเป็นเครือญาติ เป็นคนในชุมชนหรือมาจากภูมิลำเนาเดียวกันที่มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยจัดตั้งเป็นชมรมที่มีกิจกรรมร่วมกันก่อน เมื่อมีสมาชิกเพิ่มขึ้นจึงขยายพื้นที่ดำเนินการออกไป หรือมีการขยายเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของกลุ่มมากขึ้น ในที่สุดก็พัฒนาขึ้นเป็นเครือข่ายเพื่อให้ครอบคลุมต่อความต้องการของสมาชิกได้กว้างขวางขึ้น เครือข่ายประเภทนี้มักใช้เวลาก่อร่างสร้างตัวที่ยาวนาน แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว มักจะเข้มแข็ง ยั่งยืน และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น

2.3.2.2 เครือข่ายจัดตั้ง

เครือข่ายจัดตั้งมักจะมี ความเกี่ยวข้องกับนโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ การจัดตั้งอยู่ในกรอบความคิดเดิมที่ใช้กลไกของรัฐ ผลักดันให้เกิดงานที่เป็นรูปธรรมโดยเร็ว และส่วนมากภาคีหรือสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายมักจะไม่ได้อาศัยพื้นฐานความต้องการ ความคิด ความเข้าใจ หรือมุมมองในการจัดตั้งเครือข่ายที่ตรงกันมาก่อนที่จะเข้ามารวมตัวกัน เป็นการดำเนินงานเฉพาะกิจชั่วคราวที่ไม่มีความต่อเนื่อง และมักจะจางหายไปในที่สุด เว้นแต่ว่าเครือข่ายจะได้รับการชี้แนะที่ดี ดำเนินงานเป็นขั้นตอนจนสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดเป็นความผูกพันระหว่างสมาชิกจนนำไปสู่การพัฒนาเป็นเครือข่ายที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มสมาชิกจะยังคงรักษาสถานภาพของเครือข่ายไว้ได้ แต่มีแนวโน้มที่จะลดขนาดของเครือข่ายลง เมื่อเปรียบเทียบกับระยะก่อตั้ง

2.3.2.3 เครือข่ายวิวัฒนาการ

เป็นการถือกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่แรก และไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรง แต่มีกระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กรมารวมกัน

ด้วยวัตถุประสงค์กว้างๆ ในการสนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยยังไม่ได้สร้างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดเจนนัก หรืออีกลักษณะหนึ่ง คือ ถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการได้รับฟัง หรือการไปได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่นๆ มา แล้วเกิดความคิดที่จะรวมตัวกันสร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เครือข่ายที่ว่านี้แม้จะไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงตั้งแต่แรก แต่ถ้าสมาชิกมีความตั้งใจจริง ที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดี เมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน ก็จะสามารถพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งทำนองเดียวกันกับเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เครือข่ายในลักษณะนี้พบเห็นอยู่มากมาย เช่น เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายโรงเรียนสร้างเสริมสุขภาพ เป็นต้น

สรุป เครือข่ายต่างมีจุดเริ่มต้น หรือถูกสร้างมาด้วยวิธีการต่างๆ กัน ซึ่งแบ่งชนิดของเครือข่ายออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เครือข่ายจัดตั้ง และเครือข่ายวิวัฒนาการ ซึ่งการเกิดเครือข่ายของอาสาสมัครต่างๆ เนื่องจากการรวมตัวของอาสาสมัครแต่ละประเภท มีวิธีการและที่มาที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การเกิดเครือข่ายแตกต่างกันได้

2.3.3 ลักษณะสำคัญของเครือข่าย

สนธยา พลศรี (2550, น. 264-265) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของเครือข่าย มีดังนี้

1. มีแกนนำและสมาชิกที่เข้มแข็ง สามารถดำเนินงาน และขยายกิจการของเครือข่ายได้ และมีประสิทธิภาพ
2. มีภูมิปัญญาและองค์ความรู้ของเครือข่ายที่อาจจะเกิดจากสมาชิก หรือชุมชนท้องถิ่นที่สมาชิกอยู่อาศัย หรือจากภายนอกชุมชน หรือจากการบูรณาการภูมิปัญญาทั้งสองได้อย่างเหมาะสมกับเครือข่าย
3. มีสัมพันธภาพที่ดี เครือข่ายมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก และภายนอก ทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายราบรื่น เป็นที่ยอมรับ และประสบความสำเร็จ
4. การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิก เครือข่ายมีช่องทางให้สมาชิกได้มีเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสามารถดำเนินการได้อย่างสะดวก ทำให้สมาชิกได้รับความรู้ และประสบการณ์ตลอดเวลา
5. การทำกิจกรรมและความต่อเนื่อง เครือข่ายสามารถคิดและดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ไม่ขาดตอน ไม่ต้องพึ่งพาจากภายนอก
6. ทรัพยากรและการแบ่งปัน เครือข่ายมีทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ อาจจะได้จากการจัดหาของเครือข่ายเอง หรือการแบ่งปันกับองค์กร และเครือข่ายอื่นๆ ทำให้เครือข่ายสามารถดำเนินกิจกรรมได้ และมีประสิทธิภาพ

7. การเรียนรู้และนวัตกรรม สมาชิกของเครือข่ายมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการต่างๆ สามารถสร้างนวัตกรรม ทั้งที่เป็นความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ประโยชน์ได้

8. การสื่อสาร เครือข่ายสามารถสื่อสารระหว่างเครือข่ายกับสมาชิกได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว ทำให้สมาชิกได้ทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และเป็นประโยชน์

9. การบริหารจัดการที่ดี เครือข่ายมีการบริหารจัดการที่ดี เหมาะสมกับการดำเนินงานของเครือข่าย ทำให้เครือข่ายดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

10. ระบบการติดตามและประเมินงาน เครือข่ายมีระบบการติดตาม และประเมินงานที่มีประสิทธิภาพ มีฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายอย่างเพียงพอ สามารถให้การสนับสนุนช่วยเหลือสมาชิกได้ทันเวลา และเหมาะสม

ดังนั้นสรุปได้ว่า เครือข่ายมีลักษณะเป็นกลุ่มองค์กรและ/หรือบุคคลที่มาาร่วมกัน เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และความสนใจที่ตั้งขึ้นร่วมกันเพื่อกิจกรรมทางสังคมโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยการสื่อสารแบบใดแบบหนึ่งที่ต่อเนื่อง มีความรู้สึกผูกพันกับโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมาร่วมกัน และร่วมกันรับผิดชอบ และความมุ่งมั่นที่จะทำตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน รวมทั้งเครื่องมือ หรือวิธีการในการดำเนินการที่คิดไว้ร่วมกัน

2.3.4 ประเภทเครือข่าย

ประเภทของเครือข่ายทางสังคม (Type of Social Network) สามารถแบ่งประเภทของเครือข่ายทางสังคมได้ในหลายรูปแบบ โดยมีนักวิชาการหลายท่าน สรุปโดยสังเขป ดังนี้

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอุ้น) (2547, น. 84-90) การแบ่งประเภท รูปแบบ และลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่ายก็เพื่อสร้างความเข้าใจ และมองเห็นภาพความเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรเครือข่ายต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากพัฒนาการของความเป็นเครือข่ายในสังคมไทย จะเห็นได้ว่า มีกระบวนการเกิดขึ้นของเครือข่ายในภาคส่วนต่างๆ อย่างมากมาย ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนพัฒนาเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งในด้านแนวคิด กิจกรรมที่มีกระบวนการแบ่งประเภท และรูปแบบของเครือข่ายออกเป็นนัยต่างๆ ดังนั้นประเภทและรูปแบบของเครือข่ายจึงมีความแตกต่างกันไปตามนิยาม และกิจกรรมที่แต่ละกลุ่ม หรือผู้ใช้กิจกรรมเครือข่ายกำหนดขึ้น โดยในที่นี้จะกล่าวถึง เกณฑ์บางประการในการจัดประเภทและรูปแบบของเครือข่าย เพื่อให้เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของทุกฝ่าย ดังนี้

1. เครือข่ายเชิงพื้นที่ หมายถึง การรวมตัวของกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ที่อาศัยพื้นที่รูปธรรม หรือพื้นที่ดำเนินการเป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกัน เป็นกระบวนการพัฒนาที่อาศัยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป้าหมายนำทาง และเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่างๆ ออกจากกัน โดยยึดเอาพื้นที่เป็นที่ตั้งแห่งความสำเร็จในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย

2. เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม ได้แก่ เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจ/กิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคม เป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย ซึ่งอาจแบ่งเป็นเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาคองค์กรพัฒนาเอกชนโดยเครือข่ายต่างๆ ดังกล่าวมุ่งเน้นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของหน่วยงาน หรือโครงสร้างหลักของกลุ่มผลประโยชน์นั้นๆ

ดังนั้นประเภทของเครือข่ายจึงประกอบไปด้วย เครือข่ายเชิงพื้นที่ เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมและเครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่

2.3.5 องค์ประกอบของเครือข่าย

เครือข่ายต่างๆ มีองค์ประกอบสำคัญอยู่อย่างน้อย 7 อย่างด้วยกัน คือ

2.3.5.1 มีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน

สมาชิกในเครือข่าย ต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เหมือนกันถึงเหตุผลในการเข้ามาร่วมกันเป็น เครือข่าย อาทิเช่น มีความเข้าใจในตัวปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ประสบกับปัญหาอย่างเดียวกันหรือต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาหรือลดความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

การรับรู้ร่วมกันถือเป็นหัวใจของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพราะถ้าเริ่มต้นด้วยการรับรู้ที่ต่างกัน มีมุมมองหรือแนวคิดที่ไม่เหมือนกันแล้ว จะประสานงานและขอความร่วมมือ เพราะแต่ละคนจะติดอยู่ในกรอบความคิดของตัวเองมองปัญหาหรือความต้องการไปคนละทิศละทาง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าสมาชิกของเครือข่ายจะมีความเห็นที่ต่างกันไม่ได้ เพราะมุมมองที่แตกต่างช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ในการทำงาน แต่ความแตกต่างนั้นต้องอยู่ในส่วนของกระบวนการ (Process) ภายใต้การรับรู้ถึงปัญหาที่สมาชิกทุกคนยอมรับแล้ว มิฉะนั้นความเห็นที่ต่างกันจะนำไปสู่ความแตกแยกและแตกหักในที่สุด

2.3.5.2 การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

วิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึง การที่สมาชิกมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคตที่เป็นภาพเดียวกัน มีการรับรู้และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน และมีเป้าหมายที่จะเดินทางไปด้วยกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันจะทำให้กระบวนการขับเคลื่อนเกิดพลัง มีความเป็นเอกภาพและช่วยผ่อนคลายความขัดแย้งอันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ในทางตรงกันข้ามถ้าวิสัยทัศน์หรือเป้าหมาย

ของสมาชิกบางกลุ่มขัดแย้งกับวิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายของเครือข่าย พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มนั้นก็ จะเริ่มแตกต่างจากแนวปฏิบัติที่สมาชิกเครือข่ายกระทำร่วมกัน ดังนั้นแม้ว่าจะต้องเสียเวลามากกับ ความพยายามในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน แต่ก็จำเป็นจะต้องทำให้เกิดขึ้น หรือถ้าสมาชิกมีวิสัยทัศน์ ส่วนตัวอยู่แล้ว ก็ต้องปรับให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของเครือข่ายให้มากที่สุด แม้จะไม่ซ้อนทับกันแบบ สนิทจนเป็นภาพเดียวกัน แต่อย่างน้อยก็ควรสอดรับไปในทิศทางเดียวกัน

2.3.5.3 มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน

คำว่าผลประโยชน์ในที่นี้ครอบคลุมทั้งผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและ ผลประโยชน์ไม่ใช่ตัวเงิน เป็นความต้องการ (Need) ของมนุษย์ในเชิงปัจเจก (อ่านเรื่องแรงจูงใจใน ตอนท้าย) อาทิเช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับ โอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ฯลฯ

สมาชิกของเครือข่ายเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดาที่ต่างก็มีความต้องการเป็น ของตัวเอง (Human Needs) ถ้าการเข้าร่วมในเครือข่ายสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเขา หรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน ก็จะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายมากขึ้น

ดังนั้น ในการที่จะดึงใครสักคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ เครือข่าย จำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากการเข้าร่วม ถ้าจะให้ดีต้องพิจารณา ล่วงหน้าก่อนที่เขาจะร้องขอ ลักษณะของผลประโยชน์ที่สมาชิกแต่ละคนจะได้รับอาจแตกต่างกัน แต่ควรต้องให้ทุกคนและต้องเพียงพอที่จะเป็นแรงจูงใจให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติได้จริง ไม่ใช่เข้ามาเป็นเพียงไม้ประดับ เนื่องจากมีตำแหน่งในเครือข่าย แต่ไม่ได้ร่วมปฏิบัติภารกิจ เมื่อใด ก็ตามที่สมาชิกเห็นว่าเขาเสียประโยชน์มากกว่าได้ หรือเมื่อเขาได้ในสิ่งที่ต้องการเพียงพอแล้ว สมาชิก เหล่านั้นก็จะออกจากเครือข่ายไปในที่สุด

2.3.5.4 การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย เป็นกระบวนการที่สำคัญมากใน การพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และ ร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็ง ดังนั้นสถานะของสมาชิกในเครือข่ายควรมีความเท่าเทียมกัน ทุกคนอยู่ ในฐานะ “หุ้นส่วน (Partner)” ของเครือข่าย เป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ (Horizontal Relationship) คือ ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนมากกว่าความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical Relationship) ในลักษณะเจ้านาย ลูกน้อง ซึ่งบางครั้งก็ทำได้ยากในทางปฏิบัติเพราะต้องเปลี่ยนกรอบความคิดของสมาชิกในเครือข่ายโดย การสร้างบริบทแวดล้อมอื่นๆ เข้ามาประกอบ แต่ถ้าทำได้จะสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายมาก

2.3.5.5 มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบที่จะทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง คือ การที่ สมาชิกของเครือข่ายต่างก็สร้างความเข้มแข็งให้กันและกัน โดยนำจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้ไข

จุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วทำให้ได้ผลลัพธ์เพิ่มขึ้นในลักษณะพลังทวีคูณ ($1+1 > 2$) มากกว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อต่างคนต่างอยู่

2.3.5.6 การเกื้อหนุนพึ่งพากัน

เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกัน การที่สมาชิกเครือข่ายตกอยู่ในสภาวะจำกัด ทั้งด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคน ฯลฯ ไม่สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยตนเอง โดยปราศจากเครือข่าย จำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย การทำให้หุ้นส่วนของเครือข่ายยึดโยงกันอย่างเหนียวแน่น จำเป็นต้องทำให้หุ้นส่วนแต่ละคนรู้สึกว่าการเอาหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งออกไปจะทำให้เครือข่ายล้มลงได้ การดำรงอยู่ของหุ้นส่วนแต่ละคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของเครือข่าย การเกื้อหนุนพึ่งพากันในลักษณะนี้จะส่งผลให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ

2.3.5.7 มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน

หากสมาชิกในเครือข่ายไม่มีการปฏิสัมพันธ์กันแล้ว ก็ไม่ต่างอะไรกับก้อนหินแต่ละก้อนที่รวมกันอยู่ในถ้ำแต่ละถ้ำก็อยู่ในถ้ำอย่างเป็นอิสระ ดังนั้นสมาชิกในเครือข่ายต้องทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น มีการติดต่อกันผ่านการเขียน การพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนาร่วมกัน โดยที่ผลของการปฏิสัมพันธ์นี้ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วย

ลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกควรเป็นการแลกเปลี่ยนกัน (Reciprocal Exchange) มากกว่าที่จะเป็นผู้ให้หรือเป็นผู้รับฝ่ายเดียว (Unilateral Exchange) ยิ่งสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใดก็จะเกิดความผูกพันระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้น ทำให้การเชื่อมโยงแน่นแฟ้นมากขึ้น มีการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย

ดังนั้นองค์ประกอบของเครือข่าย จึงประกอบไปด้วย การรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การเกื้อหนุนพึ่งพากัน และการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน

2.3.6 มุลเหตุการสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายทางสังคม (Social Network Construct) หมายถึง กิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นกลุ่มองค์กร หรือกลุ่มบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนการจัดกิจกรรม หรือการผลิตระหว่างองค์กรสมาชิก ต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนหน้าที่จะทำความตกลงเป็นองค์กรเครือข่าย (นฤมล นิราทร, 2543)

เหตุผลในการสร้างเครือข่ายทางสังคมมีหลายประการ ได้แก่ (1) บุคคลต้องการมีเพื่อนในการทำงาน ต้องการมีหมู่ มีพวก (2) บุคคลต้องการทรัพยากรในการทำงาน (3) บุคคล

ต้องการรับภาระความเสี่ยงในกิจกรรมร่วมกัน (4) บุคคลต้องการความชำนาญเฉพาะด้านในการแก้ไขปัญหา (5) บุคคลต้องการประหยัด และ (6) บุคคลต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน รวมไปถึงมีปัจจัยเสริมที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ คือ ความเต็มใจที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย (นฤมล นิราทร, 2543)

การสร้างเครือข่ายทางสังคม (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, 2547) อาจมีสาเหตุจากปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ข้างต้น ได้แก่ (1) สถานการณ์ปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ซ้ำซ้อนหลากหลาย และขยายตัว จนเกินความสามารถของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่ม ที่จะดำเนินการแก้ไข (2) เครือข่ายเป็นเครื่องมือหรือยุทธศาสตร์ในการสร้างพื้นที่ทางสังคม และ (3) เพื่อให้การประสานผลประโยชน์เป็นไปอย่างเท่าเทียม จากที่กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นได้ว่าเหตุผลสำคัญของการสร้างเครือข่ายทางสังคม คือ การมุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายของปัจเจกบุคคล ซึ่งไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง โดยลำพัง แต่ต้องอาศัยการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร ส่งผลให้สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย อันเป็นการประสานผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ดังนั้นสาเหตุของการสร้างเครือข่ายจึงสรุปได้ว่า เกิดจากความต้องการในลักษณะเดียวกันและมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายในทางเดียวกัน เพื่อมุ่งไปสู่ผลประโยชน์ร่วมกันของบุคคลและองค์กร

2.3.7 ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่าย

สนธยา พลศรี (2550, น. 265-276) ได้มีผู้เสนอปัจจัยที่สนับสนุนความสำเร็จของเครือข่ายไว้หลายท่านดังนี้

สมกุล ถาวรกิจ (ม.ป.ป., น. 15-16, อ้างถึงใน สนธยา พลศรี, 2550, น. 265) เสนอว่า การดำเนินงานของเครือข่ายจะประสบความสำเร็จหรือไม่ มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 14 ประการ ดังนี้

1. ความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทั้งจิตใจ และความสามัคคีของสมาชิกเครือข่าย
2. สมาชิกมีขวัญ กำลังใจ และเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุความสำเร็จ
3. ความเสียสละของสมาชิก ทั้งร่างกาย สติปัญญา และทุนทรัพย์ หรือทรัพยากร
4. มียุทธศาสตร์ระบบการจัดการและการวางแผนที่ดี เหมาะสมกับสถานการณ์ สมาชิกรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น
5. มีการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของเครือข่ายเป็นระยะๆ สม่ำเสมอ
6. ใช้กระบวนการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ

7. ผู้นำเครือข่ายมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการตัดสินใจ และประสานงานได้ดี
 8. สมาชิกเครือข่ายมีคุณภาพ ทุกคนมองเห็นประโยชน์ร่วมกัน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน

9. กิจกรรมของเครือข่ายมีการจัดการอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน
 10. สมาชิกและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเครือข่าย
 11. มีการดำรงรักษาเครือข่ายเดิมไว้และขยายเครือข่ายใหม่เพิ่มเติมขึ้นตลอดเวลา ไม่หยุดนิ่ง

12. สมาชิกมีความจริงใจ จริงจัง มีความศรัทธาต่อกันและกัน และต่อเครือข่าย ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้เกียรติซึ่งกัน และกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

13. ระเบียบกฎเกณฑ์ของเครือข่าย มีความเหมาะสมกับสมาชิกและการดำเนินงานของเครือข่าย

14. มีทรัพยากรเพียงพอต่อการดำเนินงานของเครือข่าย มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

ดังนั้นปัจจัยสู่ความสำเร็จของเครือข่าย การมีพันธสัญญาที่หนักแน่นดีระหว่างกัน การปรับปรุงพัฒนาตลอดเวลา การเสริมพลัง การสนับสนุนให้สมาชิกเครือข่ายได้มีโอกาสแสดงความสามารถ ตลอดจนใช้วิจารณ์ญาณของตนในสถานการณ์ต่างๆ ได้ร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ การจัดหาทุนดำเนินงาน การหาทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็น การให้ความสำคัญต่อคุณภาพของงาน ความยืดหยุ่น การเปิดเผยจริงใจ การให้ความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การมีค่านิยมในการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นต้น

สรุปได้ว่าแนวคิดเครือข่าย คือ กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่สมัครใจเข้าทำงานภายใต้วัตถุประสงค์ และเป้าหมายบางอย่างร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ทำกิจกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยสมาชิกแต่ละเครือข่าย แต่ละองค์กรยังคงมีความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน การเข้าร่วมเครือข่าย เป็นเพียงการเข้าร่วมบางส่วนขององค์กรเท่านั้น และความสัมพันธ์ของเครือข่ายตั้งบนพื้นฐานของความเท่าเทียม จึงเกิดการประสานพลัง สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี เกิดแรงบันดาลใจให้ทุกคนอยากทำงาน ก่อให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็ง เป็นพลังสำคัญขับเคลื่อนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ตลอดจนมีเป้าหมายวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนที่ดี จึงจะทำให้กิจกรรมสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เป็นเครือข่ายที่มีความสมบูรณ์ เพราะถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง องค์ประกอบของเครือข่ายอาจไม่ประสบความสำเร็จ

2.4 ข้อมูลสถาบันโพธิyalัย

สถาบันโพธิyalัย เป็นสถาบันที่เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองงานในการพัฒนาสมาชิกและพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นสถาบันที่ดำเนินงานในส่วนของกองเลขานุการเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานเครือข่ายโครงการวิจัย/การพัฒนาเพื่อท้องถิ่นของพระสงฆ์
- 2) เพื่อทบทวนบทบาทและสถานภาพของพระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาในชุมชนท้องถิ่น
- 3) เพื่อเป็นแหล่งพัฒนาที่เลี้ยงนักวิจัยและฝึกอบรมพระสงฆ์ เพื่อทำโครงการวิจัยและการพัฒนาร่วมกับชุมชนท้องถิ่น
- 4) เพื่อเป็นแหล่งส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาโครงการวิจัย ตลอดจนประสานความร่วมมือกับสถาบันวิจัยและพัฒนาอื่นๆ เพื่อพัฒนาโครงการวิจัยของพระสงฆ์ในท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม และ
- 5) เพื่อเป็นศูนย์บริการข้อมูล เผยแพร่ข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนจัดการจัดประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัย และการพัฒนาเพื่อท้องถิ่น หลังจากตั้ง “ศูนย์ประสานงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโพธิyalัย” แล้ว จึงได้นำเรื่องเสนอต่อที่ประชุมเครือข่ายฯ และที่ตกลงให้ “ศูนย์ประสานงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโพธิyalัย” (ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สถาบันโพธิyalัย”) ทำหน้าที่เป็น “กองเลขานุการ” ให้กับเครือข่ายฯ โดยกำหนดระยะเวลาไว้ 2 ปี เมื่อสถาบันโพธิyalัย เข้ามาเป็นกองเลขานุการ ทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายฯ มีความคล่องตัวยิ่งขึ้น เนื่องจากมีผู้รับผิดชอบโดยตรง รวมทั้งเนื้อหาการทำงานของสถาบันโพธิyalัยที่ได้ตกลงไว้กับ สกว. ภาคก็สอดคล้องเป็นเนื้อเดียวกันกับงานของเครือข่ายฯ โดยคณะทำงานสถาบันโพธิyalัยกำหนดไว้ 22 ท่าน สัดส่วนจาก คพชน. 6 ท่าน และจาก มจร. 6 ท่าน มีเจ้าหน้าที่ประสานงานภาคสนาม 2 อัตรา และเจ้าหน้าที่สำนักงาน 2 อัตรา เมื่อจัดตั้งสถาบันโพธิyalัยแล้ว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เอื้อเฟื้อสถานที่ให้เป็นสำนักงานของสถาบันฯ และจากการสนับสนุนของ สกว. สำนักงานภาค ก็ทำให้สถาบันโพธิyalัยมีวัสดุอุปกรณ์สำหรับการทำงานอย่างครบครัน อันได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ (Printer) โทรศัพท์/โทรสาร วัสดุสำนักงานต่างๆ เป็นต้น รวมทั้งการจ้างบุคลากรมาช่วยงาน 2 อัตรา ทำให้การดำเนินงานของสถาบันโพธิyalัยในฐานะกองเลขานุการและศูนย์ประสานงานวิจัยฯ เป็นไปด้วยความสะดวกและคล่องตัวยิ่งขึ้น โดยมีกิจกรรมที่ได้ดำเนินงานในระยะเริ่มต้น ได้แก่

สำหรับนโยบายของสถาบันโพธิyalัยมี ดังนี้

งานพัฒนาสังคมแห่งปัญญาและคุณธรรม คือ การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ช่วยให้พ้นจากความเขลาและหลงผิด โดยนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาบูรณาการร่วมกับศาสตร์สมัยใหม่ ควบคู่กับพุทธธรรม ให้คนเกิดองค์ความรู้ควบคู่กับคุณธรรม โดยเฉพาะผู้ที่ยากจนหรืออยู่บนภาวะ

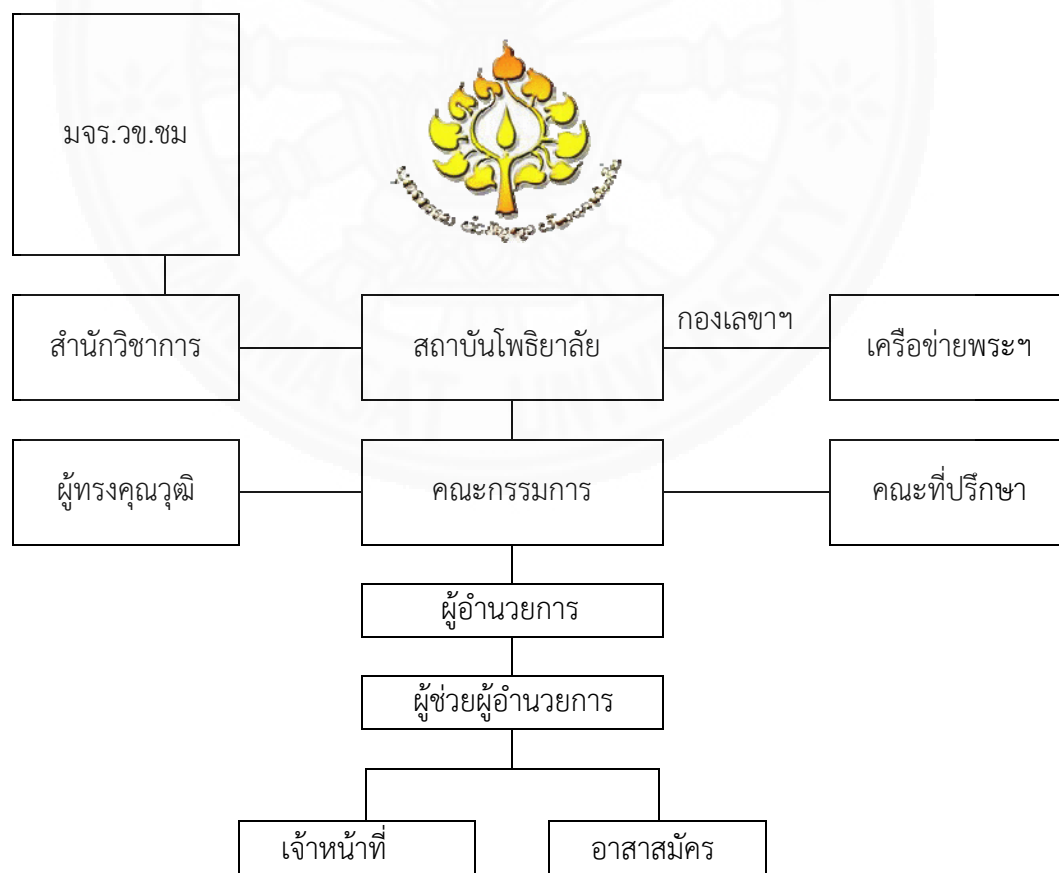
ยากลำบาก เพื่อให้คนเหล่านั้นสามารถเข้าถึงทรัพยากร และเครื่องมือที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ได้รับสิทธิ และมีศักดิ์ศรี สามารถพัฒนาตนเองและผลักดันชุมชนสู่ความสุขอย่างยั่งยืน สถาบันโพธิยาลัย (Institute of High Learning “The Bodhiyalaya Great Wisdom Center”)

ปณิธาน: พุทธธรรม นำปัญญา พัฒนาท้องถิ่น

ปรัชญา: สถาบันแห่งความรู้และแสงสว่างแห่งความเป็นเลิศทางการพัฒนาและงานวิจัยสู่ชุมชน

วิสัยทัศน์: “สถาบันที่สร้างคนและพัฒนาชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแห่งสังคมคุณธรรมตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์ปัจจุบันให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน”

ภารกิจ: เสริมสร้างองค์ความรู้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรม สู่ศาสตร์แห่งการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืนและเป็นระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในระดับเครือข่ายท้องถิ่นและงานพัฒนาในระดับสากลอย่างมีคุณภาพ

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างองค์กรและการบริหารงานกองงานเลขา สถาบันโพธิยาลัย.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. พระพุทธพจนวราภรณ์	2. พระธรรมสิทธิธาดาจารย์
3. พระราชพุทธิญาณ	4. พระราชสิทธินายก
5. พระราชวิมลเมธี	6. พระอมรเวที
7. พระโสภณกิตติธาดา	8. พระครูโสภณปริยัติสุธี
9. พระครูญาณสัมปยุต	10. พระครูพิทักษ์นันทคุณ
11. นางเตือนใจ ดีเทศน์	12. นายจอนิ โอโดเซา
13. ศ.ดร.ปิยะวัตติ บุญหลง	14. นายเอนก นาคบุตร
15. น.ส.สมสุข บุญญะบัญชา	16. นพ.พลเดช ปิ่นประทีป

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. พระครูสุวรรณวรรคธรรม	2. พระปลัด ดร.เสน่ห์ ธรรมวโร
3. ดร.ประมวล เพ็งจันทร์	4. รศ.ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์
5. นายเจริญ มาลาโรจน์	6. นายชัชวาลย์ ทองดีเลิศ
7. นายสวิง ตันอุด	8. นายนเรศ สงเคราะห์สุข
9. นางสุชาดา จักรพิสูทธิ์	10. ผศ.ดร.อวารณ์ โอภาสพัฒนกิจ
11.ดร.สมคิด แก้วทิพย์	12. ผศ.สมพงษ์ บุญเลิศ
13.นายสุวิชานนท์ รัตนนิมิต	14. นางวันเพ็ญ พรินทางกูร

รายนามคณะกรรมการสถาบันโพธิยาลัย

1. พระมหา ดร.บุญช่วย สิรินุโร	ประธานกรรมการ
2. พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม	รองประธานกรรมการ
3. พระพงษ์เทพ ธรรมครูโก	รองประธานกรรมการ
4. พระสมุห์สุพล สุทธิสีโล	กรรมการ
5. พระใบฎีกาสิริทิพันธ์ เดชธมโม	กรรมการ
6. พระใบฎีกาสุทัศน์ วชิรญาณโณ	กรรมการ
7. พระชยสร สมบุญโญ	กรรมการ
8. พระมหาอินสอน คุณวุฑโฒ	กรรมการ
9. พระมหาพีระพงษ์ พลวีโร	กรรมการ
10. พระมหาบันเท็ง ปณฺธิโต	กรรมการ
11. พระสุชาติ สุขวฑฒโก	กรรมการ
12. พระสมศักดิ์ สิริจันโท	กรรมการ
13. ดร.เทพประวิณ จันท์แรง	กรรมการ

14. นางไฉไลฤดี ยูวะศิริ	กรรมการ
15. พระเกียรติศักดิ์ กิตติภโท	กรรมการและเลขานุการ
16. นายกิตต์ ขวัญนาค	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
17. น.ส.วนิดา ริกากรณ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
18. นายจำนงค์ สิ้นส่องสุข	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

2.5 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่” ผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

สำหรับ การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ทั้งนักวิชาการ นักวิจัย นักพัฒนา และพระสงฆ์นักพัฒนาที่ทำวิจัยศึกษาในประเด็นงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ศึกษา โดยมีงานวิจัยที่น่าสนใจดังนี้ งานบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนของ สมคิด เพ็งอุดม (2535) ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ตามทัศนคติของพระสงฆ์ และเจ้าหน้าที่สักระทรวงหลักระดับตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าอาวาส เกษตรตำบล พัฒนาการ พระลูกวัด ครู คปต. และสาธารณสุขตำบล จำนวน 199 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนรวมมีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ ด้านสังคม และวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ด้านการเมืองและการปกครอง ด้านการศึกษา และการสาธารณสุขอยู่ในระดับกลาง ส่วนด้านเศรษฐกิจและอาชีพ อยู่ในระดับน้อย

ผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ คือ พระสงฆ์อยู่ในชุมชนที่มีความสัมพันธ์ของสังคมและวัฒนธรรมภายในชุมชนมากจึงมีทัศนคติต่อบทบาทด้านสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก และในอนาคตการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในด้านอื่นๆ จะมากขึ้น ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยและความเจริญของท้องถิ่น

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาทัศนคติของพระสงฆ์ต่องานพัฒนา คือ งานวิจัยของพระมหากฤษฎา นันทเพชร (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม พบว่า พระสงฆ์ที่เรียนวิชาเอกในมหาจุฬาราชวิทยาลัยต่างกัน มีทัศนคติต่อบทบาทในการพัฒนาสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ พระสงฆ์ที่เรียนวิชาเอกสังคมวิทยา มีทัศนคติเห็นด้วยกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม สูงกว่าพระสงฆ์ที่เรียนวิชาเอกภาษาอังกฤษ วิชาเอกศาสนา-ปรัชญา และวิชาเอกบาลี-สันสกฤต และยังมีแนวโน้มว่าปัจจัยอื่นๆ เช่น พรรษา สถาบันการศึกษา จำนวนครั้งในการติดตามสื่อโทรทัศน์ จะส่งผลให้พระสงฆ์มีทัศนคติต่อ

บทบาทในการพัฒนาสังคมบางด้านแตกต่างกันด้วย นอกจากนี้ ในภาพรวมพระสงฆ์ที่ศึกษาส่วนใหญ่ รับรู้ปัญหาสังคมด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น และมีความเห็นว่าปัญหาสังคมที่ทุกฝ่ายควรเร่งแก้ไข ได้แก่ ปัญหาศีลธรรมเสื่อมโทรม ปัญหาความยากจนและการว่างงาน และยังเห็นว่าพระสงฆ์ควรมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาสังคมด้านต่างๆ เช่น ปัญหาศีลธรรมเสื่อมโทรม ปัญหาศิลปวัฒนธรรมเสื่อมสลาย ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี พระสงฆ์เหล่านี้ส่วนใหญ่ยังไม่ชัดเจนใน เหตุผลที่ควรเข้าไปมีส่วนร่วมและวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ คือ พระสงฆ์ที่กำลังอยู่ในสายการเรียน สายการศึกษา มองเห็นและรับรู้ภายใต้กรอบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากภายนอก และสื่อโทรทัศน์ แต่ยังไม่ได้ออกจากวัด เพื่อศึกษา เรียนรู้ ปัญหาและหาหนทางเห็นการแก้ปัญหา โดยใช้หลักอริยสัจ 4 ประการ อย่างจริงจัง และมองว่าไม่ใช่กิจของสงฆ์ ดังนั้นพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนจึงไม่เกิดขึ้น แต่ยังมีผลงานที่น่าสนใจในการศึกษาของคณะสงฆ์ท้องถิ่น คือ งานวิจัยของ พระมหาธีรารุณี บุญมา (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเสริมบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น มีประเด็น ดังนี้ 1) ควรส่งเสริมและให้กำลังใจพระสงฆ์ที่มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุน พระสงฆ์ให้เห็นถึงความสำคัญการร่วมพัฒนาชุมชนมากขึ้น 2) ทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาควรประสานร่วมมือกับพระสงฆ์ โดยเฉพาะบทบาทบางประการที่พระสงฆ์ไม่สามารถ ดำเนินการได้ตามลำพัง อาทิ การก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งต้องมีการร่วมมือและสนับสนุนจาก ทุกฝ่าย 3) การได้รับการสนับสนุนจากชุมชนด้านหาความรู้เพิ่มเติม และควรมีการจัดสรรงบประมาณ จากภาครัฐให้เหมาะสม 4) การพัฒนาองค์ของพระสงฆ์ให้เข้มแข็ง ไม่ยึดติดในตัวผู้นำ เพราะ ระยะเวลาแล้วบุคคลไม่อยู่แล้วแต่ตัวขององค์กรก็ต้องคงอยู่ตลอดไป ทั้งนี้เพื่อดำเนินการพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนสืบไป

ผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ คือ การเสริมบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อ การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น เป็นการวิเคราะห์การทำงานของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนให้ตรง จุดการพัฒนามากขึ้น เพื่อหาจุดแข็ง-จุดอ่อน ตลอดจนโอกาสและอุปสรรคต่อการทำงาน เพื่อให้ การทำงานนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสามารถศึกษาได้เพิ่มเติมจากงานของ พระมหาสังวรณ เทศนา (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของเจ้าอาวาสกับการพัฒนาชุมชน พบว่า ความคาดหวัง ของชุมชน ชุมชนโดยรอบวัด มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เจ้าอาวาสดำเนินการอยู่ คิดเป็นร้อยละ 54.06 และเห็นว่ากิจกรรมที่ดำเนินการอยู่มีประโยชน์มากถึงร้อยละ 69.85 ทั้งประโยชน์ต่อคนในรุ่นปัจจุบัน และคนในรุ่นลูกหลาน ตลอดจนความต้องการของชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนของเจ้าอาวาส เป็นไปใน ทิศทางที่เน้นให้มีการปรับปรุง พัฒนากิจกรรมให้ดีขึ้น โดยเฉพาอย่างยิ่งบทบาทใน การพัฒนาด้านจิตใจ มิใช่เป็นการยกเลิกหรือยุติกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น และหวังให้ทุกคนในชุมชนมี

ส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เจ้าอาวาสดำเนินการอยู่ และชุมชนเสนอแนะให้มีการจัดรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายลักษณะ มีการปรับปรุงและประยุกต์อยู่เสมอ มุ่งเน้นให้จัดกิจกรรมปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ ทั้งนี้ยังมีงานวิจัยที่น่าสนใจอีกท่านหนึ่งของ พระครูสุจิณ ธรรมนิวิฐ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน: กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของท่านด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการเป็นพระสงฆ์นักพัฒนา และใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่างๆ ของวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสงฆ์ปรับปรุง พัฒนาวัดโดยให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมเสมอ และด้านการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสงฆ์สามารถเป็นผู้ประสานระหว่างประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจนำไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงได้ ปัญหาและอุปสรรคของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามความคิดเห็นของพระสงฆ์เอง ได้แก่ การขาดความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมของพระสงฆ์ที่มีความสมถะน้อยลง และประชาชน เข้าวัดน้อยลง ข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ควรให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันอย่างจริงจังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดผลกระทบทางลบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนจากกระแสโลกาภิวัตน์และอิทธิพลของสื่อยุคใหม่

ซึ่งงานดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธงชัย อุคุตโต (2557) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม กรณีศึกษาเครือข่ายสังฆพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า บทบาทพระสงฆ์และความสำคัญขององค์การเครือข่ายสังฆพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ด้านการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่ต้องทำมาหากิน และไม่มีเวลาดูแล นอกจากนี้เพื่ออบรมสั่งสอนเด็กเล็กให้มีความรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรม และเตรียมความพร้อมให้เด็กๆ ก่อนจะเลื่อนไปเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป ด้านสังคม สงเคราะห์ขององค์การเครือข่ายสังฆพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง การพัฒนาคุณภาพชีวิต การช่วยเหลือประชาชน โดยยึดหลักศาสนธรรมควบคู่กับการพัฒนาวัตถุ เช่น การส่งเสริมอาชีพ การปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ การทำสวนสมุนไพร การจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ นอกจากนี้พระสงฆ์ได้มีบทบาทกิจกรรมลดการติดยาเสพติดในชุมชน ด้วยการใช้หลักอปริหานิยธรรม คือ หลักการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มคณะของผู้ติดยาเสพติด และมีการใช้หลักสามัคคีธรรม คือ การสร้างความร่วมมือ ประองตอง เกื้อกูล รักใคร่ รวมถึงหลักธรรมไตรสิกขา คือ ได้รักษาศีล ได้เจริญสมาธิ และ

ได้เจริญปัญญาของผู้ติดยา ได้มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่หวนกลับไปเสพยาเสพติดอีก ทั้งนี้ยังคล้ายกับการศึกษาวิจัยของ สมชาย เหล็กเพชร (2538) ได้ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์งานของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้นำ พัฒนาชุมชน โดยศึกษาแนวคิดความเชื่อและวิธีการพัฒนาของพระสงฆ์พัฒนาชุมชนล้านนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และศึกษาเงื่อนไขที่ทำให้พระสงฆ์พัฒนาชุมชนล้านนามีความคิดความเชื่อ และวิธีการทำงานในแต่ละแนวทาง ตลอดจนศึกษาบริบททางชุมชนของพระสงฆ์พัฒนาชุมชนล้านนา ซึ่งผลการศึกษา พบว่า พระสงฆ์พัฒนาชุมชนล้านนาเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนด้วยความสมัครใจ และมีการตื่นตัวเพื่อทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีแนวคิดในการทำงานที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในชีวิต พระสงฆ์มีหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้พ้นจากความทุกข์ พ้นจากสภาพการด้อยการพัฒนา ด้อยการศึกษาและความยากจน โดยการพึ่งตนเองของชุมชน ไม่หวังความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก โดยเฉพาะหน่วยงานรัฐ มีแนวคิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เน้นปากท้องของชาวบ้านเป็นหลัก การพัฒนาที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แรงจูงใจในการทำงานพัฒนาของพระสงฆ์มาจากพื้นฐานทางจิตใจที่รักการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ชอบเสียสละ ประสบการณ์ของพระสงฆ์เองที่ได้พบเห็นชุมชนที่อื่นที่ดีกว่า จึงนำแนวคิดไปใช้ในชุมชนของตนเอง และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนที่ต้องมีการเกื้อหนุนช่วยเหลือกันตามศักยภาพที่จะทำได้ เงื่อนไขหรือปัจจัยที่ทำให้พระสงฆ์มีแนวทางในการทำงานที่ต่างกันนั้น ความพร้อม ความต้องการ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน โดยคำนึงถึงพระธรรมวินัยและนโยบายคณะสงฆ์เป็นองค์ประกอบด้วย

ผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ คือ บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน พระสงฆ์ควรมีการวิเคราะห์ความรู้พื้นฐานของคนในชุมชน ตลอดจนวิเคราะห์ศักยภาพของตนเองก่อนทำกิจกรรม เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์เบื้องต้น มากำหนดระดับและรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้เหมาะสมมากที่สุด จึงจะประสบความสำเร็จ

หากกล่าวถึงงานการสร้างเครือข่ายนั้นผู้ศึกษาได้ศึกษางานของ จูไรรัตน์ พลเลิศ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "แนวทางการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม" โดยศึกษาลักษณะการปฏิบัติงาน และปัญหาอุปสรรคของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทิศนะของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่มีต่อประโยชน์ของการสร้างเครือข่ายและแนวทางการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 46-55 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีอาชีพค้าขาย/กิจการส่วนตัว รายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท และระยะเวลาในการเข้ามาเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 19 เดือนขึ้นไป ลักษณะการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้าน

การสำรวจรวบรวมข้อมูลการประสานงานอยู่ในระดับมาก ปัญหาและอุปสรรคของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ปัญหาด้านสวัสดิการอยู่ในระดับมาก ทักษะของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่มีต่อประโยชน์ของการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการกำหนดกิจกรรมและการสร้างแกนนำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เลอพงษ์ สวนสังข์ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทัศนคติของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ศึกษาทักษะของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่อประโยชน์การสร้างเครือข่ายและทักษะของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่อกระบวนการสร้างเครือข่าย และขั้นตอนการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซึ่งกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คืออาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 9 จำนวน 210 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุ 25-29 ปี และมีสถานภาพโสด มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า/ปวช. และมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ทักษะของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่อการดำเนินงานช่วยเหลืออยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการส่งเคราะห์อาสาสมัคร คือ ผู้ที่นำสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคไปแจกให้แก่ผู้ประสบภัยที่ได้รับความเดือดร้อน ส่วนทักษะของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่อประโยชน์การสร้างเครือข่ายอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการเป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารระหว่างซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ทักษะของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่อกระบวนการสร้างเครือข่ายและขั้นตอนการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือผู้ประสบภัยของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการสร้างผู้นำภายในกลุ่มเกี่ยวกับเครือข่ายอาสาสมัคร เริ่มจากการสร้างผู้นำภายในกลุ่มอาสาสมัครและการสร้างเครือข่ายจะทำให้เกิดการกำหนดกิจกรรมร่วมกัน

ผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ คือ แนวทางการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม และการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทัศนคติของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นแนวทางที่ดีเห็นสมควรมีการสร้าง แต่ในทางปฏิบัตินั้นเครือข่ายที่ถูกสร้างขึ้นมานั้นควรมีสัมพันธภาพที่ดี มีความคิด อุดมการณ์ ตลอดจนมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และควรมีภาครัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายจึงจะทำให้เครือข่ายสามารถดำเนินการได้ในระยะเริ่มต้น ซึ่งในระยะต่อไปก็ต้องติดตามผลการดำเนินงานของเครือข่ายต่อไป

ประเด็นงานเครือข่ายของพระสงฆ์ที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับงานของผู้ศึกษาอีกรายงานหนึ่ง คือ งานวิจัยของ พระราชวรเมธี (พล อากาศโร) และคณะ (2557) ได้ศึกษา พระธรรมทายาท:

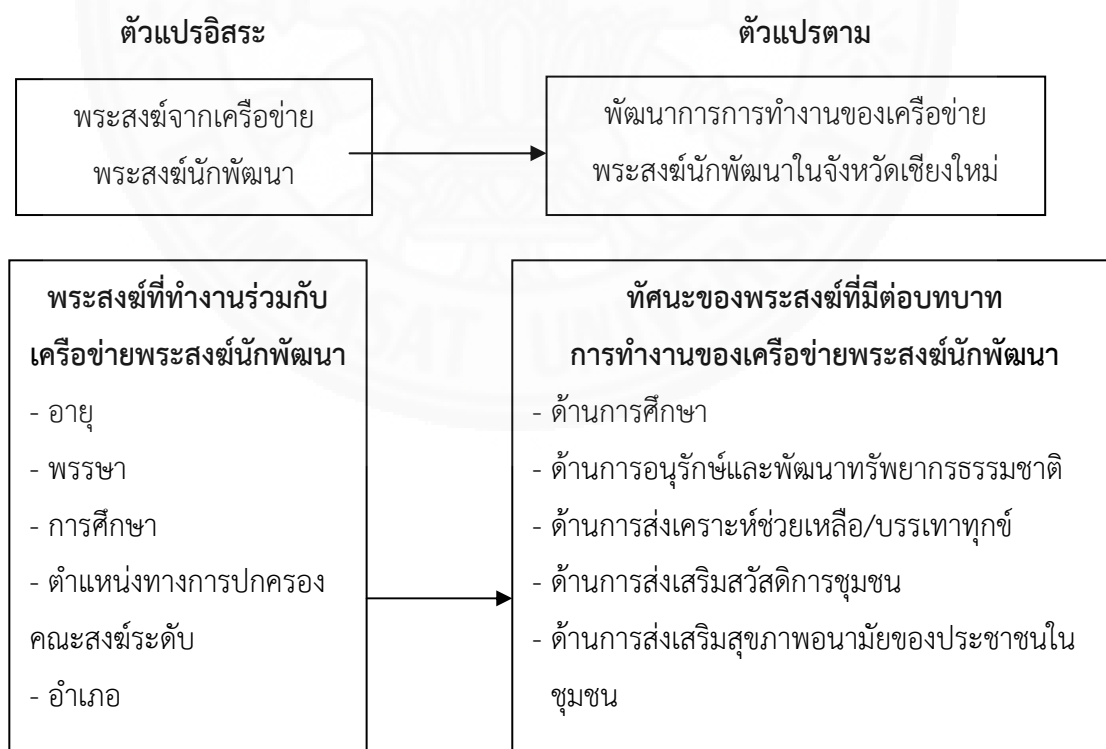
เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเพื่อการพัฒนาสังคม ได้ศึกษาบทบาทการพัฒนาสังคมของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาที่เป็นอดีตพระธรรมทายาทและศึกษา พัฒนาหลักสูตรอบรมพระธรรมทายาทที่สอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของสังคมไทยในปัจจุบัน

ผลการศึกษา พบว่า 1) เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาที่เป็นอดีตพระธรรมทายาท สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 เครือข่าย คือ ระดับการดำเนินงานรายภูมิภาค และระดับการดำเนินงานรายประเด็น ทั้งนี้เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาที่เป็นอดีตพระธรรมทายาทจะมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งที่สุดในภาคเหนือ โดยมีกระบวนการเคลื่อนไหวปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการส่งเสริมการสร้างพุทธบุตรและบวชสามเณร-พระสงฆ์ในลักษณะธรรมจาริกชาวเขาบนดอยอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินงานเครือข่ายพระสงฆ์อดีตพระธรรมทายาท รายประเด็นนั้น พบว่า การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจชุมชนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความโดดเด่นและสร้างให้เกิดผลกระทบในระดับประเทศได้เช่นเดียวกัน เช่น ตัวอย่าง การเกิดขึ้นและดำเนินการได้อย่างเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์จังหวัดตราดและจังหวัดจันทบุรี กลุ่มฮักเมืองน่าน

สรุปจากการทบทวนข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลงานการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม ตลอดจนความคิดเห็น และทัศนคติต่อบทบาทการทำงานของพระสงฆ์และเครือข่ายนั้น เกิดจากความมีจิตสำนึก ความเมตตาของพระสงฆ์ที่จะปรารถนาให้ประชาชนในชุมชนของตนเอง ตลอดจนสังคมมีความสุขในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ ผู้ศึกษา พบว่า ในแต่ละท้องถิ่นและบริบทของชุมชน ล้วนมีความแตกต่างกันไปตามความต้องการของพระสงฆ์และคนในชุมชนที่เน้นความต้องการที่ตอบสนอง เช่น ด้านการศึกษา ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน และด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนเป็นหลัก จากข้อมูลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงนำผลการศึกษาวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

2.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิด โดยมีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปรดังนี้ ตัวแปรอิสระที่ 1 คือ พระสงฆ์จากเครือข่ายพระสงฆ์ จำนวน 10 รูป เพื่อศึกษาตัวแปรตาม คือ พัฒนาการการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เครื่องมือแบบคำถามสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม และตัวแปรอิสระที่ 2 คือ พระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา จำนวน 200 รูป โดยใช้แบบสอบถามศึกษาจากข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษา ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ และอำเภอที่ตั้ง เพื่อศึกษาตัวแปรตาม คือ ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการส่งเสริมช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน และด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน โดยมีสมมุติฐาน ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษา ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ และอำเภอที่ตั้งที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่” ในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยแบ่งการศึกษาดังนี้

3.1 วิธีการศึกษา

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) ได้แก่ หนังสือ เอกสาร บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง บทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนา เช่น แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท ทศนคติ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระพุทธรศาสนากับการพัฒนา และแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ผู้ศึกษาลงภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจากประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา จำนวน 10 รูป และใช้แบบสอบถาม จำนวน 200 ชุด กับพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่

3.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง และขนาดตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านการอบรมหรือเรียนรู้จากเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา จำนวน 10 รูป และพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์นักพัฒนาในชุมชน จำนวน 200 รูป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ คือ

3.2.1 กลุ่มตัวอย่างจากพระสงฆ์นักพัฒนา จำนวน 10 รูป

โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คัดเลือกจากจากพระสงฆ์นักพัฒนาที่มีผลงานพัฒนาชุมชนโดดเด่น มีผลงานการทำงานในเชิงประจักษ์ ในประเด็นบทบาทด้านการพัฒนาการศึกษา บทบาทด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ บทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ บทบาทด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน และบทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน จำนวน 10 รูป เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มโดยผู้ศึกษามีการแบ่ง

ประเด็นให้สอดคล้องกับพื้นที่ศึกษา ตามพื้นที่การดำเนินงานของพระสงฆ์นักพัฒนาในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดตามประเด็นบทบาทการทำงานดังนี้

บทบาทด้านการพัฒนาการศึกษา

1. วัดสวนดอกพระอารามหลวง ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. วัดดอยสะเก็ด ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

บทบาทด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

3. วัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

4. วัดห้วยบง ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

บทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์

5. วัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

6. วัดขยาลังการ ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

บทบาทด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน

7. วัดเจดีย์แม่ครัว ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

8. วัดบวกรกเหนือ ตำบลท่าวังตาล อำเภอสарภี จังหวัดเชียงใหม่

บทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน

9. วัดพระบาทหุบอ้อ ตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

10. วัดเขื่อนผาก ตำบลเขื่อนผาก อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

รวมทั้งสิ้น 10 พื้นที่ศึกษา

ซึ่งทั้งพื้นที่ทั้ง 10 วัดนี้ ผู้ศึกษาคัดเลือกจากผลงานข้อมูลการดำเนินงานที่มี

ผลงานโดดเด่น มีผลงานเชิงประจักษ์ในจังหวัดเชียงใหม่ตามประเด็นบทบาทการทำงาน (พระครูสมุห์ วิเชียร คุณธมโม, 2550)

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างของประชากร

โดยพิจารณาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามทฤษฎีของ R. V. Krejcie and D. W. Morgan (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2549, น. 162-164) จำนวน 196 รูป (จากตาราง N = 400, n = 196 คน) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์นักพัฒนาในชุมชน 402 รูป และผู้ศึกษาได้ใช้กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ที่กำหนด จำนวน 196 รูป

ตารางที่ 3.1

จำนวนพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์นักพัฒนาในชุมชน

ลำดับ	พื้นที่ศึกษา (อำเภอ)	จำนวนพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์นักพัฒนาในชุมชน (N = 400)	ขนาดตัวอย่าง D. W. Morgan (n = 196 คน)
1	เมือง	80	39
2	แม่แตง	80	39
3	แม่ริม	81	39
4	ดอยสะเก็ด	80	39
5	หางดง	81	40
รวม		402	196

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจากการประมวลความรู้ที่ได้จากแนวคิด และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.4 การทดสอบเครื่องมือ

เพื่อให้ข้อมูลจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องและมีความเที่ยงตรง (Validity) จึงได้นำแบบสอบถามไปหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสม จากนั้นจึงนำไปทำการทดสอบ (Pre-test) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดสอบกับพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 รูป ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อมาวิเคราะห์หาความเชื่อถือได้ และนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล โดยผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมอยู่ที่ 0.9830

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ประสานขอความร่วมมือจากเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา จำนวน 10 รูป โดยการนัดพบประชุม ใช้สถานที่วัดสวนดอก พระอารามหลวงเป็นสถานที่นัดพบ และทำการเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงและการจดบันทึกข้อมูล
2. ประสานขอความร่วมมือจากพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา พร้อมทั้งลงพื้นที่แจกแบบสอบถาม จำนวน 200 ชุด ให้กับพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา พร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 200 ชุด นำกลับไปวิเคราะห์ต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีข้อมูลดังนี้

3.6.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานั้น ผู้ศึกษาได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 200 ชุด และได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ (Completeness) ความสอดคล้อง (Relevancy) ของคำตอบในแบบสอบถามทุกข้อ ทุกประเด็น ทุกฉบับและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน และด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน โดยคำนวณจากคะแนนต่ำสุด (Minimum) และค่าคะแนนสูงสุด (Maximum) หาค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สำหรับเครื่องมือในส่วนที่ 2 เป็นชุดคำถามแบบมาตราวัดส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ที่ให้เลือกคำตอบ โดยกำหนดค่าคะแนน เป็น 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยน้อยที่สุด	= 1
เห็นด้วยน้อย	= 2
ไม่แน่ใจ	= 3
เห็นด้วยมาก	= 4
เห็นด้วยมากที่สุด	= 5

การแปลผลเพื่อวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ทำโดยการแปลงค่าคะแนนที่วัดระดับความคิดเห็น และนำคะแนนรวมของข้อคำถามในแต่ละประเด็นเป็นค่าระดับ และกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดระดับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์คะแนนอัตราภาคชั้น (Class Interval) คือ

$$\text{พิสัย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$5 = \frac{5-1}{5}$$

ดังนั้นค่าระดับความคิดเห็น เพื่อพิจารณาในการตีความหมาย ดังนี้

เห็นด้วยน้อยที่สุด	=	1.00-1.80
เห็นด้วยน้อย	=	1.81-2.60
ไม่แน่ใจ	=	2.61-3.40
เห็นด้วยมาก	=	3.41-4.20
เห็นด้วยมากที่สุด	=	4.21-5.00

3. คำถามปลายเปิด เพื่อให้ประชากรที่ศึกษาแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยอิสระ

4. การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างอายุ พรรษา อำเภอสังกัด การศึกษา และตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ ระดับกับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา โดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (OneWay-Anova) หรือการทดสอบค่าเอฟ (F-test) การกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ 0.05

3.6.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานั้น ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาในเนื้อหาสาระ (Content Analysis) ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

และการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น จัดประเภท/กลุ่มข้อมูล เพื่อให้ได้ชุดข้อมูลที่สามารถเสนอเป็นข้อเท็จจริง และใช้ประกอบการวิเคราะห์อภิปราย ซึ่งมีการให้เหตุผลเชิงตรรกะ นำเสนอผลการศึกษารูปแบบพรรณนา เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้

3.7 การนำเสนอข้อมูล

สำหรับการนำเสนอข้อมูล เรื่อง การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์ นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ผู้ศึกษาจะนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาประกอบตารางแสดงข้อมูลทางสถิติในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยนำเสนอข้อเท็จจริงอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อประกอบการบรรยายผลจากการศึกษาในครั้งนี้

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ ” ในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา และการศึกษาเชิงปริมาณ โดยได้จัดส่งแบบสอบถามแก่พระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์นักพัฒนาในชุมชน จำนวน 200 รูป ซึ่งผู้ศึกษาสามารถจัดเก็บแบบสอบถามคืนได้ จำนวน 200 รูป คิดเป็นร้อยละ 100.0 ของแบบสอบถามทั้งหมด การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 5 ประเด็นหลัก ดังนี้

- 4.1 พัฒนาการการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่
  - 4.1.1 ช่วงก่อนการก่อตั้งเครือข่าย (ก่อนปี พ.ศ. 2540)
  - 4.1.2 ช่วงก่อตั้งเครือข่าย (ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นไป)
  - 4.1.3 ช่วงภายหลังการก่อตั้งเครือข่าย (ปี พ.ศ. 2541-2550)
  - 4.1.4 ช่วงปัจจุบันของเครือข่าย (ปี พ.ศ. 2551-2559)
- 4.2 การศึกษาทัศนะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา
  - 4.2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
  - 4.2.2 ทัศนะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา
    - 4.2.2.1 ด้านการศึกษา
    - 4.2.2.2 ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ
    - 4.2.2.3 ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์
    - 4.2.2.4 ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน
    - 4.2.2.5 ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน
- 4.3 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์
- 4.4 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
  - 4.4.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุกับทัศนะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา
  - 4.4.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพรรษากับทัศนะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา
  - 4.4.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการศึกษากับทัศนะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

4.4.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของอำเภอที่สังกัดกับทักษะของพระสงฆ์ที่มี
ต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

4.4.5 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์กับ
ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

4.5 การอภิปรายผลการศึกษา

4.5.1 พัฒนาการการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่

4.5.2 ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา
ผลการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 พัฒนาการการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และสอดคล้องกับที่มา
ของการศึกษาในครั้งนี้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นมาและพัฒนาการการทำงานของ
เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ การเกิดขึ้นของเครือข่าย การเติบโตของเครือข่าย
การก่อตั้งสถาบันโพธิยาลัยเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายฯ และการได้รับการสนับสนุน
ของเครือข่ายฯ โดยมีหัวข้อประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

4.1.1 ช่วงก่อนการก่อตั้งเครือข่าย (ก่อนปี พ.ศ. 2540)

ในช่วงก่อนการก่อตั้งเครือข่ายก่อนปี 2540 นั้น พื้นที่ภาคเหนือมีพระสงฆ์ที่
ทำงานพัฒนาชุมชนอยู่ในหมู่บ้านกระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วไป มีทั้งพระสงฆ์ที่มีการทำงานร่วมกัน
เป็นกลุ่ม และพระสงฆ์ที่ทำงานตามลำพัง ดังนี้

1. กลุ่มสังฆพัฒนาชุมชนล้านนา เป็นกลุ่มพระสงฆ์ดั้งเดิมที่มีการทำงานเพื่อ
พัฒนาชุมชน ซึ่งรวมตัวกันโดยการริเริ่มและสนับสนุนส่งเสริมอย่างต่อเนื่องโดยมูลนิธิศึกษาพัฒนา
ชนบท วัดป่าตาราภิรมย์ สำหรับกลุ่มนี้จะมีเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิเป็นผู้ประสานงานอย่างใกล้ชิด
ซึ่งพระสงฆ์ในกลุ่มนี้จะมีบทบาทอย่างมากในการเกิดขึ้นของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ

2. เครือข่ายการเรียนรู้ของพระสงฆ์ที่ทำงานด้านเอดส์ จำนวน 4 รูป ที่องค์กร
พัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเอดส์เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แต่ก็ยังไม่มี
กิจกรรมร่วมกันเท่าใดนัก เนื่องจากพระสงฆ์แต่ละรูปอยู่กระจัดกระจาย มีพื้นที่ห่างไกลกัน พระสงฆ์
ในกลุ่มนี้ได้แก่ พระพงษ์เทพ ธรรมครูโก แห่งศูนย์เพื่อชีวิต อ.เมือง จ.เชียงใหม่ พระมหาอินสอน
คุณวุฑโฒ วัดดอยสะเก็ด อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ พระอธิการธนวรรธน์ เตชปญโญ วัดหัวริน

ต.ทุ่งสะโตก อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ และ พระอธิการสมหมาย ปญญาคโม วัดกิ้วพร้าว ต.จันทว่า
อ.แม่จัน จ.เชียงราย เป็นต้น

3. กลุ่มพระสงฆ์ฮักเมืองน่าน ริเริ่มโดยพระครูพิทักษ์นันทคุณในฐานะเจ้าคณะ
อำเภอสันติสุข และรับผิดชอบงานพระธรรมทูตเฉพาะกิจ ได้ชักชวนพระในเขตปกครองและพระที่
ทำงานพระธรรมทูตเฉพาะกิจให้มาทำงานร่วมกัน พระในกลุ่มที่สำคัญ ได้แก่ พระสมคิด จารณธมโม
วัดโป่งคำ อ.สันติสุข จ.น่าน พระปลัดบุญชวน เตชธมโม วัดห้วยซ้อ อ.แม่จริม จ.น่าน เป็นต้น

4. กลุ่มพระสงฆ์รุ่นใหม่ในโครงการพระธรรมจาริก ที่ส่วนใหญ่ทำงานพัฒนาอยู่
ในเขตหมู่บ้านชาวเขาทั่วภาคเหนือ ได้มีการรวมตัวเรียนรู้ทักษะการทำงานใหม่ๆ ซึ่งต่อมาได้มีการ
รวมตัวเป็นกลุ่มหลวมๆ ได้แก่ พระเกียรติศักดิ์ กิตติภทโท วัดศรีโสดา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ พระสมคิด
สุจิตโต อาศรมฯ แม่อุสุ อ.ท่าสองยาง จ.ตาก พระชาติ คุณกโร อาศรมฯ แม่ปางล้าน อ.แม่แจ่ม
จ.เชียงใหม่ ส.ณ.กวีพร ธรรมชาติ อาศรมฯ แม่ทะลุ อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน และ พระชุมพล
ศรีมันตะ อาศรมฯ ห้วยนา อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน เป็นต้น

5. พระสงฆ์ที่อยู่ในสถาบันการศึกษาของสงฆ์ที่สนใจงานพัฒนาชุมชน/สังคม
ได้แก่ พระมหา ดร.บุญช่วย สิริธโร พระมหาพีระพงษ์ พลวิโร พระมหาบัณฑิต ปณฺธิโต
จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดสวนดอก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ และพระชยสร
สมบุญโญ จากมหาวิทยาลัย วัดเจดีย์หลวง อ.เมือง จ.เชียงใหม่ เป็นต้น (พระมหาบุญช่วย
สิริธโร, 2555, น. 7)

ส่วนพระสงฆ์อีกจำนวนไม่น้อย ที่ไม่มีการรวมกลุ่มทำงานร่วมกับพระสงฆ์รูปอื่น
ทำงานค่อนข้างโดดเดี่ยวตามลำพัง เมื่อถึงคราวต้องประสบปัญหาที่ต้องเผชิญตามลำพัง บ้างก็ยังยืน
หยัดทำงานได้มาอย่างต่อเนื่อง บ้างก็ล้มเลิกความตั้งใจในการทำงานไปก็ไม่ค่อย เพราะขาดการถอด
บทเรียนจากการทำงาน พระสงฆ์ในกลุ่มนี้ ได้แก่ พระสมุห์วิเชียร คุณธมโม วัดเจดีย์แม่ครัว อ.สัน
ทราย จ.เชียงใหม่ พระใบฎีกาสุทัศน์ วชิรญาณ วัดป่าแดด อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ เป็นต้น แม้ว่าจะมี
พระสงฆ์ออกมาทำงานพัฒนาชุมชนจำนวนหนึ่ง แต่ก็ยังเป็นการสวนทางกับการปกครองของคณะสงฆ์
ส่วนใหญ่ รวมทั้งการรับรู้เข้าใจของสังคมวงกว้างยังมีน้อย ทำให้การทำงานของพระสงฆ์ไม่ราบรื่นนัก
มีปัญหาอุปสรรคอยู่หลายประการ เช่น พระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนามายาวนานส่วนใหญ่เป็น
พระสังฆาธิการ ที่นอกจากจะมีกิจกรรมพัฒนาในวัด/ชุมชน แล้วยังมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับ
งานคณะสงฆ์อีกด้วย จึงทำให้มีเวลาไม่มากนัก การมาพบปะกลุ่มและร่วมกิจกรรมกับกลุ่มจึงมีน้อย
ในกรณีที่มีการรวมกลุ่มทำงานร่วมกันของพระสงฆ์ พบว่า การประสานงานระหว่างสมาชิกกลุ่ม
ยังไม่ต่อเนื่อง เพราะการติดต่อสื่อสารยังไม่ทันสมัย สมาชิกรับรู้ถึงการจัดกิจกรรมไม่ทั่วถึง ทำให้
การจัดกิจกรรมของกลุ่มแต่ละครั้งจึงมีสมาชิกร่วมไม่มาก พระสงฆ์ที่ทำงานมายาวนาน แต่ยังขาด
การถอดบทเรียนหรือการประเมินผล จึงไม่รู้ว่าจะงานดำเนินงานมาประสบผลสำเร็จอย่างไร มีบทเรียน

และความรู้อะไรบ้าง ทำให้การขยายผลไปยังพื้นที่อื่นมีข้อจำกัดอยู่มาก พระสงฆ์บางกลุ่ม เช่น กลุ่มสังฆพัฒนาชุมชนล้านนา กลุ่มพระสงฆ์อัครเมืองน่าน ซึ่งดำเนินงานมายาวนาน มีทั้งกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมระดับบุคคล มีผลงานเกิดขึ้นมากมาย แต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีพอ สังคมไม่ค่อยได้รับรู้เกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำ ทำให้การสนับสนุนจากสังคมและภาครัฐมีน้อยจนแทบไม่มี สำหรับกลุ่มที่ก่อตั้งมานาน ไม่มีพระสงฆ์รุ่นใหม่ ๆ เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม และขาดการแสวงหาพระรุ่นใหม่มา ร่วมงาน สมาชิกกลุ่มจึงเป็นสมาชิกเดิมๆ การทำงานของกลุ่มที่อ่อนล้าลงอย่างเห็นได้ชัด พระสงฆ์ รุ่นใหม่ที่มีความรู้ ความสามารถ พอจะเป็นกำลังของกลุ่มได้ โดยมากมักจะลาสิกขาออกไป หรือ แสวงหากิจกรรมใหม่ทำ จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาให้กับกลุ่มการทำงานพัฒนาของพระสงฆ์นักพัฒนา ไม่ถือเป็นภารกิจหลักของคณะสงฆ์ การได้รับการสนับสนุนทรัพยากร ขวัญกำลังใจจากพระผู้ใหญ่ มีน้อย ต้องเผชิญและแก้ปัญหาตามลำพัง แม้จะมีการจัดตั้งกลุ่มพระสงฆ์ในพื้นที่ต่างๆ แต่ยังไม่ มีการเชื่อมโยงกลุ่มเข้าหากัน

สรุปได้ว่าช่วงก่อนการก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ผู้ศึกษา พบว่า พระสงฆ์ นักพัฒนาส่วนใหญ่ทำงานในลักษณะปัจเจก ทำงานด้วยตนเอง ไม่มีการรวมกลุ่ม การทำงานไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กร หรือคณะสงฆ์ปกครอง ขาดความชัดเจนในกระบวนการและประเด็น การทำงาน ขาดการถอดบทเรียนการเรียนรู้ พระสงฆ์เหล่านั้นจึงประสบปัญหาไม่สามารถทำงาน พัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องได้ และขาดการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย ตลอดจนขาดผู้ประสานงานใน ระดับกลุ่ม ขาดการประชาสัมพันธ์ จึงทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้ถ้าเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา มีการสื่อสารในเครือข่าย สามารถสื่อสารระหว่างเครือข่ายกับ สมาชิกได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว ทำให้สมาชิกได้ทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และเป็นประโยชน์ ตลอดจนเครือข่ายมีการบริหารจัดการที่ดี เหมาะสมกับการดำเนินงานของเครือข่าย ก็ทำให้เครือข่าย ดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากขึ้น สนธยา พลศรี (2550, น. 264-265) การก่อตั้งเครือข่ายก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.1.2 ช่วงก่อตั้งเครือข่าย (ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นไป)

ช่วงก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนานั้นเริ่ม ในปี 2540 ขณะที่ประเทศไทยได้ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ที่เรียกกันว่า เป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน แต่ประเทศไทยกลับต้องเผชิญกับ วิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ทำให้การพัฒนาประเทศต้องได้รับการทบทวน ทั้งบนพื้นฐานหลัก รัฐธรรมนูญใหม่ที่เชื่อกันว่าน่าจะนำไปสู่การปฏิรูปการเมืองของประเทศได้ และพื้นฐานแห่งวิกฤติ เศรษฐกิจ ภาคประชาชนเริ่มออกมาทวงสิทธิ์ในฐานะของเจ้าของอำนาจที่แท้จริง มีเหตุการณ์ การชุมนุมของกลุ่มคนต่างสาขาอาชีพในหลายๆ พื้นที่และหลากหลายกรณีอย่างต่อเนื่อง

กลางปี 2542 กลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจำนวนมาก รวมตัวกันชุมนุมเรียกร้องให้หน่วยงานภาครัฐได้ช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่กลุ่มตนเองกำลังเผชิญอยู่ เช่น ปัญหาที่ดิน ปัญหาการลงรายการสัญชาติ ปัญหาป่าไม้ เป็นต้น ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิถีแบบพุทธเมื่อพบปัญหาที่ไม่อาจหาทางออกได้อย่างทันท่วงที สิ่งทีกลุ่มผู้ชุมนุมระลึกถึง คือ ศาสนา เพราะเชื่อว่าพิธีกรรมทางศาสนาจะสามารถสร้างเสริมกำลังใจของตนให้เข้มแข็งในการทำให้ข้อเรียกร้องเหล่านั้นได้รับการตอบสนองในทิศทางที่เป็นธรรม พวกเขาได้นิมนต์พระสงฆ์กลุ่มหนึ่งประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยการถวายสังฆทาน ในช่วงนั้นองค์กรพัฒนาชุมชนภาคเหนือ ซึ่งเป็นพี่เลี้ยงช่วยประสานงานให้แก่องค์กรชาวบ้านที่ลงมาชุมนุมเรียกร้องสิทธิ ได้ประสานงานนิมนต์พระสงฆ์มาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเสริมสร้างกำลังใจแก่ชาวบ้าน แต่ก็ไม่สามารถนิมนต์พระในแถบนั้น ด้วยพระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องไม่สมควรที่จะเอาตนเองเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการชุมนุมดังกล่าว จึงไม่มีพระสงฆ์รูปใดรับนิมนต์เนื่องจากก่อนหน้านี้ องค์กรพัฒนาชุมชนภาคเหนือ โดย คุณประหยัด จตุพรพิทักษ์ ซึ่งเคยทำงานอยู่ในมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท เคยประสานงานกับพระสงฆ์บางรูป ได้แก่ พระมหา ดร.บุญช่วย สิรินธโร เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วัดสวนดอก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ และผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสวนดอก สนใจงานด้านสิ่งแวดล้อม เริ่มมีบทบาทในการเคลื่อนไหวงานพัฒนาสังคมหลังจากเรียนจบปริญญาเอกจากอินเดีย พระปราโมทย์ สมพนฺธโน เป็นพระสงฆ์ชาวปกากะญอ เคยเป็นพระธรรมจาริกไปประจำอยู่หมู่บ้านชาวเขาหลายแห่งในภาคเหนือ สนใจกิจกรรมพัฒนาสังคมตั้งแต่สมัยเป็นพระนิสิต เคยทำงานและประสานงานกับ กป.อพช. ภาคเหนือ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการ กลุ่มสังฆพัฒนาชุมชนล้านนา พระเกียรติศักดิ์ กิตติภทฺโท เป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ โครงการพระธรรมจาริก วัดศรีโสดา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ รับผิดชอบงานโครงการพิเศษ เคยเป็นพระธรรมจาริกทำงานอยู่ในหมู่บ้านชาวเขาที่ดอยมูเซอ จ.ตาก รว 3 ปี ได้ร่วมงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนมาตั้งแต่ปี 2539 ได้รับนิมนต์ให้เป็นคณะกรรมการบริหารงานกองทุนชุมชน SIF ภาคเหนือตอนบน และผู้ประสานงานโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (RC-Research Consultants) ของ สกว. สำนักงานภาคพระอรุณ พุทธินนฺโท เป็นพระลูกวัดพระนอนขอนม่วง อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ และเป็นพระธรรมจาริก สนใจงานพัฒนาสังคม มีการติดต่อกับ กป.อพช. อย่างสม่ำเสมอ นอกจากการเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรต่างๆ แล้ว ยังมีความสามารถในด้านวรรณกรรม เคยเขียนบทกวี ข้อเขียนที่สะท้อนเกี่ยวกับปัญหาคนจนลงในวารสารต่างๆ หลายครั้ง (พระมหาบุญช่วย สิรินธโร, 2555, น. 9)

องค์กรพัฒนาชุมชน ภาคเหนือ โดย คุณประหยัด จตุพรพิทักษ์กุล เลขามูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ จึงได้นิมนต์พระสงฆ์กลุ่มนี้ มาประกอบพิธีกรรม ทั้งนี้พระสงฆ์ทั้ง 4 รูป ได้นิมนต์พระ L'SN ด้วยกันอีกจำนวนหนึ่งมาร่วม 20 รูป ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา พระมหา ดร.

บุญช่วย สิริธโร ประธานสงฆ์ ได้กล่าวอนุโมทนาและแสดงธรรมเพื่อเป็นเครื่องนำชีวิตในขณะที่ต้องอยู่ในสถานการณ์แห่งการชุมนุม เตือนสติให้ทั้งผู้ชุมนุมและภาคราชการใช้หลักอหิงสธรรมและหลักสาราณียธรรมในการแก้ไขปัญหา หลังจากสิ้นสุดพิธีกรรม พระสงฆ์ได้ร่วมพูดคุยกับแกนนำชาวบ้านที่มาชุมนุมหลายท่าน เช่น พระตัจจอนิ โอดิเชา ปราชญ์ชาวบ้านแห่งบ้านหนองเต่า อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องราวปัญหาของชาวบ้านมากยิ่งขึ้น และจากนั้นมีการพูดคุยในกลุ่มพระสงฆ์ที่ไปร่วมงาน และได้ตกลงกันรวมกลุ่มกันในนาม “เครือข่ายพระสงฆ์เพื่อคนจน” เพื่อเป็นกลไกหนึ่งที่จะมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อคนจน ตามสถานภาพและศักยภาพเท่าที่มีอยู่ ซึ่งในเบื้องต้นในนามเครือข่ายฯ ได้ทำหนังสือเปิดผนึกถึงผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีและส่วนราชการ ให้เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนแก่ชาวบ้านอย่างสันติวิธี ในช่วงที่มีการชุมนุมซึ่งยืดเยื้อกินเวลาหลายวัน พระสงฆ์กลุ่มดังกล่าวได้ผลักดันไปเยี่ยมเยียนชาวบ้านเป็นระยะ บ้างก็บินขบวนนำอาหารไปแจกจ่ายชาวบ้าน บ้างก็นำเงินไปสมทบกองทุนของชาวบ้าน บางรูปไปปักกลดพักกับชาวบ้าน ซึ่งนอกจากจะได้เรียนรู้ปัญหาความทุกข์ยากของชาวบ้านแล้วก็ยังมีโอกาสได้พบปะและเปลี่ยนในกลุ่มพระสงฆ์กันเองเป็นระยะนอกจากการไปเยี่ยมผู้ชุมนุม ยังมีการไปร่วมประชุมซึ่งจัดโดยองค์กรพัฒนาชุมชนอีกหลายครั้ง ทำให้พระสงฆ์กลุ่มนี้ขยายการรับรู้ความทุกข์ยากของชาวบ้านที่มาชุมนุมมากขึ้น ในการประชุมดังกล่าวได้มีโอกาสเรียนรู้กับนักคิดหลายท่าน เช่น สุกัญฉณ์ ศิวรักษ์ พ่อหลวงจอนิ โอดิเชา เป็นต้น ภายหลังจากการชุมนุมพระสงฆ์ทั้ง 4-5 รูป ที่ร่วมกิจกรรมในช่วงการชุมนุมได้มีการพบปะพูดคุยกันเป็นระยะ และเห็นว่าน่าจะขยายวงไปสู่พระสงฆ์กลุ่มอื่นด้วย และในระยะแรกจึงได้นิมนต์พระสงฆ์ใกล้เคียงในเขตจังหวัดเชียงใหม่มาร่วมพูดคุยด้วย จากการพูดคุยนอกจากจะได้เรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ยังได้มีการวิเคราะห์สถานการณ์การทำงาน of พระสงฆ์นักพัฒนาร่วมกันว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเชื่อมร้อยพระสงฆ์ที่ทำงานต่างๆ เข้าด้วยกัน จึงตกลงให้มีการจัดประชุมพระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาที่อยู่ในเขตภาคเหนือเพื่อหาแนวทางในการเชื่อมเครือข่าย ในเดือนมีนาคม 2543 จึงได้มีการนิมนต์พระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาชุมชนอยู่ในเขตภาคเหนือมาร่วมประชุมเพื่อหาแนวทางในการจัดตั้งเครือข่ายฯ โดยจัดประชุมที่วัดดอยสะเก็ด อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ ซึ่งได้กำหนดภารกิจไว้ว่า “เสริมสร้างศักยภาพพระสงฆ์ในการทำงานพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธธรรม” โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานดังนี้ (พระครูพิพิธ สุตาทร และคณะ, 2555, น. 3)

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์นักพัฒนาชุมชนภาคเหนือและพระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาสังคมรุ่นใหม่
2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาสังคมของพระสงฆ์/เครือข่ายพระสงฆ์กลุ่ม/องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน

3. เพื่อสร้างความเข้าใจบทบาทการทำงานพัฒนาสังคมของพระสงฆ์แก่พระสังฆาธิการ องค์กรหน่วยงานและสาธารณชน

4. เพื่อนำเสนอแนวทางและรูปแบบการพัฒนาสังคมตามหลักพุทธธรรม

ทั้งนี้มีตัวแทนพระสงฆ์จากในพื้นที่ต่างๆ ในเขตจังหวัดภาคเหนือ เข้ามาเป็นคณะทำงานของเครือข่าย และได้เลือกพระมหา ดร.บุญช่วย สิริธโร ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เป็นเลขาธิการเครือข่ายฯ หลังจากการก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนาภาคเหนือ (คพชน.) มีคณะกรรมการแล้ว ยังไม่มีกิจกรรมร่วมกันในเครือข่ายมากนักเนื่องจากคณะกรรมการส่วนใหญ่มีภารกิจประจำของตนเอง รวมทั้งยังขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน กิจกรรมของเครือข่ายฯ ในระยะแรกจึงเป็นการประชุม พบปะกันบ้างเป็นครั้งคราว ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของพระครูสมุห์ ดร.วิเชียร คุณธมโม ว่า

การก่อตั้งช่วงแรกๆ มันจะเป็นช่วงการก่อตั้งที่ตุ้งจำไม่ผิดก็ช่วงปี 2540 เริ่มจากพระทำงานด้านเอดส์ พอทำงานด้านเอดส์ก็มีความหลากหลายของงานที่ทำตรงนี้ ก็เลยหลังจากคุยเรื่องเอดส์ก็คิดการทำงานของเครือข่ายพัฒนา ก็มีอาจารย์พงษ์เทพ อาจารย์บุญช่วย และหนานเกียรติศักดิ์ ซึ่งตอนนั้นพระสงฆ์บุคคลเหล่านี้ก็ผลักดันให้เกิดเครือข่าย หลังจากการเริ่มเป็นเครือข่ายปี 2540-2542 ก็เริ่มมีการหาพระสงฆ์พัฒนาแต่ละจังหวัดในภาคเหนือ ส่วนมากก็คนที่มาช่วยก็เป็นพระนิสิตที่มาช่วยงาน โดยมากก็มีการดึงอาจารย์ ดึงลูกศิษย์เข้ามาทำงาน ปัญหาช่วงการก่อร่างสร้างตัวก็ยังไม่ค่อยมีปัญหา เพราะเป็นช่วงการพูดคุย สื่อสารกัน และพระที่เข้ามาเป็นเครือข่ายส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้มีการะทางสงฆ์มากนัก ขอให้มีเบอร์โทรก็พูดคุยกันได้ กิจกรรมส่วนใหญ่ที่พระสงฆ์ทำก็จะเป็นงานบ้านจุ่มเมืองเย็น โครงการที่ดูเป็นขั้นเป็นอันก็โครงการของซิฟ (SIF) เน้นการทำงานพัฒนาเครือข่ายเป็นหลัก มีการพบปะ แลกเปลี่ยนกัน งานลงพื้นที่ที่พอเป็นขั้นเป็นอันก็งานงดเหล้าและงานโครงการบ้านจุ่มเมืองเย็นเป็นหลัก โครงการบ้านจุ่มเมืองเย็นก็เป็นโครงการหลักๆ ที่สร้างพัฒนาพระเราเหมือนกัน (ดร. พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2559)

จากข้อมูลดังกล่าวผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ช่วงก่อตั้งเครือข่าย ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นไปเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนาที่มีพัฒนาการการก่อเกิดเครือข่ายในลักษณะเป็น เครือข่าย วิวัฒนาการคือ เป็นการถือกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่แรก และไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรง แต่มีกระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กรมารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้างๆ ในการสนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยยังไม่ได้สร้างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดเจนนักหรืออีกลักษณะหนึ่ง คือ ถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการได้รับฟัง หรือการไปได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่นๆ มา แล้วเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เครือข่ายที่ว่านี้แม้จะไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโดยตรง

ตั้งแต่แรก แต่ถ้าสมาชิกมีความตั้งใจจริง ที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดี เมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน ก็จะสามารถพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง (ธนา ประมุขกุล, 2544, น. 19) เฉกเช่นเดียวกันกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือ โดยถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ทั้งปัญหาความยากจนของประชาชน และปัญหาที่ชาวบ้านประสบ เกิดจากจิตสำนึกที่ดีร่วมกัน ไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงตั้งแต่แรก หลังจากนั้นจึงเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายพระสงฆ์ช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง และสมาชิกมีความตั้งใจจริง เมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน ก็พัฒนาต่อจนกลายเป็นเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา มีวิสัยทัศน์ โดยพัฒนาชุมชนบนฐานพุทธธรรมก็เป็นหัวใจหลักของเครือข่าย ปัญหาและอุปสรรคในช่วงแรกเริ่ม ยังไม่มีเนื่องจากเป็นช่วงการพูดคุย สื่อสารกันสร้างเครือข่าย

4.1.3 ช่วงภายหลังการก่อตั้งเครือข่าย (ปี พ.ศ. 2541-2550)

การดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาภายหลังการก่อตั้งของเครือข่าย ย้อนสืบเนื่องก่อนการจะจัดตั้งเครือข่ายฯ ซึ่งเดิมประสานอยู่กับกลุ่มสังฆพัฒนาชุมชนล้านนา ได้จัดทำโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์เสนอต่อสำนักงานกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (Social Investment Fund) แต่ไม่ได้รับการพิจารณาเนื่องจากโครงการดังกล่าวไม่เข้าเงื่อนไขของ กองทุน หลังจากการก่อตั้งเครือข่ายฯ แล้ว ซึ่งในขณะนั้น พระเกียรติศักดิ์ กิตติภทโท กรรมการท่าน หนึ่งของเครือข่ายฯ ซึ่งเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อสังคมภาคเหนือตอนบน ได้นำเรื่อง โครงการที่ไม่ผ่านการพิจารณาเข้าหารือกับเครือข่ายฯ อีกครั้ง และได้ข้อสรุปว่าจะจัดทำโครงการ เพื่อขอรับการสนับสนุนอีกครั้ง หลังจากนั้นไม่นานนักโครงการที่เสนอโดยเครือข่ายพระนักพัฒนา ชุมชนภาคเหนือ ก็ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินงานได้ กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่ การจัด เวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของสมาชิกเครือข่ายฯ การฝึกอบรมพระสงฆ์ สมาชิกเครือข่าย การศึกษาดูงานพระสงฆ์นักพัฒนา เป็นต้น การได้รับสนับสนุนงบประมาณให้ดำเนินงานจากกองทุน เพื่อสังคม (Social Investment Fund) ทำให้การทำงานของเครือข่ายฯ มีความคล่องตัวยิ่งขึ้น สามารถจัดประชุมสมาชิกเครือข่ายได้ถึงขั้นส่งผลให้ความสัมพันธ์ในเครือข่ายแน่นแฟ้นขึ้น เป็นที่มา ของการจัดทำกิจกรรมหลายอย่างในเวลาต่อมา และยังมีข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ พระครูสมุห์ ดร.วิเชียร คุณธัมโม กล่าวว่า

การกำหนดกลยุทธ์ หรือวิสัยทัศน์แรกๆ ก็มีกำหนดกลยุทธ์วิสัยทัศน์ ในช่วงแรกๆ ใช้การพัฒนาชุมชนบนฐานพุทธธรรมที่เป็นหัวใจหลักของเครือข่าย เหมือนกับว่าจะ ทำงานในนามพระสงฆ์ในนามศาสนาก็จะต้องใช้หลักศาสนธรรมเป็นบรรทัดฐาน ช่วงการบริหารก็มีการทำงาน อย่างบ้านจุ่มเมืองเย็น พระในเครือข่ายเรา แต่ไม่ใช่คนใน พื้นที่ บางท่านก็เองงบประมาณไปใช้ การเงินและบัญชีห่วยหลวม เขาเอาเงินไปใช้หมด เงินของเครือข่ายที่เป็นผ้าป่าบุญต่างๆ เอาไปหมด ไม่มีเอกสารการใช้เบิกจ่าย ช่วงหลัง ก็ออกไปจากเครือข่ายและลาสิกขาไป งานของเครือข่ายพระนักพัฒนาช่วงนั้นจึง สะดุดไป กลายเป็นขาดการเชื่อมโยง หลังจากนั้นงานกองเลขฯ ก็ล้มไป ตุ้ลู่เลยเข้ามา

ประสานงานเครือข่ายให้เครือข่ายยังคงอยู่ เครือข่ายพระนักพัฒนา คณาจารย์บุญช่วย ยังคงเป็นเลขาฯ อยู่ ส่วนมากปัจจุบันก็ใช้งานเครือข่ายจดเหล่ากับงานเอดส์เป็นงาน เชื่อมโยงเครือข่าย ส่วนพระที่ไม่ได้ทำงานเอดส์ก็จะหลุดไป ก็พยายามให้ทุกภาคส่วน เข้ามา โดยปัจจุบันก็ใช้งานจดเหล่าเป็นเครื่องมือ (ดร.พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2559)

หลังการก่อตั้ง เครือข่ายพระนักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ (คพชน.) พระเกียรติศักดิ์ กิตติภทโท กรรมการเครือข่ายพระนักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ (คพชน.) ซึ่งได้รับทุนวิจัยจากสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาคเหนือ (สกว.ภาคเหนือ) และต่อมาได้รับเป็นผู้ประสานงาน โครงการวิจัยสำหรับเครือข่ายพระสงฆ์จาก สกว.ภาค ทำหน้าที่พัฒนาโครงการวิจัยโดยเน้น กลุ่มเป้าหมายหลักในกลุ่มพระสงฆ์ และในขณะนั้นการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในภาคเหนือเป็นไป อย่างคึกคัก มีการจัดตั้งหน่วยประสานงานวิจัย (Node) หลายแห่ง ทั้งในระดับพื้นที่ (น่าน ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน) และประเด็น (เช่น โคนม ลุ่มน้ำ เครือข่ายเด็กและเยาวชน ฯลฯ) ซึ่งหลังจาก การหารือกันภายในเครือข่ายฯ มีความเห็นร่วมกันว่าหากพระสงฆ์ได้นำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการ ทำงานพัฒนาชุมชนแล้ว จะทำให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางใน การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ของเครือข่ายที่จะนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ในการแก้ปัญหาของ ชุมชน จึงนำไปสู่การหารือร่วมกันระหว่างเครือข่ายพระนักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักงาน สกว. ภาคเหนือ และได้ข้อสรุปร่วมกันว่าจะมีการจัดตั้ง “ศูนย์ ประสานงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโพธิyalัย” ขึ้น (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันโพธิyalัย) เพื่อทำหน้าที่ สนับสนุนงานวิจัยในพื้นที่ของกลุ่มพระสงฆ์ให้เป็นรูปธรรม บนหลักการ “พุทธธรรม นำปัญญา พัฒนา ท้องถิ่น”

1. การรวบรวมข้อมูลการทำงานพัฒนาของพระสงฆ์ และพระสังฆาธิการใน พื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน และแม่ฮ่องสอน โดยการลงไปพื้นที่และการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเวทีการประชุม

2. การจัดเวทีเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเครือข่ายพระสงฆ์ระดับอำเภอใน จังหวัดเชียงใหม่ 6 อำเภอๆ ละ 2 ครั้ง ได้แก่ อำเภอพร้าว สันทราย สะเมิง เวียงแหง ดอยหล่อ และ แม่แจ่ม

3. เวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์เครือข่ายพระสงฆ์ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน- 2 กรกฎาคม 2544 ณ อาคารแม่วรรณี วัดดอยสะเก็ด อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ เพื่อแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การทำงานของพระสงฆ์และทบทวนกระบวนการสร้างการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

4. เวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์เครือข่ายพระสงฆ์ เมื่อวันที่ 27-28 กันยายน 2544 ณ อาคารแม่วรรณี วัดดอยสะเก็ด อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์

การทำงานของพระสงฆ์ในเครือข่าย คพชน. การติดตามสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวของพระสงฆ์ในแต่ละพื้นที่ และการสร้างกลไกความร่วมมือในเครือข่าย คพชน.

5. การอบรมเชิงปฏิบัติการและพัฒนาโครงการ “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” เครือข่ายพระธรรมจาริกที่ปฏิบัติศาสนกิจในเขตอำเภอแม่แจ่มตอนบน (ต.แม่แดด ต.แจ่มหลวง ต.บ้านจันทร์) ในระหว่างวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2545 และจัดต่อเนื่อง ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 3-4 เมษายน 2545 ณ อาศรมฯ บ้านวัดจันทร์ ต.บ้านจันทร์ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

6. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การจัดทำโครงการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม” ให้กับเครือข่ายพระสงฆ์ในพื้นที่ต่างๆ ของสถาบันโพธิยาลัย ได้ประยุกต์หลักคิด “การวิจัยเพื่อท้องถิ่น” เป็นเนื้อหาสำหรับการฝึกอบรม การจัดทำโครงการพัฒนา เช่น การเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การทบทวนสถานการณ์ การหาข้อมูลเพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจ เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า พัฒนาการช่วงภายหลังการก่อตั้ง (พ.ศ. 2541-2550) เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีการทำกิจกรรมโดยเครือข่ายได้รับการสนับสนุนงบประมาณการทำงานจากกองทุนเพื่อสังคม (SIF) จึงเกิดการทำงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของสมาชิกมากขึ้น และสมาชิกได้ประชุมพบปะกันมากขึ้น ตลอดจนมีการบริหารงบประมาณภายในเครือข่ายเกิดขึ้น และมีวิสัยทัศน์ คือ พัฒนาชุมชนบนฐานพุทธธรรมเป็นหัวใจหลักของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา และเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีพัฒนาการดำเนินงานโดยรูปแบบเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม เป็นหลัก โดยใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, 2547, น. 84-90) ได้แก่ เช่น งานกิจกรรมด้านเอดส์ งานกิจกรรมด้านงานงดเหล้า และงานบ้านจุ่มเมืองเย็น มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานของสมาชิกภายในเครือข่ายและนอกเครือข่าย โดยอาศัยการทำงานของกองเลขาฯ เกิดขึ้น คือ สถาบันโพธิยาลัย เป็นเสมือนศูนย์กลางการประสานและการพัฒนาพระสงฆ์ในเครือข่าย โดยการเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกให้เกิดการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ขึ้น และให้พระสงฆ์ได้นำกระบวนการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการทำงานพัฒนาชุมชนมากขึ้น แต่ทั้งนี้การบริหารงานภายในเครือข่ายพระสงฆ์เมื่อมีงบประมาณเข้ามาเพิ่มขึ้น ประกอบกับเครือข่ายพระสงฆ์ขาดประสบการณ์การบริหารการเงินและบัญชี จึงเกิดปัญหาการใช้เงินที่ไม่ถูกต้องขึ้นภายในกองเลขาฯ ทำให้การเชื่อมงานเครือข่ายในช่วงปลาย ขาดการเชื่อมประสานงาน

4.1.4 ช่วงปัจจุบันของเครือข่าย (ปี พ.ศ. 2551-2559)

การดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในปัจจุบัน หลังจากเครือข่ายฯ ได้เริ่มมีการทำกิจกรรมจนเริ่มเป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยเฉพาะองค์กรให้การสนับสนุนเงินทุน ระยะ

ต่อมาเครือข่ายได้รับการติดต่อจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ให้เสนอโครงการขอรับการสนับสนุนสถาบันโพธิยาลัยในฐานะกองเลขานำ เครือข่ายได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามากขึ้น เช่น ได้จัดทำ “โครงการเสริมศักยภาพพระสงฆ์ในการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อวิเคราะห์ชุมชน” เสนอและได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการตามข้อเสนอ ซึ่งโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เสริมศักยภาพพระสงฆ์ให้สามารถประยุกต์ใช้หลักอริยสัจในการวิเคราะห์ชุมชน 2) เสริมศักยภาพพระสงฆ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และ 3) พัฒนาเครื่องมือในการวิเคราะห์ชุมชนตามหลักพุทธธรรม จากการที่ได้ดำเนินโครงการภายใต้การสนับสนุนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้ราว 6 เดือน คณะทำงานกองเลขานำฯ คพช. ได้เข้าร่วมประชุมเปิดตัวของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งมาจัดประชุมที่เชียงใหม่ รวมทั้งการได้รับข้อมูลการสนับสนุนกิจกรรม/โครงการแก่ภาคีต่างๆ ของ สสส. แล้วจึงได้จัดทำ “โครงการเสริมศักยภาพพระสงฆ์เครือข่ายพระนักพัฒนาชุมชนภาคเหนือในการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจสำหรับการทำงานสร้างเสริมสุขภาพในชุมชน” โดยได้ใช้บทเรียนและประสบการณ์ทำงานจากโครงการเสริมศักยภาพพระสงฆ์ในการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อวิเคราะห์ชุมชน และยึดหลักกระบวนการทำงานจากโครงการดังกล่าว อย่างไรก็ตามเพื่อให้เนื้อหาการทำงานตรงกับวัตถุประสงค์ขององค์กรสนับสนุน ได้มีการเน้นเนื้อหาทางด้านสุขภาพ และได้ขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังพื้นที่ใหม่บางส่วน โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินงานเพื่อ 1) เสริมศักยภาพพระสงฆ์ในการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพ 2) เพื่อเสริมศักยภาพพระสงฆ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในชุมชน 3) เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพในชุมชนตามหลักพุทธธรรม

สำหรับการสนับสนุนให้เกิดโครงการวิจัย ได้มีโครงการวิจัยในพื้นที่ต่างๆ เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ได้แก่

1. การฟื้นฟูความสัมพันธ์โดยผ่านเวทีแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมชาวปกากะญอ ต.บ้านจันทร์ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ โดย พระนิคมกัจจสาโร (เครือข่ายพระธรรมจาริกบ้านจันทร์)
2. กระบวนการเรียนรู้เพื่อฟื้นฟูและสืบทอดภูมิปัญญาพันธุ์พืชพื้นบ้านของชาวปกากะญอบ้านวัดจันทร์ ต.บ้านจันทร์ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ โดย พระจันทร์ทอง ธมมาโร (เครือข่ายพระธรรมจาริกบ้านจันทร์)
3. ความร่วมมือของชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย บ้านหนองหล่ม ต.ศรีบัวบาน อ.เมือง จ.ลำพูน โดย พระบันเทิงปัญธิโต
4. กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสำนักการฟื้นฟูและสืบทอดภูมิปัญญาสมุนไพรปกากะญอของเยาวชนบ้านแม่ระเมิง ต.แม่สอง อ.ท่าสองยาง จ.ตาก โดย พระสมคิด สุจิตโต (เครือข่ายพระธรรมจาริกท่าสองยาง)

5. เทศกาลและพิธีกรรมที่เหมาะสมในสภาวะปัจจุบัน กรณีศึกษา ชุมชนอาข่า บ้านแสนเจริญเก่า ต.วาวี อ.แม่สรวย จ.เชียงราย โดย นายปฏิภาณ อายี
6. หลักการและการปฏิบัติงานของพระธรรมจาริกบนพื้นที่สูงที่สมสมัย โดย พระสำราญ อนุตฺตโร (โครงการพระธรรมจาริก)
7. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของพระสงฆ์นักพัฒนา โดย พระมหา สุริยันต์ วรวิญญู
8. การศึกษาคุณค่าและการพัฒนารูปแบบการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน: กรณีศึกษา จ.น่าน โดย พระจิรวัดน์ อธิภูฏาโณ (สภาสามัคคีสงฆ์น่าน)
9. การสื่อสารสื่อพิพจน์พื้นที่บ้านเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน วัดทุ่งศรี ต.ทุ่งศรี อ.ร่องวาง จ.แพร่ โดย พระอธิพัฒน์อัครมโม่ (สภาสามัคคีสงฆ์น่าน)
10. การพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน พุทธศาสนาวินอาทิตย์ โดย พระประสิทธิ์ สิริธโร

จากโครงการและกิจกรรมดังกล่าว ที่ได้หนุนเสริมให้กับงานเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนาของกองเลขาฯ โดยสถาบันโพธิยาลัย ซึ่งพบว่า ปัจจุบันงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ได้ขยายงานมากขึ้นดังนี้

4.1.4.1 ประเด็นงานที่เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาดำเนินการปัจจุบัน

(1) งานด้านการศึกษา

การทำงานของเครือข่ายมีคณะทำงานเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาจากหลายๆ จังหวัดในภาคเหนือ และที่มีสมาชิกมาก คือ จังหวัดเชียงใหม่ ล้วนเป็นพระสงฆ์ที่มีอุดมการณ์ที่จะทำงานพัฒนาอย่างจริงจัง และเป็นที่ยศรัทธาของชาวบ้านในชุมชน โดยทำงานทั้งบทบาทด้านการส่งเสริมพัฒนาการศึกษา ได้แก่ การก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกสามัญ และแผนกบาลี เพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชนได้บรรพชาเป็นสามเณรและได้เรียนหนังสือ เทียบเท่าเยาวชนทั่วไป การจัดโครงการอบรมธรรมะสัญจร และโรงเรียนพระพุทธานุศาสนาวินอาทิตย์ เป็นต้น เช่น ปี 2556 ตามที่สถาบันโพธิยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการมุ่งเน้นจัดอบรมและส่งเสริมการดำเนินโครงการพระธรรมทายาทเพื่อ ความรับผิดชอบทางสังคมในส่วนหลักสูตรสามเณรพระธรรมทายาทนั้น เพื่อการส่งเสริมอุดมการณ์ สามเณรพระธรรมทายาทเป็นหลัก โดยจะเน้นประยุกต์องค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท สังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน เป็นหลักสูตรการอบรมพระธรรมทายาทสำหรับสามเณรโรงเรียน พระปริยัติธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนสามเณรโรงเรียน พระปริยัติธรรมฯ (กิจกรรมเสริมหลักสูตร) โดยการเพิ่มทักษะด้านการเผยแผ่ และพัฒนาศักยภาพ

สามเณรให้มีความเป็นเลิศด้านการเผยแผ่ และพัฒนาคุณลักษณะของสามเณรและพระสงฆ์ไทย คือ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยขับเคลื่อนการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรพระธรรมทายาทและส่งเสริมการดำเนินโครงการพระธรรมทายาท เพื่อความรับผิดชอบทางสังคมในส่วนหลักสูตรสามเณรพระธรรมทายาท พร้อมทั้งร่วมกำหนดบทบาทและหน้าที่ของแผนการจัดอบรมสามเณรธรรมทายาทร่วมกับภาคีเครือข่าย และการบูรณาการจากภาคีและภาคการศึกษาท้องถิ่นในการวางแผนการจัดอบรมหลักสูตรสามเณรธรรมทายาทร่วมกัน

(2) งานด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

บทบาทงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาตินั้น ได้พัฒนาเข้าไปอยู่ในส่วนของการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ เป็นโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ซึ่งได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมและพัฒนาแนวคิดในการพัฒนาสังคมแบบใหม่ เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาจากล่างขึ้นบน การใช้การสื่อสารและสื่อพื้นบ้านเป็นเครื่องมือ และนอกจากนี้แล้วยังต้องเน้นการทำงานแบบเป็นกระบวนการ มีทักษะและเทคนิคสู่การปฏิบัติในการทำงานพัฒนาเพื่อให้พระบัณฑิตอาสา เข้าใจและเท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อนำไปสู่การเข้าใจมูลเหตุแห่งปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนประสบอยู่ เมื่อพระบัณฑิตอาสา เข้าใจมูลเหตุแห่งปัญหาแล้วจะสามารถพัฒนา ปรับ/ประยุกต์หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา เพื่อสอนคนให้สามารถปฏิบัติให้พ้นทุกข์ และด้วยเหตุที่ความรู้ภูมิปัญญาการอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นความรู้ที่ยังแฝงเร้นอยู่ในตัวคนและถูกใช้เพื่อการฟันฟืนและอนุรักษ์ป่าไม้ พระสงฆ์เองเป็นบุคคลที่อยู่ในโครงสร้างของชุมชนมาช้านานและมีพลังในการทำงานประสานเชื่อมโยงกิจกรรมทุกภาคส่วนในชุมชน จึงเป็นบริบทที่เหมาะสมจะนำหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนและองค์กรสงฆ์ เป็นพลังขับเคลื่อนเครือข่ายองค์กรสงฆ์และชุมชนร่วมกันทำงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน มาช่วยในการจัดเก็บรวบรวมและถ่ายทอด ซึ่งจะช่วยให้เกิดการนำกลับไปใช้ใหม่และสร้างให้เกิดวงจรการพัฒนาความรู้เพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้อย่างยั่งยืน เช่น เครือข่ายพระสงฆ์ จัดอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำหลักของชุมชน ด้วยโครงการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนและทำกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ และปลูกป่าร่วมกับชุมชน ช่วยให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนมากขึ้น ตลอดจนเครือข่ายพระสงฆ์เป็นแบบอย่างด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เช่น มีรูปแบบการอยู่ร่วมกันของวัดกับป่าอย่างสมดุลย์ และสวนป่าพุทธธรรมที่ร่มรื่นภายในวัด

นอกจากนี้แล้วทางโครงการฯ มีการสร้างเสริมและพัฒนาเครือข่ายพระนักพัฒนาทั้งภายในกลุ่มพระบัณฑิตอาสาฯ และเครือข่ายพระสงฆ์ภายนอกกลุ่ม (เช่น กลุ่มพระธรรมจาริก กลุ่มพระนักพัฒนาและกลุ่มพระที่เรียนใน มจร. เป็นต้น) ซึ่งการสร้างเครือข่ายมีทั้งแบบเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันและเครือข่ายการประสานงานหนุนช่วยการทำงาน ซึ่งเมื่อเกิดเครือข่ายดังกล่าว แล้วเท่ากับเป็นการนำแนวคิดและบทเรียนจากการดำเนินงานไปขยายผลยังพื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะกลุ่มพระธรรมจาริกที่มีพระสงฆ์ทำงานพัฒนาอยู่ทั่วทั้งภาคเหนือ

(3) งานด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์

งานด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ในบางกรณีนั้น เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีบทบาท ได้แก่ การสนับสนุนระดมเครื่องอุปโภค บริโภคและสิ่งของที่จำเป็นให้เกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้ยากไร้ การเทศนาหลักธรรมให้ประชาชนรู้จักประหยัดอดออม การอุปการะ ดูแลเด็ก และเยาวชนบนพื้นที่สูงที่มีฐานะยากจน ด้วยการบรรพชาเป็นสามเณรบวชเรียนที่วัดเกิดประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในพื้นที่ของ พระ ดร. ฐานี ที่สถานธรรมปลีกวิเวก อำเภอเวียงแหง เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง มีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาความยากจน และทั้งนี้สมาชิกในเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาได้ขยายผลสู่การเรียนรู้ของสามเณรให้เข้ามามีบทบาทเรียนรู้ในการช่วยเหลือและทำประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม เช่น โครงการ “สายใยบุญ ไออุ่นสู่ขุนเขา” ระหว่างวันที่ 19-20 มกราคม 2558 ณ บ้านดอยดำและวัดฟ้าเวียงอินทร์ อ.เวียงแหง จ.เชียงใหม่ โดยพระสงฆ์และสามเณรในเครือข่ายได้ช่วยกันระดมอาหาร และเครื่องนุ่งห่มจากผู้มีจิตศรัทธาทั่ววัดในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำไปช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ให้กับประชาชนที่อยู่ห่างไกล ในถิ่นทุรกันดารของจังหวัดเชียงใหม่

(4) งานด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน

การส่งเสริมสวัสดิการชุมชนของสมาชิกในเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ภาคเหนือ เชียงใหม่ นั้น พระสงฆ์นักพัฒนามีบทบาทในการส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระดับพื้นที่ตำบล ระดับอำเภอขึ้น ดังตัวอย่าง พื้นที่กองทุนวันละบาทของ พระฤทธิชัย อภิเมธี หรือตุ๋อ้วน วัดบวกรกเหนือ ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และสวัสดิการชุมชนด้านการเกษตร ดร.พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม เจ้าอาวาสวัดเจติย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ที่มีการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นพระสงฆ์วิทยากรบรรยายส่งเสริมการประกอบอาชีพของชุมชนเพื่อส่งเสริมสวัสดิการด้านอาชีพ เช่น การแปรรูปผลผลิตในชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อการจำหน่ายหารายได้เข้ากองทุนสวัสดิการด้านอาชีพ และส่งเสริมให้ชุมชนไปดูงานสวัสดิการชุมชนด้านอาชีพและการเกษตรที่องค์กรอื่น เพื่อนำรูปแบบมาพัฒนาการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนของตนเองให้เข้มแข็ง

(5) งานด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน

บทบาทของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่จะมีบทบาทในด้าน การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ โดยมีโครงการที่น่าสนใจดังนี้

1. โครงการด้านป้องกันและยับยั้งโรคมะเร็งในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า ในปี 2554 ทางสถาบันโพธิยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ในนามของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาได้รับการสนับสนุนจากสำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ โดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินงานการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การขับเคลื่อนชุมชน และการผลักดันในวงกว้าง เพื่อสนับสนุนการยับยั้งการแพร่เชื้อมาลาเรียชนิด ฟัลซิพารัม (BCC) ในพื้นที่ A1 และ A2 ของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 279 หมู่บ้าน โดยดำเนินงานกับ ประชาชนชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเป็นหลัก เพื่อให้มีสุขภาพที่แข็งแรงและ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข

2. เครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดเชียงใหม่ การทำงานรณรงค์ งดเหล้า จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มจากเครือข่ายพระนักพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เชื่อมโยงการทำงานกับ สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2547 และได้เป็นแกนนำขับเคลื่อนให้ เกิดประชาคมสร้างเสริมสุขภาพเพื่อการรณรงค์งดเหล้า จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2550 และได้มี ส่วนร่วมผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้น มีการดำเนินงาน/โครงการต่างๆ ทั้งที่ ดำเนินการเอง และร่วมกับองค์กรภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาอย่างต่อเนื่อง

จากการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และผู้มีส่วน อุดมการณ์ฯ ไม่ได้มีข้อจำกัดการเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้สมาชิกของเครือข่ายประชาสังคมเพื่อ การรณรงค์งดเหล้า จังหวัดเชียงใหม่ จึงมีความหลากหลายของที่มา จากทั้งภาครัฐ ภาคศาสนา ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม การดำเนินงานของประชาคมสร้างเสริมสุขภาพเพื่อการรณรงค์ งดเหล้า จังหวัดเชียงใหม่ แนวทางปฏิบัติ ไม่ได้เน้นความเป็นหน่วยงานหรือกลุ่มองค์กร แต่จะเน้น การจัดเวทีสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อพบปะแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมใจกัน ของหน่วยงาน กลุ่มองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เมื่อมีกิจกรรม/โครงการ หรือสถานการณ์ใดที่ เกี่ยวข้องเกิดขึ้น ควรจะต้องมีการดำเนินการร่วมกัน ในนามของจังหวัดเชียงใหม่ ก็จะเชิญองค์กรภาคี ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งการวางแผน การเตรียมการ การดำเนินงาน และแบ่งบทบาท ความรับผิดชอบตามศักยภาพขององค์กรภาคร่วมรับผิดชอบ โดยมีศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กร งดเหล้า (ศคส.) จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ทำหน้าที่ในการประสานงานฯ หรือเป็นกองงานเลขา ซึ่งจากการทำงานทั้งการรณรงค์ฯ และการบังคับใช้กฎหมาย ของหลายภาคส่วนในจังหวัดเชียงใหม่ มักประสบปัญหาที่ว่า ผู้ประกอบการ ผู้ชาย ผู้ดื่ม หรือประชาชนทั่วไป ไม่ค่อยได้รับข่าวสาร ปัญหา สถานการณ์ และไม่มีความรู้เรื่อง พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทางคณะกรรมการประชาคม

งดเหล้า จังหวัดเชียงใหม่ จึงได้จัดทำโครงการ 1 อำเภอ 1 ตำบลต้นแบบ จัดการปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมา เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานสร้างการเรียนรู้ และการลด ละ เลิก หรือไม่ทำผิด พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ประชาชนให้ทั่วถึง โดยในปี 2556-2557 ทางประชาคมงดเหล้าจังหวัดเชียงใหม่ ได้ร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์ และโครงการ/แผนงานจัดการปัญหาควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจะต่อยอดโครงการ 1 อำเภอ 1 ตำบลต้นแบบ จัดการปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อสร้างการเรียนรู้/เรียนรู้ และการขับเคลื่อนงาน ทั้ง พ.ร.บ. และกระบวนการจัดการปัญหาในรูปแบบต่างๆ ตลอดถึงเพื่อให้ลดปริมาณในการดื่มฯ และการป้องกันนักดื่มหน้าใหม่

(6) งานด้านเครือข่ายพระนักพัฒนา ชุมชนภาคเหนือ (คพชน.)

เครือข่ายพระนักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จึงเห็นความสำคัญ ให้เกิดเวทีเวทีสมัชชา พระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือ เพื่อรวมเครือข่ายสมาชิกพระสงฆ์ นักพัฒนาในภาคเหนือ ให้มีการรวมกลุ่มประสานการทำงาน ในรูปแบบของเครือข่ายที่ช่วยหนุนเสริมซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นพลังของพระสงฆ์ในภาคเหนือในการร่วมสร้างสรรค์ พัฒนา แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับชุมชน สังคม และระดับภูมิภาคร่วมกันต่อไปในอนาคต

การร่วมมือร่วมใจในการก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเมื่อเริ่มแรกสืบเนื่องถึงปัจจุบัน ปฏิสัมพันธ์ยังคงเป็นไปด้วยดี หากแต่ไม่ได้มีกองเลขานุการกลางที่จะทำหน้าที่ในการประสานงาน ส่งต่อข่าวสาร หรือกิจกรรมที่จะให้สมาชิกเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาได้ดำเนินการร่วมกัน ความห่างเหินในความเป็นเครือข่ายจึงขยายวงกว้างเพิ่มมากขึ้น พระสงฆ์นักพัฒนารุ่นใหม่ที่มีอุดมการณ์และศักยภาพก้าวเข้ามาทำงานพัฒนาชุมชน สังคม เพิ่มมากขึ้นอยู่ทุกเมื่อ หากแต่พระสงฆ์เหล่านั้น อาจไม่ได้ทราบเลยว่ามี “เครือข่ายพระนักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ” ที่ประกอบไปด้วยพระสงฆ์นักพัฒนาที่มีอาวุโส มีความสามารถและประสบการณ์ที่หลากหลายในการดำเนินกิจกรรมตรงกันข้ามพระสงฆ์นักพัฒนารุ่นใหม่เหล่านั้น อาจมีความรู้ความสามารถที่ทันต่อยุคสมัยที่การสื่อสารก้าวข้ามสู่สาธารณชนอย่างรวดเร็ว ซึ่งหากกลุ่มเครือข่ายทั้งคู่ได้เข้าร่วมบรรจบ ก็อาจส่งผลให้เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาได้มีกิจกรรมดำเนินการที่สอดคล้อง เหมาะสม ยั่งยืน และเท่าทันต่อยุคสมัย

ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าว ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินงานในพัฒนาการช่วงปัจจุบัน (ปี 2551-2559) นั้น บทบาทของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีความชัดเจนมากขึ้น คือ มีบทบาทการทำงานด้านการศึกษา บทบาทการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ บทบาทงานด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ บทบาทด้านการส่งเสริมสวัสดิการของชุมชน และบทบาทงานด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน โดยมี

การทำงานประสานความร่วมมือของพระสงฆ์ภายในเครือข่ายอยู่เสมอ และมีภาคีเครือข่ายจากภาครัฐเข้ามามีบทบาทสนับสนุนงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามากขึ้น

4.1.4.2 ผลงานเชิงประจักษ์ในปัจจุบันของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่

ปัจจุบันเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาได้ดำเนินงานมากขึ้น และพบกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความหลากหลายเชื่อมโยง คนในชุมชน คนนอกชุมชน กับทรัพยากรที่มีผลประโยชน์เกินกว่าที่เครือข่ายพระสงฆ์จะช่วยแก้ปัญหาในทางตรงได้และพระสงฆ์นักพัฒนาได้มีส่วนในบทบาทการเคลื่อนไหวทางสังคม จนเป็นผลงานเชิงประจักษ์ ดังนี้ บทบาทด้านการส่งเสริมพัฒนาการศึกษา ได้แก่ การก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกสามัญและแผนกบาลี เพื่อเปิดโอกาสให้ เด็ก เยาวชนได้บรรพชาเป็นสามเณรและได้เรียนหนังสือ เทียบเท่าเยาวชนทั่วไป การจัดโครงการอบรมธรรมะสัญจร และโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น ทั้งยังมีบทบาทด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ โดยพระสงฆ์นักพัฒนามักเข้าไปมีบทบาททั้งโดยตรงและร่วมกับชาวบ้าน เช่น กิจกรรมทำฝายชะลอน้ำ กิจกรรมบวชป่าชุมชน กิจกรรมปลูกป่า รวมทั้งยังมีบทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ให้กับชุมชนที่อยู่ห่างไกล เช่น กิจกรรมมอบข้าวสารและเครื่องอุปโภค บริโภคให้กับชุมชนบนภูเขาที่ห่างไกล โครงการทำการเกษตรแบบพึ่งตนเอง เป็นต้น และบางพื้นที่การทำงานของพระสงฆ์นักพัฒนายังมีบทบาทด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนให้กับชุมชน เช่น สวัสดิการชุมชนออมทรัพย์ที่วัดเจดีย์แม่ครัว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีสัจจะออมทรัพย์ วันละบาท สวัสดิการชุมชนด้านการเกษตร เป็นต้น และพระสงฆ์นักพัฒนายังมีบทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน เช่น งานเครือข่ายองค์กรศาสนาเพื่อผู้ป่วยเอสไอวี กิจกรรมส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรในวัด และการขับเคลื่อนงานสุขภาพทั้งจังหวัดเชียงใหม่ คือ งานประชาคมงดเหล้า บุหรี่ของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นผู้ขับเคลื่อนงานเป็นหลัก ทั้งนี้บทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเชียงใหม่ที่มีผลงานในเชิงประจักษ์ และสร้างประโยชน์ต่อชุมชนที่เด่นชัด เฉกเช่น การดำเนินงานของพระอาจารย์นิคม กิจจสารโธ เจ้าอาวาสวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ พระสงฆ์นักพัฒนาในเครือข่ายพระนักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ (คพช.) ได้มีแนวคิดในการฟื้นฟูศีลธรรมและพยายามสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนบนพื้นที่สูงกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ขึ้นอีกครั้งผ่านกิจกรรม “บุญสัญจร” ที่หลอมรวมผู้คนภายในตำบลเดียวกันได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน หรือ ดร.พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม เจ้าอาวาสวัดเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ พระสงฆ์นักพัฒนาที่มีบทบาทในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในชุมชนทุกกลุ่มวัย ทั้งกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มพ่อแม่บ้านแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้มีปัญหาด้านสุขภาพในชุมชน ทำนอกร่วมกับชุมชนมานาน ได้สังเกตพฤติกรรมของคนในชุมชน และทั้งปัญหาปัจจัย 4 ที่จำเป็นกับการเป็นอยู่ จึงได้พยายาม

ดำเนินการแก้ไขเริ่มจากการสร้างความเป็นเอกภาพให้ชุมชน โดยการสร้างกลุ่มองค์กรการเงิน และสวัสดิการชุมชนขึ้น เป็นแรงจูงใจในการรวมและสร้างคน จนกลายเป็นเครือข่ายกลุ่มองค์กรชุมชน ตำบลแม่แฝกใหม่ (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม, 2550)

(1) บทบาทพระสงฆ์นักพัฒนากับปัญหาที่ซับซ้อนในปัจจุบัน

สำหรับบทบาทพระสงฆ์นักพัฒนากับปัญหาที่ซับซ้อนในปัจจุบัน กลายเป็นความท้าทายสำหรับพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ จึงเกิดการรวมตัวเป็นเครือข่ายเพื่อจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นดังกล่าว การรวมตัวจึงช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนทัศนะความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน ช่วยประสานหาทรัพยากรสนับสนุนการทำงาน และที่สำคัญเป็นการสร้างกำลังใจในการทำงานให้แก่กันและกัน ปัจจุบันเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีพื้นที่การดำเนินงานหลากหลายพื้นที่ กระจายตัวตามภูมิลำเนา และวัดที่จำพรรษา ซึ่งการดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ที่มีการดำเนินงานล่าสุด ได้แก่ กิจกรรม “เดินธรรมยาตราด้วยศรัทธา จากป่า สู่น้ำ เพื่อรับรู้การเปลี่ยนของสิ่งแวดล้อม” ตั้งแต่วันที่ 20-31 มกราคม 2559 รวมเวลา 12 วัน จากเส้นทางริมแม่น้ำปิง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ได้เริ่มออกเดินในกิจกรรมเดินจากวัดพุทธพรหมปัญญา (วัดถ้ำเมืองนะ) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีเป้าหมายเพื่อเดินทางตลอดริมสายน้ำปิงสิ้นสุดที่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรณรงค์ให้เกิดการดูแลแม่น้ำปิง และรับรู้การเปลี่ยนของสิ่งแวดล้อม โดยมีพระสงฆ์ในเครือข่าย และประชาชนทั่วไป เข้าร่วม จำนวน 40 รูป/คน นอกจากผู้ร่วมเดินธรรมยาตราแล้ว ยังมีนักวิชาการและภาคประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ร่วมแลกเปลี่ยนความเห็นเพื่อออกแบบการบริหารจัดการน้ำ รับมือกับภัยแล้งที่จะเกิดขึ้น และอีกกิจกรรมที่น่าสนใจของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา คือ กิจกรรมเยี่ยมพระสงฆ์และประชาชนรอบเหมืองแร่ทองคำ ที่จังหวัดพิจิตร จังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559 มีเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ได้เดินทางไปเยี่ยมเยียนและรับฟังปัญหาของพระสงฆ์กับชาวบ้านในพื้นที่รอบเหมืองแร่ทองคำที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพ ปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาสังคมของชุมชน โดยมีรายการโทรทัศน์จากไทยพีบีเอส (Thai PBS) รายการวาระประชาชนเข้าร่วมถ่ายทอดรายการ ในตอน . . .บทบาทพระสงฆ์นักพัฒนากับปัญหาที่ซับซ้อน และเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ไทยพีบีเอส ในวันที่ 22 ก.พ.59 ซึ่งผลจากการทำกิจกรรมและเรียนรู้ครั้งนั้นทางประธานเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาได้ส่งสาสน์สะท้อนไปยังผู้นำประเทศเจ้าของบริษัทต้นเหตุแห่งทุกข์ที่ทำให้พระสงฆ์และฆราวาสรอบเหมืองทองคำเดือดร้อน

บทบาทการดำเนินงานดังกล่าวเป็นเพียงบทบาทบางส่วนที่เป็นประเด็นสะท้อนสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ภายใต้การขับเคลื่อนบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ที่ตระหนักถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน และร่วมคิดหาหนทางพัฒนาให้ชุมชนเกิดความสุขอีกครั้ง เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนายังคงมีการรวมตัวกันทำงานและร่วมเวที

ระดับชุมชนในเรียนรู้การทำงานของสมาชิกพระสงฆ์นักพัฒนาในเครือข่ายอยู่บ่อยครั้ง โดยมีศูนย์ประสานงานเครือข่ายอยู่ที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วัดสวนดอก ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางในการประสานงานและสนับสนุนการทำงาน (พระมหาบุญช่วย สิริธโร, 2555, น. 5)

ทั้งนี้ยังมีผลงานการดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ที่มีบทบาทดำเนินงานในโครงการวิจัยจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งมีสถาบันโพธิยาลัย เป็นกองเลขา งานของเครือข่ายเข้าร่วมดำเนินโครงการ มีโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนดังนี้

ตารางที่ 4.1

โครงการของพระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือเชิงประจักษ์ที่ได้รับการสนับสนุน

ที่	ระยะเวลาดำเนินงาน (ปี)	งานวิจัย	ผู้สนับสนุน
1	2543-2545	- จัดตั้งศูนย์ประสานงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโพธิยาลัย - จัดตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือ (คพชน.)	- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
2	2546-2547	- งานวิจัย โครงการชุมชนเป็นสุข (บ้านจ๋มเมืองเย็น) - งานวิจัยคุ้มครองผู้บริโภค 5 จังหวัดภาคเหนือตอนบน	สำนักงานกองทุนสนับสนุนสื่อสุขภาพ (สสส.)
3	2548-2550	- งานวิจัยโครงการสื่อพื้นบ้านเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนภาคเหนือ (สพส) - งานวิจัยโครงการสื่อพื้นบ้านเพื่อการลด ละ เลิกเหล้า (สพล.) - งานวิจัยโครงการสงกรานต์ปลอดภัย ม่วนอก ม่วนใจ๋ ปีใหม่เมือง	สำนักงานกองทุนสนับสนุนสื่อสุขภาพ (สสส.)
4	2551-2553	- งานวิจัยโครงการการสื่อสารเพื่อการพัฒนาพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา	สำนักงานกองทุนสนับสนุนสื่อสุขภาพ (สสส.)
5	2554-2559	- โครงการ พัฒนาศักยภาพพระสงฆ์นักพัฒนาในการป้องกันและควบคุมโรคมาลาเรีย ในจังหวัดเชียงใหม่	โครงการกองทุนโลก ด้านมาลาเรีย รอบ 10 (Global Fund)

ตารางที่ 4.1

โครงการของพระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือเชิงประจักษ์ที่ได้รับการสนับสนุน (ต่อ)

ที่	ระยะเวลาดำเนินงาน (ปี)	งานวิจัย	ผู้สนับสนุน
6	2556-2557	- “โครงการวิจัยการขับเคลื่อน การพัฒนาการจัดหลักสูตรพระธรรม ทายาท ในกลุ่มพระสงฆ์ภาคเหนือ” ภายใต้การสนับสนุนของ แผนงาน ขับเคลื่อนการพัฒนาการจัด หลักสูตรพระธรรมทายาท คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	สำนักงานกองทุน สนับสนุนสื่อสุขภาพ (สสส.)
7	2557-2558	- โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อ การส่งเสริมอุดมการณ์สามเณร พระธรรมทายาท ภายใต้โครงการ พระธรรมทายาทเพื่อความรับผิดชอบต่อ ทางสังคม	สำนักงานกองทุน สนับสนุนสื่อสุขภาพ (สสส.)
9	2559-2560	- โครงการสวดมนต์สร้างปัญญา	สำนักงานกองทุน สนับสนุนสื่อสุขภาพ (สสส.)
10	2559-2560	- โครงการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ ต้นแบบปลอดบุหรี	สำนักงานกองทุน สนับสนุนสื่อสุขภาพ (สสส.)
11	2559-2560	- โครงการสร้างพระธรรมทายาท เพื่อพัฒนาสังคมสุขภาวะ	สำนักงานกองทุน สนับสนุนสื่อสุขภาพ (สสส.)

ทั้งนี้การรับสมาชิกเข้ามาในเครือข่ายปัจจุบันนั้นเกิดจากการเชื่อมงาน
และการประสานงานชักชวนมาร่วมโครงการ ในเชิงกิจกรรมของพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับ ข้อมูล
การสนทนากลุ่ม มีข้อมูลเพิ่มเติมดังนี้

การเป็นเครือข่าย เกิดคนรุ่นใหม่ เกิดพระรุ่นใหม่ เกิดการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ให้เขามาเป็นพวกเราได้ เช่น เชื่อมงานกับพระครูสังฆรักษ์สุด เขตวัดสันทราย หรือพระครูสังฆรักษ์ชัยวัฒน์ วัดขี้เหล็กน้อย วัดแม่ฮ้อยเงิน ให้เขาเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ ได้ดี และแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายๆ คือ พัฒนาพระสงฆ์รุ่นใหม่ ให้มีจุดยืน เพื่อให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานของคณะสงฆ์ โดยอาศัยความเข้มแข็งของเครือข่าย ให้งานของเครือข่ายพระสงฆ์เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เช่น หน่วยงานราชการ ยอมรับที่ประชุมคณะสงฆ์ยอมรับ เกิดความน่าเชื่อถือ เกิดการทำงานเกาะกลุ่มอย่างมั่นคง เกิดพลัง และให้สังคมเห็นงานที่พระสงฆ์ทำในสังคมเชิงประจักษ์ ส่วนการรับสมาชิกในอนาคตก็มองหาผู้สืบทอดหรือธรรมทายาท ทายาททางธรรมที่จะสร้างพระรุ่นใหม่ อย่างเช่น พระครูสังฆรักษ์ชัยวัฒน์ หรือตุ้เปียร ก็เปลี่ยนทัศนคติเมื่อมาร่วมงานกับเครือข่ายกลายเป็นทำงานมีผลงานเชิงประจักษ์ งดเหล้าเป็นต้นแบบของอำเภอแม่ริมเป็นอันดับหนึ่งของอำเภอแม่ริมและเป็นต้นแบบของจังหวัดเชียงใหม่ (ดร.พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2559)

สรุปจากข้อมูลและรายการผลการดำเนินงานพัฒนาการช่วงปัจจุบัน (ปี 2551-2559) ของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาดังกล่าว ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า พัฒนาการรวมตัวของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ที่เกิดจากสภาพปัญหาของสังคม สิ่งแวดล้อม และปัญหาเศรษฐกิจ โดยมีพระสงฆ์ที่มีความเชื่อและอุดมการณ์เดียวกันในการ สร้างชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข โดยอาศัยหลักพุทธธรรม นำปัญญามาใช้บูรณาการดำเนินงานของเครือข่ายๆ และสืบเนื่องจากการดำเนินงานเกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น จึงได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุน ทั้งงบประมาณและองค์ความรู้ จึงมีจำนวนพระสงฆ์มาเข้าร่วมเรียนรู้ และร่วมทำงานกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามากขึ้น เครือข่ายมีการปรับตัว ทำงานมีบทบาทที่ชัดเจนขึ้น คลอบคลุมในหลายประเด็น การทำงานของเครือข่ายมีคณะทำงานเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาจากหลายๆ จังหวัดในภาคเหนือ และที่มีสมาชิกมากคือ จังหวัดเชียงใหม่ ล้วนเป็นพระสงฆ์ที่มีอุดมการณ์ที่จะทำงานพัฒนาอย่างจริงจังและเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านในชุมชน

(2) สรุปพัฒนาการของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่

จากข้อมูลทั้งหมดผู้ศึกษา พบว่า เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีพัฒนาการการทำงาน of เครือข่าย ในช่วง 4 ระยะ ดังนี้

1. ระยะแรก เป็นช่วงก่อนการก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา พระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่ทำงานในลักษณะปัจเจก ทำงานด้วยตนเองไม่มีการรวมกลุ่ม การทำงานไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กร หรือคณะสงฆ์ปกครอง ขาดความชัดเจนในกระบวนการและประเด็นการทำงาน ขาดการถอดบทเรียนการเรียนรู้ พระสงฆ์เหล่านั้นจึงประสบปัญหาไม่สามารถ

ทำงานพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องได้ และขาดการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย ตลอดจนขาดผู้ประสานงานในระดับกลุ่ม ขาดการประชาสัมพันธ์ จึงทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

2. ระยะที่สอง เป็นช่วงการก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา มีพัฒนาการการก่อเกิดเครือข่ายในลักษณะเป็นเครือข่าย วิวัฒนาการ คือ เป็นการถือกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่แรก และไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรง แต่มีกระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กรมารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้างๆ ในการสนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยยังไม่ได้สร้างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดเจนนัก หรืออีกลักษณะหนึ่งคือถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการได้รับฟัง หรือการไปได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่นๆ มา แล้วเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธสัญญา เป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เครือข่ายที่ว่านี้แม้จะไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงตั้งแต่แรก แต่ถ้าสมาชิกมีความตั้งใจจริงที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดี เมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน ก็จะสามารถพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นเครือข่าย โดยมีวิสัยทัศน์ พัฒนาชุมชนบนฐานพุทธธรรม เป็นหัวใจหลักของเครือข่าย

3. ระยะที่สาม เป็นช่วงการเติบโตหลังจากการก่อตั้ง มีการดำเนินงานโดยรูปแบบเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม เป็นหลัก ได้แก่ เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรมในการเชื่อมประสานงาน เช่น งานกิจกรรมด้านเอดส์ งานกิจกรรมด้านงานงดเหล้า และงานโครงการบ้านจุ่มเมืองเย็น เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยน ศึกษาเรียนรู้งานของสมาชิกภายในเครือข่าย และนอกเครือข่าย โดยอาศัยการทำงานของ ส่วนงานกองเลขาฯ ที่พัฒนาเกิดขึ้น คือ สถาบันโพธิยาลัย เป็นเสมือนศูนย์กลาง การประสาน และการพัฒนาพระสงฆ์ในเครือข่าย โดยการเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกให้เกิดการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ขึ้น และให้พระสงฆ์ได้นำกระบวนการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการทำงานพัฒนาชุมชนมากขึ้น และพัฒนาการ

4. ระยะที่สี่ คือ การดำเนินงานพัฒนาการช่วงปัจจุบันของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาดังกล่าว จะสังเกตเห็นถึงพัฒนาการการรวมตัวของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาที่เกิดจากสภาพปัญหาของสังคม สิ่งแวดล้อม และปัญหาเศรษฐกิจ โดยมีพระสงฆ์ที่มีความเชื่อและอุดมการณ์เดียวกันในการ สร้างชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข โดยอาศัยหลักพุทธธรรม นำปัญญามาใช้บูรณาการดำเนินงานของเครือข่ายฯ และการดำเนินงานเกิดเป็นรูปธรรม เป็นเชิงประจักษ์มากขึ้น จึงได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุน ทั้งงบประมาณและองค์ความรู้ จึงมีจำนวนพระสงฆ์มาเข้าร่วมเรียนรู้ และร่วมทำงานกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามากขึ้น เครือข่ายมีการปรับตัว การทำงานของเครือข่ายมีคณะทำงานเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาจากหลายๆ จังหวัดในภาคเหนือ และที่มีสมาชิกมากคือ จังหวัดเชียงใหม่ ล้วนเป็นพระสงฆ์ที่มีอุดมการณ์ที่จะทำงานพัฒนาอย่างจริงจัง และเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านในชุมชน โดยสามารถประมวลเป็นบทบาทการดำเนินงานในปัจจุบันได้ 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการศึกษา 2) ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ 3) ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ 4) ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน 5) ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน เป็นต้น

4.2 การศึกษาทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

4.2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษาแผนกธรรม การศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ อำเภอสังกัด การเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีผลการศึกษา ดังนี้

พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 36.0 มีอายุ 31-40 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.5 มีอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 23.0 มีอายุ 20-30 ปี ร้อยละ 12.5 มีอายุ 51-60 ปี และร้อยละ 1.0 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.5 มีพรรษา 10 พรรษาขึ้นไป รองลงมา ร้อยละ 11 มีพรรษาน้อยกว่า 5 พรรษา และร้อยละ 6.5 มีพรรษา 5-9 พรรษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.5 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมา ร้อยละ 12.0 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 6.0 สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา/อนุปริญญา ร้อยละ 4.0 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และร้อยละ 0.5 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.0 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 2.5 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตรี และ ร้อยละ 1.5 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโท

กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 41.0 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาธรรม 3 ประโยค รองลงมา ร้อยละ 23.0 ไม่ได้ศึกษาปริญญาธรรม ร้อยละ 16.5 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาธรรม 4-5 ประโยค ร้อยละ 19.0 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาธรรม 1-2 ประโยค และร้อยละ 0.5 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาธรรม 8-9 ประโยค

กลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่ง ร้อยละ 51.5 ไม่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ รองลงมา ร้อยละ 17.5 เป็นเจ้าอาวาส ร้อยละ 11.5 มีตำแหน่งอื่นๆ ร้อยละ 9.5 เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส ร้อยละ 5.5 เป็นรองเจ้าอาวาส ร้อยละ 2.0 เป็นรองเจ้าคณะตำบล ร้อยละ 2.0 เป็นเจ้าคณะตำบล และร้อยละ 0.5 เป็นเจ้าคณะอำเภอ

กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 20.0 สังกัดอำเภอเมืองแม่แตง แม่ริม ดอยสะเก็ด และหางดง เท่ากัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.0 เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 9.0 ที่ยังไม่เคยเข้าร่วม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 96.5 เข้าร่วมในด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน รองลงมา ร้อยละ 54.0 เข้าร่วมในด้านการศึกษา ร้อยละ 25.5 เข้าร่วมในด้านการส่งเสริมช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ ร้อยละ 23.5 เข้าร่วมในด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน และ ร้อยละ 21.0 เข้าร่วมในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.0 เข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะเวลา 1-5 ปี รองลงมา ร้อยละ 28.0 เข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะเวลา 6-10 ปี ร้อยละ 8.5 ไม่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 1.5 เข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะเวลา 1-6 เดือน ร้อยละ 1.0 เข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะเวลา 7-12 เดือน และ ร้อยละ 1.0 เข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2

จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษาแผนกธรรม การศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ อำเภอที่สังกัด การเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=200 คน)	ร้อยละ
อายุ		
20-30 ปี	46	23.0
31-40 ปี	72	36.0
41-50 ปี	55	27.5
51-60 ปี	25	12.5
60 ปีขึ้นไป	2	1.0
พรรษา		
ต่ำกว่า 5 พรรษา (พระนวกะ)	22	11.0
5-9 พรรษา (พระมัชฌิมะ)	13	6.5
10 พรรษาขึ้นไป (พระเถระ)	165	82.5

ตารางที่ 4.2

จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษาแผนกธรรม การศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ อำเภอลี้สงัด การเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=200 คน)	ร้อยละ
การศึกษาสามัญ		
ประถมศึกษา	0	0.0
มัธยมศึกษา	8	4.0
อาชีวศึกษา/อนุปริญญา	12	6.0
ปริญญาตรี	155	77.5
ปริญญาโท	24	12.0
ปริญญาเอก	1	0.5
การศึกษาแผนกธรรม		
นักธรรมตรี	5	2.5
นักธรรมโท	3	1.5
นักธรรมเอก	192	96.0
การศึกษาแผนกบาลี		
เปรียญธรรม 1-2 ประโยค	38	19.0
เปรียญธรรม 3 ประโยค	82	41.0
เปรียญธรรม 4-5 ประโยค	33	16.5
เปรียญธรรม 6-7 ประโยค	0	0.0
เปรียญธรรม 8-9 ประโยค	1	0.5
ไม่ได้ศึกษาเปรียญธรรม	46	23.0

ตารางที่ 4.2

จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษาแผนกธรรม การศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ อำเภอที่สังกัด การเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=200 คน)	ร้อยละ
ตำแหน่งทางคณะสงฆ์		
ไม่มีตำแหน่ง	103	51.5
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	19	9.5
รองเจ้าอาวาส	11	5.5
เจ้าอาวาส	35	17.5
รองเจ้าคณะตำบล	4	2.0
เจ้าคณะตำบล	4	2.0
รองเจ้าคณะอำเภอ	0	0.0
เจ้าคณะอำเภอ	1	0.5
อื่นๆ	23	11.5
อำเภอที่สังกัด		
เมือง	40	20.0
แม่แตง	40	20.0
แม่ริม	40	20.0
ดอยสะเก็ด	40	20.0
หางดง	40	20.0
การเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่		
ไม่เคย	18	9.0
เคย	182	91.0
- เข้าร่วมในด้านการศึกษา	108	54.0
- เข้าร่วมในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ	42	21.0
- เข้าร่วมในด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์	51	25.5
- เข้าร่วมในด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน	47	23.5
- เข้าร่วมในด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน	139	69.5

ตารางที่ 4.2

จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษาแผนกธรรม การศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ อำเภอลี้ที่สังกัด การเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=200 คน)	ร้อยละ
จำนวนระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม (เดือน)		
1-6 เดือน	3	1.5
7-12 เดือน	2	1.0
1-5 ปี	120	60.0
6-10 ปี	56	28.0
10 ปีขึ้นไป	2	1.0
ไม่เคยเข้าร่วม	18	8.5

4.2.2 ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

การศึกษาทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

4.2.2.1 ด้านการศึกษา

พบว่า ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.61 เมื่อพิจารณาทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาจัดอบรมพัฒนาศักยภาพและถ่ายทอดความรู้การทำงานพัฒนาที่เป็นประโยชน์ให้กับพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่าย สามารถนำกลับไปใช้ในชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.70 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด พบว่า เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและแผนกสามัญในวัดที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของเด็กเยาวชนในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.38 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3

ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงาน
ของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาทางการศึกษา

ด้านการศึกษา	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
เปิดโรงเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนกบาลีและแผน สามัญในวัดที่เป็นประโยชน์ ต่อการศึกษาของเด็ก เยาวชนในชุมชน	45.0 (90)	48.0 (96)	7.0 (14)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.38	0.61	มาก ที่สุด
เปิดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ในวัดที่เป็น ประโยชน์ต่อการศึกษาของ ประชาชนในชุมชน	58.5 (117)	39.5 (79)	2.0 (4)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.57	0.54	มาก ที่สุด
จัดอบรมธรรมะ อาทิ ค่ายคุณธรรม ค่ายพุทธบุตร เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและ จริยธรรมที่ดีให้นักเรียน และเยาวชน	60.0 (120)	38.0 (76)	2.0 (4)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.58	0.53	มาก ที่สุด
ให้ความรู้ในการรณรงค์ งานบุญประเพณีปลอด เหล้า ที่เป็นประโยชน์ต่อ การสร้างภาพลักษณ์ใน การลด ละ เลิก อบายมุข ของเยาวชนและประชาชน	66.0 (132)	31.0 (62)	3.0 (6)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.63	0.54	มาก ที่สุด
จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ภูมิปัญญาของชุมชน	64.0 (128)	33.0 (66)	3.0 (6)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.64	0.62	มาก ที่สุด

ตารางที่ 4.3

ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการศึกษา (ต่อ)

ด้านการศึกษา	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ให้ความรู้เรื่องธรรมะและหลักการดำเนินชีวิตที่ดีกับประชาชนผ่านวิทยุชุมชนในทุกๆ วันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	69.0 (138)	28.0 (56)	3.0 (6)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.66	0.53	มากที่สุด
เป็นอาสาสมัครในโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสอนคุณธรรมจริยธรรมที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลกันดาร	67.0 (134)	30.5 (61)	2.5 (5)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.65	0.53	มากที่สุด
เผยแพร่ความรู้และธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพผ่านสื่อทันสมัย Facebook และแอปพลิเคชัน Line ให้กับประชาชนได้รับรู้อย่างรวดเร็ว	72.0 (144)	25.0 (50)	3.0 (6)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.69	0.52	มากที่สุด
จัดอบรมพัฒนาศักยภาพและถ่ายทอดความรู้การทำงานพัฒนาที่เป็นประโยชน์ให้กับพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายสามารถนำกลับไปใช้ในชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ	71.5 (143)	26.5 (53)	2.0 (4)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.70	0.50	มากที่สุด
รวม						4.61	0.41	มากที่สุด

4.2.2.2 ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

พบว่า ทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.58 เมื่อพิจารณาทัศนคติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาทำกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำและปลูกป่า ร่วมกับชุมชนช่วยให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.69 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด พบว่า เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาทำกิจกรรมด้วยการบวชป่าและเดินธรรมยาตราเพื่อต่อต้านการทำลาย

ทรัพยากรธรรมชาติจากการบุกรุกทำเกษตรเชิงเดี่ยวและกิจกรรมเหมืองแร่ของนายทุนผู้มีอิทธิพล อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.38 (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4

ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านการอนุรักษ์และพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติ	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
จัดอบรมพัฒนาศักยภาพ แกนนำหลักของชุมชน ด้วยโครงการอนุรักษ์ป่าชุมชน ให้เกิดประโยชน์ต่อ การอนุรักษ์และพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน	67.0 (134)	31.0 (62)	2.0 (4)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.65	0.52	มาก ที่สุด
ทำกิจกรรมสร้างฝายชะลอ น้ำและปลูกป่าร่วมกับชุมชน ช่วยให้เกิดการอนุรักษ์และ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ของชุมชนมากขึ้น	71.5 (143)	26.0 (52)	2.5 (5)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.69	0.52	มาก ที่สุด
ทำกิจกรรมด้วยการบวชป่า และเดินธรรมาตราเพื่อ ต่อต้านการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติจากการ บุกรุกทำเกษตรเชิงเดี่ยว และกิจกรรมเหมืองแร่ของ นายทุนผู้มีอิทธิพล	43.5 (87)	51.0 (102)	5.5 (11)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.38	0.59	มาก ที่สุด
มีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบ ป่าชุมชนให้เกิดความยั่งยืน จากการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน	58.0 (116)	38.0 (76)	4.0 (8)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.54	0.57	มาก ที่สุด

ตารางที่ 4.4

ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงาน
ของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ (ต่อ)

ด้านการอนุรักษ์และพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติ	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
เป็นแบบอย่างด้าน การอนุรักษ์และพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติของ ชุมชน เช่น มีรูปแบบ การอยู่ร่วมกันของวัดกับป่า อย่างสมดุลย์ และสวนป่า พุทธธรรมที่ร่มรื่นภายในวัด	60.0 (120)	35.0 (70)	5.0 (10)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.55	0.59	มาก ที่สุด
จัดอบรมค่ายอนุรักษ์ป่า ให้กับเด็กนักเรียนใน โรงเรียน เกิดจิตสำนึกใน การอนุรักษ์และพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติของ ชุมชน	63.5 (127)	34.0 (68)	2.5 (5)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.61	0.54	มาก ที่สุด
ส่งเสริมให้ประชาชน ดำรงตนตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลด การทำลายทรัพยากรและ การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับ ธรรมชาติอย่างพอเพียง ด้วยการทำเกษตรแบบ ชีวภาพ โครงการปุ๋ยหมัก ชีวภาพ เป็นต้น	68.5 (137)	29.5 (59)	2.0 (4)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.67	0.51	มาก ที่สุด
รวม						4.58	0.41	มาก ที่สุด

4.2.2.3 ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์

พบว่า ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.63 เมื่อพิจารณาทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด พบว่า เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาอุปการะ ดูแลเด็ก และเยาวชนบนพื้นที่สูงที่มีฐานะยากจน ด้วยการบรรพชาเป็นสามเณรบวชเรียนในวัด เกิดประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.68 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด พบว่า จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์ และระดมทุนบริจาคสงเคราะห์ที่เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้ยากไร้บนพื้นที่สูง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.58 (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5

ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์

ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์	ระดับทักษะ					$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์ และระดมทุนบริจาคสงเคราะห์ที่เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้ยากไร้บนพื้นที่สูง	61.5 (123)	34.5 (69)	4.0 (8)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.58	0.57	มากที่สุด
สนับสนุนระดมเครื่องอุปโภคบริโภคและสิ่งของที่จำเป็นให้เกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้ยากไร้	64.5 (129)	32.0 (64)	3.5 (7)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.61	0.56	มากที่สุด
ประสานงานกับองค์กรภาครัฐและเอกชนในการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ เช่น ประสานงานให้การช่วยเหลือผู้พิการที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงที่อยู่ห่างไกล ให้เกิดประโยชน์ต่อการสงเคราะห์ผู้พิการ	67.5 (135)	28.5 (57)	4.0 (8)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.64	0.56	มากที่สุด

ตารางที่ 4.5

ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงาน
ของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ (ต่อ)

ด้านการสงเคราะห์ ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ ได้ยากเสมอ เช่น ชาวบ้าน ที่ประสบปัญหาไฟไหม้บ้าน บนพื้นที่สูงที่อยู่ห่างไกล	63.5 (127)	33.5 (67)	3.0 (6)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.61	0.55	มาก ที่สุด
ส่งเสริมให้ผู้ยากไร้ดำเนิน ชีวิตตามหลักพอเพียง เช่น สอนการปลูกผักสวนครัว ให้กับชาวบ้านบนพื้นที่สูง ที่ยากไร้ไว้รับประทานให้ เพียงพอภายในครัวเรือน และขายในชุมชน	67.5 (135)	30.0 (60)	2.5 (5)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.65	0.53	มาก ที่สุด
เทศนาหลักธรรมให้ ประชาชนรู้จักประหยัด อดออม เกิดประโยชน์ต่อ ประชาชนในการดำรงชีวิต แบบพอเพียง มีภูมิคุ้มกัน ต่อปัญหาความยากจน	69.0 (138)	29.0 (58)	2.0 (4)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.67	0.51	มาก ที่สุด
อุปการะ ดูแลเด็ก และ เยาวชนบนพื้นที่สูงที่มีฐานะ ยากจน ด้วยการบรรพชา เป็นสามเณรวัยเรียนในวัด เกิดประโยชน์ต่อเด็กและ เยาวชนให้ได้รับโอกาสทาง การศึกษาและคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้น	71.0 (142)	26.0 (52)	3.0 (6)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.68	0.53	มาก ที่สุด
รวม						4.63	0.44	มาก ที่สุด

4.2.2.4 ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน

พบว่า ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.61 เมื่อพิจารณาทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด พบว่า เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาริเริ่มจัดทำโครงการใหม่ๆ ส่งผลให้เกิดการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนมีความเข้มแข็ง เช่น โครงการแปรรูปผลผลิตในชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.75 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด พบว่าเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาจัดประชุมและถอดบทเรียนการทำงานสวัสดิการชุมชนร่วมกับชุมชนสม่ำเสมอ จนเกิดการพัฒนาการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนให้ดียิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.35 (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6

ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน

ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน	ระดับทักษะ					$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ร่วมจัดตั้งกลุ่มสัจจะ ออมทรัพย์ กองทุนออมวัน ละบาท เกิดการส่งเสริม สวัสดิการชุมชนด้านการเงิน ของชุมชนให้พัฒนาดีขึ้น	57.0 (114)	41.0 (82)	2.0 (4)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.55	0.54	มากที่สุด
จัดทำกลุ่มฅาปนกิจ สงเคราะห์ เกิดประโยชน์ ส่งเสริมสวัสดิการชุมชน ด้านการเงินและช่วยเหลือ ชุมชนให้พัฒนาดีขึ้น	66.0 (132)	32.5 (65)	1.5 (3)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.65	0.51	มากที่สุด

ตารางที่ 4.6

ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงาน
ของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน (ต่อ)

ด้านการส่งเสริมสวัสดิการ ชุมชน	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
เป็นวิทยากรบรรยาย ส่งเสริมการประกอบอาชีพ ของชุมชนเพื่อส่งเสริม สวัสดิการด้านอาชีพ เช่น การแปรรูปผลผลิตในชุมชน ให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อการจำหน่ายหารายได้ เข้ากองทุนสวัสดิการด้าน อาชีพ	66.0 (132)	33.0 (66)	1.0 (2)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.65	0.50	มาก ที่สุด
ส่งเสริมให้ชุมชนไปดูงาน สวัสดิการชุมชนด้านอาชีพ และการเกษตรที่องค์กรอื่น เพื่อนำรูปแบบมาพัฒนา การดำเนินงานสวัสดิการ ชุมชนของตนเองให้เข้มแข็ง	70.0 (140)	30.0 (60)	0.0 (0)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.70	0.46	มาก ที่สุด
ริเริ่มจัดทำโครงการใหม่ๆ ส่งผลให้เกิดการดำเนินงาน สวัสดิการชุมชนมีความ เข้มแข็ง เช่น โครงการ แปรรูปผลผลิตในชุมชนให้ เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน	75.5 (151)	24.0 (48)	0.5 (1)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.75	0.45	มาก ที่สุด
มีส่วนร่วมบริหารงาน สวัสดิการชุมชน โดยเป็น คณะทำงานและเป็นที่ ปรึกษาให้กับชุมชน เกิดความเข้มแข็งในการ บริหารงานสวัสดิการชุมชน	75.5 (151)	22.5 (45)	2.0 (4)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.74	0.49	มาก ที่สุด

ตารางที่ 4.6

ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงาน
ของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน (ต่อ)

ด้านการส่งเสริมสวัสดิการ ชุมชน	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
จัดประชุมและถอดบทเรียน การทำงานสวัสดิการชุมชน ร่วมกับชุมชนสม่ำเสมอ จนเกิดการพัฒนา การดำเนินงานสวัสดิการ ชุมชนให้ดียิ่งขึ้น	39.5 (79)	56.0 (112)	4.5 (9)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.35	0.56	มาก ที่สุด
ร่วมส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่ม ชมรมผู้สูงอายุรักสุขภาพ ให้เกิดประโยชน์ต่อ การส่งเสริมสวัสดิการ ด้านสุขภาพที่ดีของชุมชน	54.5 (109)	43.5 (87)	2.0 (4)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.53	0.54	มาก ที่สุด
รวม						4.61	0.36	มาก ที่สุด

4.2.2.5 ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน

พบว่า ทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.67 เมื่อพิจารณาทัศนคติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด พบว่า เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาส่งเสริมกีฬาของชุมชน ด้วยกิจกรรมลานบุญ ลานกีฬา ฟุตบอลผ้าป่าการกุศล เป็นประโยชน์ต่อเยาวชนและประชาชนให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.76 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด พบว่า เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาทำกิจกรรมงานศพปลอดเหล้า ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี ห่างไกลจากปัญหาสุขภาพต่างๆ ที่เกิดจากสุรา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.54 (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7

ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงาน
ของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน

ด้านการส่งเสริมสุขภาพ อนามัยของประชาชน ในชุมชน	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ทำกิจกรรมงานศพ ปลอดเหล้า ช่วยส่งเสริมให้ ประชาชนในชุมชนมี สุขภาพอนามัยที่ดี ห่างไกล จากปัญหาสุขภาพต่างๆ ที่เกิดจากสุราและเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	59.5 (119)	35.0 (119)	5.5 (11)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.54	0.60	มาก ที่สุด
สนับสนุนให้ชาวบ้านปลูก/ บริโภคผักปลอดสารพิษ รับประทานเองในครัวเรือน ช่วยให้สุขภาพของ ประชาชนแข็งแรง	65.0 (130)	32.0 (64)	3.0 (6)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.63	0.53	มาก ที่สุด
ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนประสานงานให้ แพทย์และพยาบาลมาตรวจ สุขภาพประชาชนในชุมชน ทุกๆ วันพระและวันสำคัญ ทางพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ สุขภาพอนามัยของ ประชาชนแข็งแรง ปลอดโรคต่างๆ	67.0 (134)	29.5 (59)	3.5 (7)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.64	0.55	มาก ที่สุด

ตารางที่ 4.7

ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงาน
ของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน (ต่อ)

ด้านการส่งเสริมสุขภาพ อนามัยของประชาชน ในชุมชน	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
พัฒนาวัดให้เป็นแหล่ง เรียนรู้ เป็นประโยชน์ใน การดูแลสุขภาพอนามัยที่ดี ของประชาชน เช่น สนับสนุนกิจกรรม การแพทย์แผนไทยล้านนา ในวัด จัดทำยาต้มสมุนไพร ในวัด	67.0 (134)	32.0 (64)	1.0 (2)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.66	0.50	มาก ที่สุด
ส่งเสริมสวนสมุนไพรในวัด เป็นแบบอย่างเกิดประโยชน์ ให้ชุมชนปลูกพืชสมุนไพร รักษาโรค และป้องกันโรค ต่างๆ มากขึ้น	68.5 (137)	30.0 (60)	1.5 (3)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.67	0.50	มาก ที่สุด
ส่งเสริมการแก้ปัญหา มลภาวะหมอกควันที่เกิด จากการเผาวัชพืช ด้วย กิจกรรมนำเศษใบไม้มาทำ ปุ๋ย และการรณรงค์เฝ้าจับ ตอซังข้าว เกิดประโยชน์ต่อ การลดมลพิษทางอากาศที่ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ประชาชน	69.5 (139)	28.0 (56)	2.0 (4)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.68	0.51	มาก ที่สุด

ตารางที่ 4.7

ร้อยละ (จำนวน) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงาน
ของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน (ต่อ)

ด้านการส่งเสริมสุขภาพ อนามัยของประชาชน ในชุมชน	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ส่งเสริมให้ชุมชนเป็น สถานที่ส่งเสริมสุขภาพ ชุมชนและกลุ่มต่างๆ เช่น ลานออกกำลังกาย รำไม้ พอง ของกลุ่มผู้สูงอายุ ช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพ ร่างกายที่แข็งแรง	71.5 (143)	27.5 (55)	1.0 (2)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.71	0.48	มาก ที่สุด
จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมและ การทำสมาธิให้กับชุมชน เกิดประโยชน์ต่อประชาชน ให้มีสุขภาพจิตที่ดี มีสติ สามารถดำเนินชีวิตตั้งอยู่ บนความไม่ประมาท	72.0 (144)	27.5 (55)	0.5 (1)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.72	0.46	มาก ที่สุด
ส่งเสริมกีฬาของชุมชน ด้วยกิจกรรมลานบุญ ลานกีฬา ฟุตบอลผ้าป่า การกุศล เป็นประโยชน์ต่อ เยาวชนและประชาชนให้มี สุขภาพร่างกายที่แข็งแรง	76.0 (152)	23.5 (47)	0.5 (1)	0.0 (0)	0.0 (0)	4.76	0.44	มาก ที่สุด
รวม						4.67	0.39	มาก ที่สุด

4.2.2.6 ภาพรวม

พบว่า ทิศนะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.67 เมื่อพิจารณาที่คะแนนเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำที่สุด พบว่า บทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.67 รองลงมา บทบาทด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 4.65 บทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ ค่าเฉลี่ย 4.63 บทบาทด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.61 และบทบาทด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.61 (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาโดยภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
บทบาทด้านการศึกษา	4.61	0.41	มากที่สุด
บทบาทด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ	4.65	0.39	มากที่สุด
บทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์	4.63	0.44	มากที่สุด
บทบาทด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน	4.61	0.36	มากที่สุด
บทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน	4.67	0.39	มากที่สุด
รวม	4.64	0.32	มากที่สุด

4.3 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์

ผลการศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ พบว่า พระสงฆ์ที่มีบทบาทต่อการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเครือข่ายให้มากขึ้น เช่น จัดประชุมสัมมนาบ่อยๆ การติดตามงานหนุนเสริมงานสมาชิกในเครือข่ายให้มากขึ้น และให้สังคมได้รับรู้การทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาให้มากขึ้น ตลอดจนให้การสนับสนุนการทำงานของพระสงฆ์นักพัฒนาจากทุกภาคส่วนให้มากยิ่งขึ้น

4.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (OneWay-Anova) หรือการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ในกรณีปัจจัยของกลุ่มตัวอย่างมีมากกว่าสองกลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุ พรรษา การศึกษา อำเภอสังกัดกับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนา และการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มสองกลุ่มระหว่างตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์กับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนา โดยใช้ค่าที (t-test)

4.4.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุกับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนา

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีทัศนคติต่อพระสงฆ์ที่มีบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนาแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.9 และตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.9

การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน

อายุ	ทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนา		
	N	$\bar{X}$	S.D.
20-30 ปี	46	4.59	0.35
31-40 ปี	72	4.59	0.34
41-50 ปี	55	4.70	0.26
51-60 ปี	25	4.67	0.33
60 ปีขึ้นไป	2	4.99	0.02

ตารางที่ 4.10

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุของกลุ่มตัวอย่างกับระดับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	0.760	4	0.190	1.854	0.120
ภายในกลุ่ม	19.975	195	0.190		
รวม	20.735	195			

4.4.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพรรษากับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนา

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพรรษาแตกต่างกันมีทัศนคติต่อพระสงฆ์ที่มีบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนาแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.11 และ ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.11

การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีพรรษาแตกต่างกัน

พรรษา	ทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์พัฒนา		
	N	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำกว่า 5 พรรษา (พระนวกะ)	22	4.60	0.37
5-9 พรรษา (พระมัชฌิมะ)	13	4.63	0.28
10 พรรษาขึ้นไป (พระเถระ)	165	4.64	0.32

ตารางที่ 4.12

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุของกลุ่มตัวอย่างกับระดับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีพรรษาแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	0.043	2	0.021	0.202	0.817
ภายในกลุ่ม	20.693	197	0.105		
รวม	20.735	199			

4.4.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการศึกษากับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติต่อพระสงฆ์ที่มีบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.13 และตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.13

การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาแตกต่างกัน

การศึกษา	ทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา		
	N	$\bar{X}$	S.D.
มัธยมศึกษา	8	4.51	0.37
อาชีวศึกษา/อนุปริญญา	12	4.62	0.24
ปริญญาตรี	155	4.64	0.32
ปริญญาโท	24	4.68	0.34
ปริญญาเอก	1	3.89	0.00

ตารางที่ 4.14

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างกับระดับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	0.736	4	0.184	1.793	0.132
ภายในกลุ่ม	20.000	195	0.103		
รวม	20.735	199			

4.4.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของอำเภอที่สังกัดกับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสังกัดอำเภอแตกต่างกันมีทักษะต่อพระสงฆ์ที่มีบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สังกัดอำเภอแม่แตงมีทักษะต่อพระสงฆ์ที่มีบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อำเภอดอยสะเก็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มตัวอย่างที่สังกัดอำเภอดอยสะเก็ด มีทักษะต่อพระสงฆ์ที่มีบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาต่ำกว่า กลุ่มตัวอย่างที่อำเภอหางดง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.15 และตารางที่ 4.17) ซึ่งจากผลการศึกษาในเชิงพื้นที่ พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ดมีทัศนคติต่อบทบาทการทำงานของพระสงฆ์นักพัฒนาต่ำกว่า 2 อำเภอ คือ อำเภอแม่แตง และอำเภอหางดง เนื่องจากพระสงฆ์นักพัฒนาในอำเภอดอยสะเก็ดมีการดำเนินงานในเชิงปัจเจกมากกว่าพระสงฆ์กลุ่มอำเภออื่นๆ เป็นผลมาจากที่พระสงฆ์ในอำเภอดอยสะเก็ดดำเนินงานมานานและมีแนวทางในการดำเนินงานด้วยตนเอง และประสบความสำเร็จมากกว่าอำเภออื่น พระสงฆ์กลุ่มนี้จึงมีทัศนคติต่อการดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในระดับต่ำกว่าอำเภออื่นๆ จึงเป็นผลให้เกิดความแตกต่างขึ้น

ตารางที่ 4.15

การเปรียบเทียบระดับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีอำเภอที่สังกัดแตกต่างกัน

อำเภอที่สังกัด	ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา		
	N	$\bar{X}$	S.D.
เมือง	40	4.62	0.42
แม่แตง	40	4.73	0.20
แม่ริม	40	4.62	0.30
ดอยสะเก็ด	40	4.46	0.33
หางดง	40	4.75	0.26

ตารางที่ 4.16

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างกับระดับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีอำเภอที่สังกัดแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2.141	4	0.535	5.613	0.000**
ภายในกลุ่ม	18.594	195	0.095		
รวม	20.735	199			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.17

การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มอำเภอที่สังกัด

อำเภอที่สังกัด	เมือง	แม่แตง	แมริม	ดอยสะเก็ด	หางดง
เมือง	0.000				
แม่แตง	-0.1116	0.000			
แมริม	-0.0066	0.1050	0.000		
ดอยสะเก็ด	0.1565	0.2682*	-0.1632	0.000	
หางดง	-0.1357	0.0241	0.1291	0.2922*	0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.5 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์กับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีทัศนคติต่อพระสงฆ์ที่มีบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์มีทัศนคติต่อพระสงฆ์ที่มีบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาสูงกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ (ตารางที่ 4.18) ซึ่งผลจากการศึกษาในพื้นที่ พบว่า กลุ่มพระสงฆ์ที่ไม่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ มีทัศนคติต่อการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาที่สูงกว่า กลุ่มพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ เนื่องจากพระสงฆ์กลุ่มนี้มีอิสระ มีเวลาในการทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ซึ่งแตกต่างจากพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองทางคณะสงฆ์ที่ไม่มีเวลา และด้วยมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารปกครองอยู่แล้ว สามารถสั่งการผ่านคณะสงฆ์ได้เลย ดังนั้นพระสงฆ์ที่ไม่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์จึงต้องอาศัยพลังจากเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา มากกว่าพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ จึงมีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18

การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์แตกต่างกัน

ตำแหน่งทางการปกครอง คณะสงฆ์	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ไม่มีตำแหน่ง	103	4.68	0.31	2.149	0.033*
มีตำแหน่ง	97	4.59	0.33		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.5 การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่” ผู้ศึกษาสามารถอภิปรายผลการศึกษาเป็นประเด็นหลัก ดังนี้

4.5.1 พัฒนาการการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่

จากข้อมูลดังกล่าว ในช่วงก่อนการก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ผู้ศึกษาพบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่ทำงานในลักษณะปัจเจก ทำงานด้วยตนเองไม่มีการรวมกลุ่มการทำงานไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กร หรือคณะสงฆ์ปกครองขาดความชัดเจนในกระบวนการและประเด็นการทำงาน พระสงฆ์เหล่านั้นจึงประสบปัญหาไม่สามารถทำงานพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องได้ และขาดการสื่อสาร ตลอดจนขาดผู้นำ ผู้ประสานงานในระดับกลุ่ม จึงทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายไม่ประสบผลสำเร็จ และช่วงพัฒนาการช่วงการก่อตั้ง (ก่อนปี พ.ศ. 2540 ปี พ.ศ. 2540) เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา มีพัฒนาการการก่อเกิดเครือข่ายในลักษณะเครือข่ายวิวัฒนาการ ซึ่งสอดคล้องกับการแบ่งชนิดเครือข่ายเป็นลักษณะของแนวคิดเครือข่ายของ (ธนา ประมุขกุล, 2544, น. 19) โดยถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ทั้งปัญหาความยากจนของประชาชน และปัญหาที่ชาวบ้านประสบพบเจอ เกิดจากจิตสำนึกที่ตีร่วมกัน ไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงตั้งแต่แรก หลังจากนั้นจึงเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง และสมาชิกมีความตั้งใจจริง เมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุนก็พัฒนาต่อจนกลายเป็นเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา มีวิสัยทัศน์ โดยพัฒนาชุมชนบนฐานพุทธธรรม ก็เป็นหัวใจหลักของเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องแนวคิดบทบาทใหม่ของพระพุทธรศาสนา กับ การพัฒนาของ พระราชาวมุณี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2530) ในการส่งเสริมพระซึ่งเป็นผู้นำในท้องถิ่นอยู่แต่เดิมแล้ว

หากได้ท่านเป็นศูนย์กลาง และได้มีโอกาสเตรียมตัวพร้อมก็อาจจะเป็นผู้เปิดช่องว่างที่มีอยู่ในงานพัฒนาและจะเป็นผู้นำชี้ช่องทางในการที่ท้องถิ่นจะรับความเจริญใหม่ๆ ได้ บทบาทนี้อาจ ประกอบด้วย การเสนอแนะ ให้ความคิดริเริ่มว่า ในถิ่นนั้นมีอะไรที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น แล้วเป็นศูนย์รวมชักชวนประชาชนมาทำงานนั้น หรืออาจเป็นที่ปรึกษาที่ชาวบ้านมาขอความเห็นว่าจะทำสิ่งนั้นหรือสิ่งนี้ขึ้นในถิ่น จะควรหรือไม่ควรถ้าพระสงฆ์มีความรู้ก็แนะนำได้ เป็นการให้ความอุ่นใจแก่ประชาชน ซึ่งก่อให้เกิดกระบวนการประชาสังคม “บวร” คือ การนำเอา รูปแบบและแนวคิด การพัฒนาแบบ “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์นักพัฒนาใน พัฒนาการแรกสอดคล้องกับการศึกษาและวิจัยของ สมชาย เหล็กเพชร (2538) เรื่อง “วิเคราะห์งาน ของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้นำพัฒนาชุมชน” พบว่า พระสงฆ์พัฒนาชุมชนล้านนาเข้าไปมีส่วนร่วม พัฒนาชุมชนด้วยความสมัครใจ และมีการตื่นตัวเพื่อทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมมีแนวคิดในการทำงานที่ หลากหลายขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในชีวิต พระสงฆ์มีหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้พ้นจากความทุกข์ พ้นจากสภาพการด้อยการพัฒนา ด้อยการศึกษาและความยากจนโดยการพึ่งตนเองของชุมชน ไม่หวัง ความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก โดยเฉพาะหน่วยงานรัฐ มีแนวคิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เน้นปากท้องของชาวบ้านเป็นหลัก การพัฒนาที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แรงจูงใจในการทำงานพัฒนา ของพระสงฆ์มาจากพื้นฐานทางจิตใจที่รักการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ชอบเสียสละ ประสพการณ์ของพระสงฆ์เองที่ได้พบเห็นชุมชนอื่นดีกว่า จึงนำแนวคิดไปใช้ในชุมชนของตนเอง และ มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนที่ต้องมีการเกื้อหนุนช่วยเหลือกันตามศักยภาพที่จะทำได้ เงื่อนไขหรือปัจจัยที่ทำให้พระสงฆ์มีแนวทางในการทำงานที่ต่างกันนั้น ความพร้อม ความต้องการ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน โดยคำนึงถึงพระธรรมวินัยและนโยบายคณะสงฆ์เป็น องค์ประกอบด้วย

พัฒนาการช่วงการก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีพัฒนาการ การก่อเกิด เครือข่ายในลักษณะเป็น เครือข่าย วิวัฒนาการ ซึ่งสอดคล้องกับชนิดเครือข่ายวิวัฒนาการของ (ธนา ประมุขกุล, 2544, น. 19) คือ เป็นการถือกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่แรก และ ไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรง แต่มีกระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กรมา รวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้างๆ ในการสนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยยังไม่ได้สร้างเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดเจนนัก หรืออีกลักษณะหนึ่ง คือ ถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการได้รับฟัง หรือการไปได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่นๆ มา แล้วเกิดความคิดที่ จะรวมตัวกัน สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เครือข่ายที่ว่านี้แม้จะไม่ได้ เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงตั้งแต่แรก แต่ถ้าสมาชิกมีความตั้งใจจริง ที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดี เมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน ก็จะสามารถพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นเครือข่าย

ส่วนพัฒนาการช่วงภายหลังการก่อตั้ง (พ.ศ. 2541-2550) เครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนามีพัฒนาการ การดำเนินงานโดยรูปแบบเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมเป็นหลัก ได้แก่ เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม เช่น งานกิจกรรมด้านเอตส์ งานกิจกรรมด้านโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา และงานโครงการบ้านจุ่มเมืองเย็น มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกภายใน เครือข่ายและนอกเครือข่าย โดยอาศัยการทำงานของ มีส่วนงานกองเลขาฯ เกิดขึ้น คือ สถาบันโพธิยา ลัย เป็นเสมือนศูนย์กลางการประสานและการพัฒนาพระสงฆ์ในเครือข่าย โดยการเชื่อมโยงกับองค์กร ภายนอกให้เกิดการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ขึ้น และให้พระสงฆ์ได้นำกระบวนการวิจัยไปประยุกต์ใช้ ในการทำงานพัฒนาชุมชนมากขึ้น

ช่วงพัฒนาการช่วงปัจจุบัน (ปี 2551-2559) ของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาการ ดำเนินงานพัฒนาการช่วงปัจจุบัน ของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาดังกล่าวจะสังเกตเห็นถึงพัฒนาการ รวมตัวของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ที่เกิดจากสภาพปัญหาของสังคม สิ่งแวดล้อม และปัญหา เศรษฐกิจ โดยมีพระสงฆ์ที่มีความเชื่อและอุดมการณ์เดียวกันในการสร้างชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข โดย อาศัยหลักพุทธธรรม นำปัญญามาใช้บูรณาการดำเนินงานของเครือข่ายฯ และการดำเนินงานเกิดเป็น รูปธรรม เป็นเชิงประจักษ์มากขึ้น จึงได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุน ทั้งงบประมาณและองค์ความรู้ จึงมีจำนวนพระสงฆ์มาเข้าร่วมเรียนรู้ และร่วมทำงานกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามากขึ้น เครือข่ายมีการปรับตัว การทำงานของเครือข่ายมีคณะทำงานเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาจากหลายๆ จังหวัดในภาคเหนือ และที่มีสมาชิกมาก คือ จังหวัดเชียงใหม่ ล้วนเป็นพระสงฆ์ที่มีอุดมการณ์ ที่จะทำงานพัฒนาอย่างจริงจัง และเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านในชุมชน โดยสามารถประมวลเป็น บทบาทการดำเนินงานในปัจจุบันได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการศึกษา 2. ด้านการอนุรักษ์และพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติ 3. ด้านการส่งเสริมช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ 4. ด้านการส่งเสริมสวัสดิการ ชุมชน 5. ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ พระราชวรมณี (พล อาภากร) และคณะ (2557) เรื่อง “พระธรรมทายาท เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเพื่อการพัฒนาสังคม” ได้ศึกษาบทบาท การพัฒนาสังคมของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาที่เป็นอดีตพระธรรมทายาท ที่พบว่า 1) เครือข่าย พระสงฆ์นักพัฒนาที่เป็นอดีตพระธรรมทายาท สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 เครือข่าย คือ ระดับ การดำเนินงานรายภูมิภาค และระดับการดำเนินงานรายประเด็น ทั้งนี้เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาที่ เป็นอดีตพระธรรมทายาทจะมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งที่สุดในภาคเหนือ โดยมีกระบวนการ เคลื่อนไหวปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภูมิปัญญาท้องถิ่น และการส่งเสริม การสร้างพุทธบุตรและบวชสามเณร-พระสงฆ์ ในลักษณะธรรมจาริกชาวเขาบนดอยอย่างต่อเนื่อง ใน การดำเนินงานเครือข่ายพระสงฆ์อดีตพระธรรมทายาทรายประเด็นนั้น ทั้งการดำเนินงานด้าน

เศรษฐกิจชุมชนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความโดดเด่นและสร้างให้เกิดผลกระทบในระดับประเทศได้เช่นเดียวกัน เช่น ตัวอย่างการเกิดขึ้นและดำเนินการได้อย่างเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์จังหวัดตราดและจังหวัดจันทบุรี กลุ่มฮักเมืองน่าน

4.5.2 ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา หมายถึง ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์ หนทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์นักพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ การพัฒนาบทบาทด้านการศึกษา บทบาทด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ บทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ บทบาทด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน และบทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน ซึ่งผลการศึกษา พบว่า สังกัดอำเภอที่พระสงฆ์นักพัฒนาทำงานมีทัศนคติที่แตกต่างกันต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา จากผลการศึกษาในเชิงพื้นที่ พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ดมีทัศนคติต่อบทบาทการทำงานของพระสงฆ์นักพัฒนาต่ำกว่า 2 อำเภอ คือ อำเภอแม่แตง และอำเภอหางดง เนื่องจากพระสงฆ์นักพัฒนาในอำเภอดอยสะเก็ดมีการดำเนินงานในเชิงปัจเจกมากกว่าพระสงฆ์กลุ่มอำเภออื่นๆ เป็นผลมาจากที่พระสงฆ์ในอำเภอดอยสะเก็ดดำเนินงานมานานและมีแนวทางในการดำเนินงานด้วยตนเอง และประสบความสำเร็จมากกว่าอำเภออื่น พระสงฆ์กลุ่มนี้จึงมีทัศนคติต่อการดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในระดับต่ำกว่าอำเภออื่นๆ จึงเป็นผลให้เกิดความแตกต่างขึ้น และทั้งนี้ พบว่า กลุ่มพระสงฆ์ที่ไม่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์มีทัศนคติต่อพระสงฆ์ที่มีบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ซึ่งผลจากการศึกษาในพื้นที่ พบว่า กลุ่มพระสงฆ์ที่ไม่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ มีทัศนคติต่อการดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาที่สูงกว่า กลุ่มพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ เนื่องจากพระสงฆ์กลุ่มนี้มีอิสระ มีเวลาในการทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ซึ่งแตกต่างจากพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองทางคณะสงฆ์ที่ไม่มีเวลา และด้วยมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารปกครองอยู่แล้ว สามารถสั่งการผ่านคณะสงฆ์ได้เลย ดังนั้นพระสงฆ์ที่ไม่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์จึงต้องอาศัยพลังจากเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามากกว่าพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ จึงมีความแตกต่างกัน และภาพรวมของทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาออกเป็นด้านๆ พบว่า

ด้านการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการพัฒนาบทบาทด้านการศึกษาในภาพรวมระดับมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเรื่องการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพและถ่ายทอดความรู้การทำงานพัฒนาที่เป็นประโยชน์ให้กับพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่าย สามารถนำกลับไปใช้ในชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากกว่าเรื่องอื่นๆ

รองลงมา คือ เรื่อง การเผยแพร่ความรู้และธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพผ่านสื่อทันสมัย Facebook และแอปพลิเคชัน Line ให้กับประชาชนได้รับรู้อย่างรวดเร็ว และให้ความรู้เรื่องธรรมะและหลักการดำเนินชีวิตที่ดีกับประชาชนผ่านวิทยุชุมชนในทุกๆ วันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา รองลงมา คือ เป็นอาสาสมัครในโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสอนคุณธรรม จริยธรรมที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลกันดาร ตลอดจนจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน และให้ความรู้ในการรณรงค์ งานบุญประเพณีปลอดเหล้า ที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความตระหนักรู้ในการลด ละ เลิก อบายมุขของเยาวชนและประชาชน และจัดอบรมธรรมะ อาทิ ค่ายคุณธรรม ค่ายพุทธบุตร เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีให้แก่ นักเรียนและเยาวชนตลอดจนเปิดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ในวัดที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของประชาชนในชุมชน และเปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและแผนสามัญในวัดที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของเด็กเยาวชนในชุมชน ตามลำดับ

โดยที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเรื่อง การจัดอบรมพัฒนาศักยภาพและถ่ายทอดความรู้การทำงานพัฒนาที่เป็นประโยชน์ให้กับพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่าย สามารถนำกลับไปใช้ในชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระดับมากที่สุด และในเรื่อง การเผยแพร่ความรู้และธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพผ่านสื่อทันสมัย Facebook และแอปพลิเคชัน Line ให้กับประชาชนได้รับรู้อย่างรวดเร็ว มีความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ เลอพงษ์ สวนสังข์ (2549) เรื่อง “การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทัศนคติของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัย” ที่พบว่า ทัศนคติของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่อประโยชน์การสร้างเครือข่ายอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเฉพาะด้านการ เป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารระหว่างซึ่งกันและกัน

ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการพัฒนาบทบาทด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ในภาพรวมระดับมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเรื่อง เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาทำกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำและปลูกป่าร่วมกับชุมชนช่วยให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนมากขึ้น มากกว่าเรื่องอื่นๆ รองลงมา คือ เรื่องส่งเสริมให้ประชาชนดำรงตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดการทำลายทรัพยากรและการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างพอเพียง ด้วยการทำเกษตรแบบชีวภาพ โครงการปุยหมักชีวภาพ เป็นต้น และเรื่องจัดอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำหลักของชุมชน ด้วยโครงการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน และการจัดอบรมค่ายอนุรักษ์ป่าให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียน เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน รองลงมา คือ เป็นแบบอย่าง

ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เช่น มีรูปแบบการอยู่ร่วมกันของวัดกับป่าอย่างสมดุลย์ และสวนป่าพุทธธรรมที่ร่มรื่นภายในวัด และเครือข่ายพระสงฆ์มีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบป่าชุมชนให้เกิดความยั่งยืนจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และทำกิจกรรมด้วยการบวชป่าและเดินธรรมยาตราเพื่อต่อต้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติจากการบุกรุกทำเกษตรเชิงเดี่ยวและกิจการเหมืองแร่ของนายทุนผู้มีอิทธิพล ตามลำดับ

โดยที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเรื่องเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาทำกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำและปลูกป่า ร่วมกับชุมชนช่วยให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนมากขึ้นในระดับมากที่สุด และในเรื่องการส่งเสริมให้ประชาชนดำรงตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดการทำลายทรัพยากรและการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างพอเพียงด้วยการทำเกษตรแบบชีวภาพ โครงการปุ๋ยหมักชีวภาพ มีความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระครูสุจิตฺต ธรรมนิวิฐู (2554) เรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน: กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอคลอง จังหวัดแพร่” พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของท่านด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการเป็นพระสงฆ์นักพัฒนา และใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่างๆ ของวัด

ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการพัฒนาบทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ในภาพรวม ระดับมากที่สุด

โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเรื่อง การอุปการะ ดูแลเด็ก และเยาวชนบนพื้นที่สูงที่มีฐานะยากจน ด้วยการบรรพชาเป็นสามเณรบวชเรียนในวัด เกิดประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มากกว่าเรื่องอื่นๆ รองลงมา คือ เรื่องการเทศนาหลักธรรมให้ประชาชนรู้จักประหยัดอดออม เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง มีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาความยากจน และการส่งเสริมให้ผู้ยากไร้ดำเนินชีวิตตามหลักพอเพียง เช่น สอนการปลูกผักสวนครัวให้กับชาวบ้านบนพื้นที่สูงที่ยากไร้ไว้รับประทานให้เพียงพอภายในครัวเรือนและขายในชุมชน รองลงมา คือ เรื่องการประสานงานกับองค์กรภาครัฐและเอกชนในการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ เช่น ประสานงานให้การช่วยเหลือผู้พิการที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงที่อยู่ห่างไกล ให้เกิดประโยชน์ต่อการสงเคราะห์ผู้พิการ และสนับสนุนระดมเครื่องอุปโภคบริโภคและสิ่งของที่จำเป็นให้เกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้ยากไร้ตลอดจนลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากเสมอ เช่น ชาวบ้านที่ประสบปัญหาไฟไหม้บ้านบนพื้นที่สูงที่อยู่ห่างไกลและ

จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์ และระดมทุนบริจาคสงเคราะห์ที่เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้ยากไร้บนพื้นที่สูง ตามลำดับ

โดยที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเรื่องการอุปการะ ดูแลเด็ก และเยาวชนบนพื้นที่สูงที่มีฐานะยากจน ด้วยการบรรพชาเป็นสามเณรบวชเรียนในวัด เพื่อเกิดประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในระดับมากที่สุด และในเรื่องการเทศนา หลักธรรมให้ประชาชนรู้จักประหยัดอดออม เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง มีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาความยากจน มีความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระธงชัย อุปคุตโต (2557) เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม กรณีศึกษาเครือข่ายสังฆพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ” พบว่า บทบาทพระสงฆ์และความสำคัญขององค์การเครือข่ายสังฆพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองมีบทบาท ด้านสังคมสงเคราะห์ขององค์การเครือข่ายสังฆพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองการพัฒนาคุณภาพชีวิต การช่วยเหลือประชาชน โดยยึดหลักศาสนธรรมควบคู่กับการพัฒนาวัดถุ เช่น การส่งเสริมอาชีพการปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ การทำสวนสมุนไพร การจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการพัฒนาบทบาทด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนในภาพรวม ระดับมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเรื่อง เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาริเริ่มจัดทำโครงการใหม่ๆ ส่งผลให้เกิดการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนมีความเข้มแข็ง เช่น โครงการแปรรูปผลผลิตในชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน รองลงมา คือ เรื่อง เครือข่ายพระสงฆ์มีส่วนร่วมบริหารงานสวัสดิการชุมชน โดยเป็นคณะทำงานและเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชน เกิดความเข้มแข็งในการบริหารงานสวัสดิการชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนไปดูงานสวัสดิการชุมชนด้านอาชีพและการเกษตรที่องค์กรอื่น เพื่อนำรูปแบบมาพัฒนาการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนของตนเองให้เข้มแข็ง รองลงมา คือ เป็นวิทยากรบรรยายส่งเสริมการประกอบอาชีพของชุมชนเพื่อส่งเสริมสวัสดิการด้านอาชีพ เช่น การแปรรูปผลผลิตในชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อการจำหน่ายหารายได้เข้ากองทุนสวัสดิการด้านอาชีพ และจัดทำกลุ่มฅาปนกิจสงเคราะห์ เกิดประโยชน์ส่งเสริมสวัสดิการชุมชนด้านการเงินและช่วยเหลือชุมชนให้พัฒนาขึ้น ตลอดจนร่วมจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กองทุนออมวันละบาท เกิดการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนด้านการเงินของชุมชนให้พัฒนาขึ้น และร่วมส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มชมรมผู้สูงอายุ รักสุขภาพ ให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมสวัสดิการด้านสุขภาพที่ดีของชุมชน และจัดประชุมและถอดบทเรียนการทำงานสวัสดิการชุมชนร่วมกับชุมชนสม่ำเสมอ จนเกิดการพัฒนากิจการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ตามลำดับ

โดยที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเรื่อง เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเริ่มจัดทำโครงการใหม่ๆ ส่งผลให้เกิดการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนมีความเข้มแข็ง เช่น โครงการแปรรูปผลผลิตในชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน ในระดับมากที่สุด และในเรื่อง เครือข่ายพระสงฆ์มีส่วนร่วมบริหารงานสวัสดิการชุมชน โดยเป็นคณะทำงานและเป็นทีปรึกษาให้กับชุมชนเกิดความเข้มแข็งในการบริหารงานสวัสดิการชุมชน มีความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระมหากฤษฏา นันทเพชร (2540) เรื่อง “ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม” พบว่า มีความเห็นว่าปัญหาสังคมที่ทุกฝ่ายควรเร่งแก้ไข ได้แก่ ปัญหาความยากจนและการว่างงาน และปัญหาศีลธรรมเสื่อมโทรม

ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการพัฒนาบทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนในภาพรวม ระดับมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเรื่อง เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาส่งเสริมกีฬาของชุมชน ด้วยกิจกรรมลานบุญ ลานกีฬา ฟุตบอลผ้าป่าการกุศล เป็นประโยชน์ต่อเยาวชนและประชาชนให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงมากกว่าเรื่องอื่นๆ รองลงมา คือ เรื่องการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมและการทำสมาธิให้กับชุมชน เกิดประโยชน์ต่อประชาชนให้มีสุขภาพจิตที่ดี มีสติสามารถดำเนินชีวิตตั้งอยู่บนความไม่ประมาท และส่งเสริมให้ชุมชนเป็นสถานที่ส่งเสริมสุขภาพชุมชนและกลุ่มต่างๆ เช่น ลานออกกำลังกาย รำไม้พอง ของกลุ่มผู้สูงอายุ ช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง รองลงมา คือ เรื่องส่งเสริมการแก้ปัญหาหมอกควันที่เกิดจากการเผาวัชพืช ด้วยกิจกรรมนำเศษใบไม้มาทำปุ๋ย และการรณรงค์ไกลบตอซังข้าว เกิดประโยชน์ต่อการลดมลพิษทางอากาศที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนและ การส่งเสริมสวนสมุนไพรในวัด เป็นแบบอย่างเกิดประโยชน์ให้ชุมชนปลูกพืชสมุนไพรรักษาโรค และป้องกันโรคต่างๆ มากขึ้น และพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นประโยชน์ในการดูแลสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน เช่น สนับสนุนกิจกรรมการแพทย์แผนไทยล้านนาในวัด จัดทำยาต้มสมุนไพรในวัด และร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนประสานงานให้แพทย์และพยาบาลมาตรวจสุขภาพประชาชนในชุมชนทุกๆ วันพระและวันสำคัญทางพุทธศาสนา ชาวส่งเสริมให้สุขภาพอนามัยของประชาชนแข็งแรง ปลอดภัยต่างๆ ตลอดจนสนับสนุนให้ชาวบ้านปลูก/บริโภคผักปลอดสารพิษรับประทานเองในครัวเรือน ช่วยให้สุขภาพของประชาชนแข็งแรง และทำกิจกรรมงานศพปลอดเหล้า ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี ห่างไกลจากปัญหาสุขภาพต่างๆ ที่เกิดจากสุรา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามลำดับ

โดยที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเรื่อง เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาส่งเสริมกีฬาของชุมชน ด้วยกิจกรรมลานบุญ ลานกีฬา ฟุตบอลผ้าป่าการกุศล เป็นประโยชน์ต่อเยาวชนและประชาชนให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ในระดับมากที่สุด และในเรื่องการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมและการทำสมาธิให้กับชุมชน เกิดประโยชน์ต่อประชาชนให้มีสุขภาพจิตที่ดี มีสติ สามารถดำเนินชีวิต

ตั้งอยู่บนความไม่ประมาท มีความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระมหาสังวรณี เทศน์ (2550) “เรื่องบทบาทของเจ้าอาวาสกับการพัฒนาชุมชน” ที่พบว่าความต้องการของชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนของเจ้าอาวาส เป็นไปในทิศทางที่เน้นให้มีการปรับปรุงพัฒนากิจกรรมให้ดีขึ้น โดยเฉพะอย่างยิ่ง บทบาทในการพัฒนาด้านจิตใจ และหวังให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เจ้าอาวาสดำเนินการอยู่ และชุมชนเสนอแนะให้มีการจัดรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายลักษณะ มีการปรับปรุงและประยุกต์อยู่เสมอมุ่งเน้นให้จัดกิจกรรมปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่” ในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา และการศึกษาเชิงปริมาณ โดยได้จัดส่งแบบสอบถามแก่พระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์นักพัฒนาในชุมชน จำนวน 200 รูป ซึ่งผู้ศึกษาสามารถจัดเก็บแบบสอบถามคืนได้ จำนวน 200 รูป คิดเป็นร้อยละ 100.0 ของแบบสอบถามทั้งหมด การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำเสนอและสรุปผลการศึกษาเป็น 5 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. พัฒนาการการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่
2. การศึกษาทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา
  - 2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
  - 2.2 ทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา
    - 2.2.1 ด้านการศึกษา
    - 2.2.2 ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ
    - 2.2.3 ด้านการส่งเสริมช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์
    - 2.2.4 ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน
    - 2.2.5 ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 พัฒนาการการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาพัฒนาการการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีพัฒนาการการทำงานของเครือข่ายในช่วง 3 ระยะ ดังนี้ ระยะแรก เป็นช่วงการก่อตั้งเครือข่ายในลักษณะ เครือข่ายวิวัฒนาการ เป็นเครือข่ายที่ถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ทั้งปัญหาความยากจนของประชาชน และปัญหาที่ชาวบ้านประสบ พบเจอ เกิดจากจิตสำนึกที่ร่วมกัน ไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงตั้งแต่แรก หลังจากนั้นจึงเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือกัน และพัฒนาตนเอง ตลอดจนสมาชิกมีความตั้งใจจริงเมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน ก็พัฒนาต่อจนกลายเป็นเครือข่ายพระสงฆ์

นักพัฒนา โดยมีวิสัยทัศน์ พัฒนาชุมชนบนฐานพุทธธรรม เป็นหัวใจหลักของเครือข่าย ระยะที่สอง เป็นช่วงการเติบโตหลังจากการก่อตั้ง มีการดำเนินงาน โดยรูปแบบเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมเป็นหลัก ได้แก่ เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรมในการเชื่อมประสานงาน เช่น งานกิจกรรมด้านเอดส์ งานกิจกรรมด้านงานงดเหล้า และงานโครงการบ้านจุ่มเมืองเย็น เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยน ศึกษาเรียนรู้งานของสมาชิกภายในเครือข่าย และนอกเครือข่าย โดยอาศัยการทำงานของส่วนงานกองเลขาฯ ที่พัฒนาเกิดขึ้น คือ สถาบันโพธิyalัย เป็นเสมือนศูนย์กลาง การประสาน และการพัฒนาพระสงฆ์ในเครือข่าย โดยการเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกให้เกิดการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ขึ้น และให้พระสงฆ์ได้นำกระบวนการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการทำงานพัฒนาชุมชนมากขึ้น และพัฒนาการระยะที่สาม คือ การดำเนินงานพัฒนาการช่วงปัจจุบัน ของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ดังกล่าวจะสังเกตเห็นถึงพัฒนาการการรวมตัวของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ที่เกิดจากสภาพปัญหาของสังคม สิ่งแวดล้อม และปัญหาเศรษฐกิจ โดยมีพระสงฆ์ที่มีความเชื่อและอุดมการณ์เดียวกันในการสร้างชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข โดยอาศัยหลักพุทธธรรม นำปัญญามาใช้บูรณาการดำเนินงานของเครือข่ายฯ และการดำเนินงานเกิดเป็นรูปธรรม เป็นเชิงประจักษ์มากขึ้น จึงได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุน ทั้งงบประมาณและองค์ความรู้ จึงมีจำนวนพระสงฆ์มาเข้าร่วมเรียนรู้ และร่วมทำงานกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเพิ่มขึ้น เครือข่ายมีการปรับตัว การทำงานของเครือข่ายมีลักษณะทำงานเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาจากหลายๆ จังหวัดในภาคเหนือ และที่มีสมาชิกมาก คือ จังหวัดเชียงใหม่ ล้วนเป็นพระสงฆ์ที่มีอุดมการณ์ที่จะทำงานพัฒนาอย่างจริงจัง และเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านในชุมชน โดยสามารถประมวลเป็นบทบาทการดำเนินงานในปัจจุบันได้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการศึกษา
2. ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ
3. ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์
4. ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน
5. ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน เป็นต้น

5.1.2 การศึกษาทัศนะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์

นักพัฒนา

5.1.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของพระสงฆ์

ข้อมูลพื้นฐานพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนา ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี และเป็นพระเถระมีพรรษา 10 พรรษาขึ้นไป ส่วนการศึกษาภาคสามัญส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาระดับนักธรรมเอก และสำเร็จการศึกษาระดับเปรียญธรรม 3 ส่วนตำแหน่งทางคณะสงฆ์นั้นส่วนใหญ่

ไม่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ อำเภอสังกัดสัดส่วนเท่ากัน ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ และมีระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมระยะเวลาตั้งแต่ 1-5 ปี เป็นหลัก

5.1.2.2 ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

ผลการศึกษาทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในบทบาท 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการส่งเสริมช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน พบว่า พระสงฆ์ที่มีบทบาทต่อการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา มีทักษะต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ในด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ ด้านการศึกษา ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนและด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มีบทบาทต่อการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา มีทักษะต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในระดับมากที่สุด

5.1.2.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์

ผลการศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ พบว่า พระสงฆ์ที่มีบทบาทต่อการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเครือข่ายให้มากขึ้น และให้สังคมได้รับรู้การทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาให้มากขึ้น ตลอดจนให้การสนับสนุนการทำงานของพระสงฆ์นักพัฒนาจากทุกภาคส่วนให้มากยิ่งขึ้น

5.1.2.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานกับทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา พบว่า

ด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีทักษะต่อพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาแตกต่างกัน

ด้านพรรษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพรรษาแตกต่างกันมีทักษะต่อพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาแตกต่างกัน

ด้านการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีทักษะต่อพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาแตกต่างกัน

ด้านอำเภอสังกัด พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสังกัดอำเภอแตกต่างกันมีทักษะต่อพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาแตกต่างกัน

ด้านตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีทัศนคติต่อพระสงฆ์ที่มีบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาแตกต่างกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษามหาวิทยาลัยเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่” ในครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. เครือข่ายพระสงฆ์ควรมีการประชุม พบปะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ให้สม่ำเสมอ และมากกว่าปัจจุบัน เพื่อกระชับความสัมพันธ์ของสมาชิกและให้เกิดประสิทธิภาพต่อการดำเนินงานของเครือข่าย
2. เครือข่ายพระสงฆ์ควรจัดทำระบบฐานข้อมูล ประวัติและผลงานของพระสงฆ์นักพัฒนาที่เป็นปัจจุบัน และเข้าถึงได้ง่าย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสืบค้นและติดต่อสื่อสารกัน เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์
3. คณะสงฆ์ควรให้การสนับสนุนพระสงฆ์นักพัฒนาที่มีผลงานโดดเด่น และเป็นที่ยอมรับ โดยถวายรางวัลหรือประกาศเกียรติคุณในการทำงานเพื่อสังคม เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่พระสงฆ์นักพัฒนา
4. คณะสงฆ์สายการปกครองควรมีการผนวกรวมงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาไว้ในคณะสงฆ์ เพื่อให้การทำงานเผยแพร่และงานพัฒนามีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น กำหนดงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาให้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์งานคณะสงฆ์
5. ควรมีการติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำแก่สมาชิกในเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา รวมทั้งการติดตามผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์อยู่เสมอ เพื่อให้การดำเนินงานของสมาชิกในเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ควรมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาให้เป็นที่รู้จักของสาธารณชนมากกว่าปัจจุบัน เช่น การประชาสัมพันธ์ในเวปไซด์ หรือสื่อออนไลน์ เป็นต้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในระดับภูมิภาค เช่น ศึกษาในระดับภาคเหนือ
2. ควรมีการศึกษารูปแบบในการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น หารูปแบบใหม่ของการพัฒนาศักยภาพ

3. ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา
อย่างต่อเนื่อง

4. ควรมีการศึกษาลงประเด็นงานหรือโครงการในบทบาทของพระสงฆ์นักพัฒนา
เฉพาะด้านที่โดดเด่น เช่น งานด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน เป็นต้น

รายการอ้างอิง

หนังสือ

- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศาสนา, กองแผนงาน, ฝ่ายฝึกอบรม. (2542). *หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ.พี กราฟิคดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.
- กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน (2538). *หลักสูตรรณรงค์พัฒนาชุมชนชนก่อนประจำการสำหรับผู้เข้าอบรมที่เป็น อสพ.* (เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม).
- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน*. กรุงเทพฯ: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- ชนิษฐา กาญจนรังษินนท์. (2542). *การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานวิจัยและพัฒนากรมการพัฒนาชุมชน.
- จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. (2548). *แนวคิดพื้นฐานการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้ว.
- จีพัฒน์ บุรัตพันธ์. (2517). *การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: บางกอกบลูค.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2541). *มนุษย์กับสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.
- ดิน ปรัชญาพฤทธ์. (2538). *ทฤษฎีองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- นฤมล นิราทร. (2534). *การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ประยุทธ์ ปยุตโต. (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2546). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- พระเทพวิสุทธิคุณ (กุศล คุนธวโร). (2548). *พระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์นันทพันธ์พรินติ้ง จำกัด.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2548). *การเผยแผ่เชิงรุก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบุญช่วย สิริธโร. (2546). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโพธิyalัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พระมหาสุทิตย์ อากาศโร. (2547). *เครือข่ายธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- พระปลัดสุชาติ สุวฑฺฒโก. (2548). *คู่มือการปฏิบัติศาสนกิจบนพื้นที่สูงพระบ้นจิตอาสาพัฒนาชาวเขา (ธรรมจาริก)*. เชียงใหม่: พิมพ์ที่โรงพิมพ์ พี.ดี.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 11).

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชวรมุนี. (2527). *ประวัติวัดที่วราชอาณาจักร เล่ม 17*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, กรมศาสนา.

พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตฺโต). (2530). *การศึกษา: เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระราชวรมุนี (พล อากาศโร) และคณะ. (2557). *การขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดหลักสูตร
พระธรรมทายาท*. กรุงเทพฯ: สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร, และ สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล. (2542). *มนุษย์กับสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พัฒน์ บุรัตพันธ์. (2517). *การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อด.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. *การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อด.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด

สนธยา พลศรี. (2550). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2528). *การประเมินโครงการประชุม: หลักการและการประยุกต์ใช้*.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์.

เสรี พงศ์พิศ. (2548). *เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาชนเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ:
เจริญวิทย์การพิมพ์.

สุรางค์ จันทร์เอม. (2529). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา.

สุรียน จันทร์นุกร. (2537). *จริยธรรมของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.

อาภรณ์ จันทร์สว่าง. (2525). *การพัฒนาบุคคล กลุ่ม และชุมชน*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอมอร เจียรมาศ. (2548). *สังคมวิทยา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บทความวารสาร

ธนา ประมุขกุล. (กรกฎาคม-กันยายน 2544). *เครือข่ายวิจัย. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยและ
สิ่งแวดล้อม, 24(3), 19.*

พระมหาสุเทพ สุวณฺโณ. (2555). *รูปแบบการให้เพื่อสังคมของพระสงฆ์. วารสารสังคมสงเคราะห์
ศาสตร์, 20(1), 134-156.*

วิทยานิพนธ์

- จุไรรัตน์ พละเลิศ. (2550). *แนวทางการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.
- ทะนงชัย บุรณพิสุทธิ์. (2545). *บทบาทวัดกับชุมชนเมืองในเขตบางรัก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะศิลปศาสตร์, สาขาวิชาชนบทศึกษา.
- ธนพรรณ ธานี. (2545). *การพัฒนารูปแบบ บ้าน วัดและโรงเรียนในการสร้างความเข้มแข็งของจังหวัดหนองบัวลำภู*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, คณะครุศาสตร์ และสังคมศาสตร์.
- บุญตัน หล้ากอง. (2532). *แนวคิดเรื่อง การพัฒนาชุมชนในพุทธศาสนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาปรัชญา.
- พระครูสุจิน ธรรมนิวิฐ (สมจิตร อธิปญโญ). (2554). *บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน: กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอคลอง จังหวัดแพร่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย.
- พระธงชัย อุปคุโต (ถนอมชาติ). (2557). *บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม กรณีศึกษาเครือข่ายสังฆพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย.
- พระฐานี ฐิตวิริโย (จองเจน). (2552). *การพัฒนาขีดความสามารถของพระสงฆ์เพื่อหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาความยากจน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, บัณฑิตวิทยาลัย.
- พระมหาภคฤกษ์ นันทเพชร. (2540). *ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สาขาพัฒนาสังคม.
- พระมหาธีรารุณี บุญมา. (2554). *บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง.
- พระมหาสายนต์ หวานคำ. (2542). *บทบาทพระสงฆ์ในงานสวัสดิการ: ศึกษากรณีที่ได้รับรางวัลดีเด่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกริก, บัณฑิตวิทยาลัย.
- เลอพงษ์ สวนสังข์. (2549). *การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทัศนะของอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.

สมชาย เหล็กเพชร. (2538). *วิเคราะห์งานของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้นำพัฒนาชุมชน*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย,
สาขาวิชาการศึกษาอกระบบ.

สุภา สุกุลเงิน. (2545). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หลังการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในทัศนะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
คณะศิลปศาสตร์.

เอกสารอื่นๆ

พระครูพิพิธ สุตาทร และคณะ (2555). *การบริหารจัดการองค์กรและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มพระสงฆ์พัฒนา เพื่อชีวิตและชุมชน*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, วิทยาเขตเชียงใหม่.

พระมหาสังวรณี เทศน์. (2550). *บทบาทของเจ้าอาวาสกับการพัฒนาชุมชน*. (การค้นคว้าแบบอิสระ
ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา.

สมคิด เพ็งอุดม. (2535). *การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามทัศนคติของ
พระสงฆ์และเจ้าหน้าที่สี่กระทรวง หลักระดับตำบล ในจังหวัดสมุทรสงคราม*. (ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, คณะศึกษาศาสตร์,
สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชนิภูฐา กาญจนรงจีนนท์. (2559). *การบริหารเครือข่าย*. สืบค้นจาก
www.northphc.org/doc/mananet.doc

Books

Starkey, Paul. (1977). *Networking for Development*. IFRTD (The International Forum
for Rural) Transport and Development.

Nohria, Nitin, & Eccles, Robert, editors. (1992). *Networks and Organization: Structure,
Form, and Action*. Boston: Harvard Business School Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามสัมภาษณ์พระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่

เพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์พัฒนาการของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่
คำถามว่าด้วยพัฒนาการของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่

พัฒนาการช่วงการก่อตั้ง (ก่อนปี พ.ศ. 2540-ปี พ.ศ. 2540)

คำถามพัฒนาการช่วงการก่อตั้งของเครือข่าย

1. ใครเป็นผู้ริเริ่มการก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา? และมีแนวคิดหรือมูลเหตุในการก่อตั้งอย่างไร

- ในช่วงแรกมีคณะผู้ก่อตั้งกี่รูป มาจากที่ไหนบ้าง ?
- กลยุทธ์และวิสัยทัศน์ในการทำงาน คือ อะไร

2. รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นอย่างไร ? มีการแบ่งงานกันทำอย่างไร

- กระบวนการทำงานเป็นอย่างไร ในแต่ละช่วงปี ?

3. เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีพัฒนาการการรับสมาชิกเข้าเครือข่ายช่วงการก่อตั้งอย่างไร ?

4. มีการสร้างข้อตกลงร่วมกัน และระเบียบข้อปฏิบัติของเครือข่ายไหม อย่างไร

5. การดำเนินงานพบปัญหา และอุปสรรคในช่วงการก่อตั้งไหม และถ้ามี มีการจัดการกับปัญหาอย่างไร ?

พัฒนาการช่วงภายหลังการก่อตั้ง (ปี พ.ศ. 2541-2550)

คำถามพัฒนาการช่วงภายหลังการก่อตั้งของเครือข่าย

1. ภายหลังการก่อตั้งเครือข่ายแล้ว เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีการดำเนินงานอย่างไรบ้าง ? และมีการดำเนินงานด้านใดบ้าง ?

2. รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาภายหลังการก่อตั้งของเครือข่ายเป็นอย่างไร ?

- 2.1 รูปแบบการดำเนินงานเป็นเครือข่ายเชิงพื้นที่ไหม ? ถ้าเป็นอย่างไร?

- 2.2 รูปแบบการดำเนินงานเป็นเครือข่ายเชิงประเด็นใหม่ ? ถ้าเป็นอย่างไร ?
- 2.3 รูปแบบการดำเนินงานเป็นเครือข่ายตามโครงสร้างหน้าที่ใหม่ ? ถ้าเป็นอย่างไร?
3. ลักษณะสำคัญของเครือข่ายในช่วงภายหลังการก่อตั้งเป็นอย่างไร ?
  - 3.1 แกนนำและสมาชิกเป็นอย่างไร
  - 3.2 ที่มาขององค์ความรู้ของเครือข่ายและการพัฒนาองค์ความรู้ของสมาชิกในเครือข่ายเป็นอย่างไร
  - 3.3 สัมพันธภาพที่ดีและการทำงานร่วมกันของเครือข่ายเป็นอย่างไร
  - 3.4 การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกเป็นอย่างไร
  - 3.5 การทำกิจกรรมและความต่อเนื่องเป็นอย่างไร ลักษณะของกิจกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่อย่างไร
  - 3.6 มีการบริหารงบประมาณในการดำเนินงานอย่างไร
  - 3.7 นวัตกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร
  - 3.8 การสื่อสารของสมาชิกในเครือข่ายเป็นอย่างไร
  - 3.9 การบริหารจัดการด้านบุคลากรในเครือข่ายเป็นอย่างไร
  - 3.10 มีระบบการติดตามและประเมินงานใหม่ ถ้ามีอย่างไร
4. กลยุทธ์ในการพัฒนาเครือข่ายของท่านให้เข้มแข็งและมีการขยายตัว คือ
5. เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีการรับสมาชิกเข้าเครือข่ายช่วงภายหลังการก่อตั้งอย่างไร ?
  - มีการคัดเลือกใหม่ อย่างไร
6. องค์ประกอบของเครือข่ายในช่วงภายหลังการก่อตั้งเป็นอย่างไร ?
  - 6.1 มีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกันของสมาชิกในเครือข่ายใหม่อย่างไร
  - 6.2 มีวิสัยทัศน์ร่วมกันใหม่ อย่างไร
  - 6.3 มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกันใหม่ อย่างไร
  - 6.4 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่ายเป็นอย่างไร
  - 6.5 มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกันอย่างไร
  - 6.6 มีการเกื้อหนุนพึ่งพากันอย่างไร
  - 6.7 มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงการแลกเปลี่ยนใหม่อย่างไร
7. ความสำเร็จของเครือข่ายช่วงภายหลังการก่อตั้งของเครือข่ายเป็นอย่างไร ?
  - มีผลงานที่เป็นเชิงประจักษ์ใหม่อย่างไร ?

พัฒนาการช่วงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2551-2559)

คำถามพัฒนาการช่วงปัจจุบันของเครือข่าย

1. ปัจจุบันการดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นอย่างไรและมีการดำเนินงานด้านใดบ้าง?

2. รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในปัจจุบันเป็นอย่างไร ?

3. ลักษณะสำคัญของเครือข่ายในช่วงปัจจุบันเป็นอย่างไร ?

4. ปัจจุบันเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนามีการรับสมาชิกเข้าเครือข่ายอย่างไร ?

5. ปัจจุบันองค์ประกอบของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นอย่างไร ?

6. อะไร คือ ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ?

7. มีผลงานที่เป็นเชิงประจักษ์ไหมอย่างไร ? และพึงพอใจในผลงานไหมอย่างไร

8. อะไร คือ อุปสรรคหรือข้อจำกัดต่อความสำเร็จของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ?

และอุปสรรคหรือข้อจำกัดนั้นเป็นอย่างไร

9. จัดการต่อปัญหาหรืออุปสรรคนั้นอย่างไร ?

10. ในอนาคตมีแผนจะขยายงานของเครือข่ายหรือไม่ อย่างไร ?

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม
เรื่อง “ศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนา
ในจังหวัดเชียงใหม่ ”

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ ตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของพระสงฆ์ที่ได้ทำงานร่วมกับพระสงฆ์นักพัฒนาที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 2 ทัศนคติของพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของพระสงฆ์ที่ทำงานร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง โปรดกรอกรายละเอียดและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุด

1. อายุ.....ปี

2. อายุพรรษา.....พรรษา

3. สำเร็จการศึกษาสามัญระดับ

1. ประถมศึกษา

2. มัธยมศึกษา

3. อาชีวศึกษา/อนุปริญญา

4. ปริญญาตรี

5. ปริญญาโท

6. ปริญญาเอก

4. สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ระดับ

1. นักธรรมชั้นตรี

2. นักธรรมชั้นโท

3. นักธรรมชั้นเอก

5. สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ระดับ

☐ 1. เปรียญธรรม 1- 2 ประโยค	☐ 2. เปรียญธรรม 3 ประโยค
☐ 3. เปรียญธรรม 4-5 ประโยค	☐ 4. เปรียญธรรม 6-7 ประโยค
☐ 5. เปรียญธรรม 8-9 ประโยค	☐ 6. ไม่ได้ศึกษาเปรียญธรรม

6. ปัจจุบันดำรงตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ระดับ

☐ 1. ไม่มีตำแหน่ง	☐ 2. ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
☐ 3. รองเจ้าอาวาส	☐ 4. เจ้าอาวาส
☐ 5. รองเจ้าคณะตำบล	☐ 6. เจ้าคณะตำบล
☐ 7. รองเจ้าคณะจังหวัด	☐ 8. เจ้าคณะอำเภอ
☐ 9. อื่นๆ ระบุ.....	

7. อำเภอที่สังกัด

☐ 1. เมือง	☐ 2. แม่แตง
☐ 3. แม่ริม	☐ 4. ดอยสะเก็ด
☐ 5. หางดง	☐ 6. อื่นๆ ระบุ.....

8. เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่หรือไม่

☐ 1. ไม่เคย
☐ 2. เคย (กรุณาตอบในข้อ 2.1-2.5 และสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 2.1 เข้าร่วมในด้านการศึกษา
☐ 2.2 เข้าร่วมในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ
☐ 2.3 เข้าร่วมในด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์
☐ 2.4 เข้าร่วมในด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน
☐ 2.5 เข้าร่วมในด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชนในชุมชน

9. จำนวนระยะเวลา ที่ท่านเข้าร่วมทำกิจกรรมกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่

1. เข้าร่วมทำกิจกรรมจำนวน .....เดือน
2. เข้าร่วมทำกิจกรรมจำนวน.....ปี

ส่วนที่ 2 คำถามว่าด้วยทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยแบ่งระดับ

ความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
10. เครือข่ายพระสงฆ์ส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยเปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและแผนกสามัญในวัดที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษารองของเด็กเยาวชนในชุมชน					
11. เครือข่ายพระสงฆ์ส่งเสริมการจัดการศึกษา โดยเปิดโรงเรียนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ภายในวัดให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษารองของประชาชนในชุมชน					
12. เครือข่ายพระสงฆ์จัดอบรมธรรมะ อาทิ ค่ายคุณธรรมค่ายพุทธบุตร เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีให้แก่เยาวชนและเยาวชน					
13. เครือข่ายพระสงฆ์ให้ความรู้ในการรณรงค์งานบุญประเพณีปลอดเหล้า ที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความตระหนักในการลด ละ เลิก อบายมุข ของเยาวชนและประชาชน					
14. เครือข่ายพระสงฆ์จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน					
15. เครือข่ายพระสงฆ์ให้ความรู้เรื่องธรรมะ และหลักการดำเนินชีวิตที่ดีกับประชาชน ผ่านวิทยุชุมชนในหลายๆ วันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					

ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
16. เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาที่เป็นอาสาสมัครในโครงการ ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสอนคุณธรรม จริยธรรมที่ดีให้กับเด็ก และเยาวชนในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลทุรกันดาร					
17. เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเผยแพร่ ความรู้และธรรมะอย่างมี ประสิทธิภาพผ่านสื่อทันสมัย Facebook และแอปพลิเคชัน Line ให้กับประชาชนได้รับรู้อย่างรวดเร็ว					
18. เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาจัดอบรมพัฒนาศักยภาพ และ ถ่ายทอดความรู้การทำงานพัฒนาที่เป็นประโยชน์ให้กับพระสงฆ์ที่ ทำงานร่วมกับเครือข่าย สามารถนำกลับไปใช้ในชุมชนของตนเองได้ อย่างมีประสิทธิภาพ					
บทบาทด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ					
19. เครือข่ายพระสงฆ์จัดอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำหลักของชุมชน ด้วยโครงการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน					
20. เครือข่ายพระสงฆ์ทำกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำและปลูกป่า ร่วมกับชุมชนช่วยให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ของชุมชนมากขึ้น					
21. เครือข่ายพระสงฆ์ทำกิจกรรม ด้วยการบวชป่าและเดิน ธรรมยาตรา เพื่อต่อต้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติจากการบุกรุก ป่าทำเกษตรเชิงเดี่ยวและกิจการเหมืองแร่ของนายทุนผู้มีอิทธิพล					
22. เครือข่ายพระสงฆ์มีส่วนร่วม กำหนดกฎระเบียบป่าชุมชนให้เกิด ความยั่งยืนจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน					
23. เครือข่ายพระสงฆ์เป็นแบบอย่างด้านการอนุรักษ์และพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เช่น มีรูปแบบการอยู่ร่วมกันของวัด กับป่าอย่างมีสมดุลย์ และสวนป่าพุทธธรรมที่ร่มรื่นภายในวัด					
24. เครือข่ายพระสงฆ์จัดอบรมค่ายอนุรักษ์ป่าให้กับเด็กนักเรียนใน โรงเรียน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน					

ทัศนะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
25. เครือข่ายพระสงฆ์ส่งเสริมให้ประชาชนดำรงตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดการทำลายทรัพยากรและการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างพอเพียง ด้วยการทำเกษตรแบบชีวภาพ โครงการปุ๋ยหมักชีวภาพ เป็นต้น					
บทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ/บรรเทาทุกข์ 26. เครือข่ายพระสงฆ์จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์ และระดมเงินทุนบริจาคสงเคราะห์ที่เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้ยากไร้บนพื้นที่สูง					
27. เครือข่ายพระสงฆ์สนับสนุนระดมเครื่องอุปโภค บริโภคและสิ่งของที่จำเป็นให้เกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้ยากไร้					
28. เครือข่ายพระสงฆ์ประสานงานกับองค์กรภาครัฐและเอกชนในการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ เช่น ประสานงานให้การช่วยเหลือผู้พิการที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงที่อยู่ห่างไกล ให้เกิดประโยชน์ต่อการสงเคราะห์ผู้พิการ					
29. เครือข่ายพระสงฆ์ลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากสม่ำเสมอ เช่น ชาวบ้านที่ประสบปัญหา ไฟไหม้บ้านบนพื้นที่สูงที่อยู่ห่างไกล					
30. เครือข่ายพระสงฆ์ส่งเสริมให้ผู้ยากไร้ดำเนินชีวิตตามหลักพอเพียง เช่น สอนการปลูกผักสวนครัวให้กับชาวบ้านบนพื้นที่สูงที่ยากไร้ ไร่รับประทานให้เพียงพอภายในครัวเรือนและขายในชุมชน					
31. เครือข่ายพระสงฆ์พัฒนา เทศนาหลักธรรมให้ประชาชนรู้จักประหยัดอดออม เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง มีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาความยากจน					
32. เครือข่ายพระสงฆ์ อุปการะ ดูแลเด็กและเยาวชนบนพื้นที่สูงที่มีฐานะยากจน ด้วยการบรรพชาเป็นสามเณรบวชเรียนที่วัด เกิดประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น					

ทักษะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
บทบาทด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน					
33. เครือข่ายพระสงฆ์ร่วมจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กองทุน ออมวันละบาท เกิดการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนด้านการเงินของชุมชน ให้พัฒนายิ่งขึ้น					
34. เครือข่ายพระสงฆ์จัดทำกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ เกิดประโยชน์ ส่งเสริมสวัสดิการชุมชนด้านการเงินและช่วยเหลือชุมชนให้พัฒนา ยิ่งขึ้น					
35. สมาชิกของเครือข่ายพระสงฆ์เป็นวิทยากรบรรยาย ส่งเสริม การประกอบอาชีพของชุมชนเพื่อส่งเสริมสวัสดิการด้านอาชีพ เช่น การแปรรูปผลผลิตในชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อ การจำหน่ายหารายได้เข้ากองทุนสวัสดิการด้านอาชีพ					
36. เครือข่ายพระสงฆ์ส่งเสริมให้ชุมชนไปดูงานสวัสดิการชุมชน ด้านอาชีพและการเกษตรที่องค์กรอื่น เพื่อนำรูปแบบมาพัฒนา การดำเนินงานสวัสดิการชุมชนของตนเองให้เข้มแข็ง					
37. เครือข่ายพระสงฆ์ริเริ่มจัดทำโครงการใหม่ๆ ส่งผลให้เกิด การดำเนินงานสวัสดิการชุมชนมีความเข้มแข็ง เช่น โครงการแปรรูป ผลผลิตในชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน					
38. เครือข่ายพระสงฆ์มีส่วนร่วมบริหารงานสวัสดิการชุมชน โดยเป็นคณะทำงานและที่ปรึกษาให้กับชุมชน เกิดความเข้มแข็งใน การบริหารงานสวัสดิการชุมชน					
39. เครือข่ายพระสงฆ์จัดประชุมและถอดบทเรียนการทำงาน สวัสดิการชุมชนร่วมกับชุมชนสม่ำเสมอ จนเกิดการพัฒนา การดำเนินงานสวัสดิการชุมชนให้ดียิ่งขึ้น					
40. เครือข่ายพระสงฆ์ร่วมส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มชมรมผู้สูงอายุรัก สุขภาพ ให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมสวัสดิการด้านสุขภาพที่ดีของ ชุมชน					

ทัศนะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
บทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน					
41. เครือข่ายพระสงฆ์ทำกิจกรรมงานศพปลอดเหล้า ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี ห่างไกลจากปัญหาสุขภาพต่างๆ ที่เกิดจากสุรา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์					
42. เครือข่ายพระสงฆ์สนับสนุนให้ชาวบ้านปลูก/บริโภคผักปลอดสารพิษรับประทานเองในครัวเรือน ช่วยให้สุขภาพของประชาชนแข็งแรง					
43. เครือข่ายพระสงฆ์ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ประสานงานให้แพทย์และพยาบาลมาตรวจสุขภาพประชาชนในชุมชน ทุกๆ วันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ช่วยส่งเสริมให้สุขภาพ อนามัยของประชาชนแข็งแรง ปลอดภัยต่างๆ					
44. เครือข่ายพระสงฆ์พัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นประโยชน์ในการดูแลสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน เช่น สนับสนุนกิจกรรมแพทย์แผนไทยล้านนาในวัด จัดทำยาต้มสมุนไพรในวัด					
45. เครือข่ายพระสงฆ์ส่งเสริมสวนสมุนไพรในวัด เป็นแบบอย่าง เพื่อเกิดประโยชน์ให้ชุมชนปลูกพืชสมุนไพรการรักษาโรค และป้องกันโรคต่างๆ มากขึ้น					
46. เครือข่ายพระสงฆ์ส่งเสริมการแก้ปัญหาหมอกควันที่เกิดจากการเผาวัชพืช ด้วยกิจกรรมนำเศษใบไม้มาทำปุ๋ย และการรณรงค์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เกิดประโยชน์ต่อการลดมลพิษทางอากาศที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน					
47. เครือข่ายพระสงฆ์ส่งเสริมให้ชุมชนใช้วัดเป็นสถานที่ส่งเสริมสุขภาพของชุมชนและกลุ่มต่างๆ เช่น ลานออกกำลังกาย รำไม้พองของกลุ่มผู้สูงอายุ ช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง					
48. เครือข่ายพระสงฆ์จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม และทำสมาธิให้กับชุมชน เกิดประโยชน์ต่อประชาชนให้มีสุขภาพจิตที่ดี มีสติ สามารถดำเนินชีวิตตั้งอยู่บนความไม่ประมาท					

ทัศนะของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการทำงานของ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
49. เครือข่ายพระสงฆ์ส่งเสริมกีฬาของชุมชน ด้วยกิจกรรมลานบุญ ลานกีฬา ฟุตบอลผ้าป่าการกุศล เป็นประโยชน์ต่อเยาวชน และ ประชาชนให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเกี่ยวกับบทบาทการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาใน
จังหวัดเชียงใหม่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความกรุณาตอบแบบสอบถาม

นายกิตติ์ ขวัญนาค

ภาคผนวก ค

รายชื่อสมาชิกเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ผ่านมา
	พระครูพิพิธสุตาร (พระมหาดร.บุญช่วย สิรินธโร	อาจารย์สอนและ เป็นอดีต รองอธิการบดี มจร.เชียงใหม่ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฯ เป็นเลขาธิการ เครือข่าย	วัดสวนดอก ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200	- สร้างเครือข่ายพระนักพัฒนา ชุมชนภาคเหนือ (คพชน.) - จัดตั้ง และเป็นผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยโพธิยาลัย (กองงาน เลขาฯ คพชน.) - มีผลงานในการพัฒนา และ งานวิจัยมากมาย เช่น โครงการ พระบัณฑิตอาสา การป้องกันไข้ มาลาเรีย บ้านจุ่มเมืองเย็น งานงดเหล้า งานเอดส์ สิ่งแวดล้อม สุขอนามัย สิทธิ งานวิจัยเกี่ยวกับพระนักพัฒนา และศาสนา ทำทั้งในระดับ จังหวัด ในระดับภาค ระดับประเทศ ภูมิภาค และ ระหว่างประเทศ - เป็นตัวแทน/ประธาน/ กรรมการ เครือข่ายภาคศาสนา ภาคประชาชน และภาค ประชาสังคมทุกระดับใน หน่วยงาน มูลนิธิ กลุ่มองค์กร ต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศฯ
	พระครูสุวัฒน์วรธรรม	รองเจ้าคณะ อำเภอสะเมิง	วัดงาแมง ต.แม่สาบ อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ 50250	- เป็นพระนักพัฒนารุ่นแรกๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ เป็น ต้นแบบ/กำลังใจแก่พระรุ่นใหม่ - นอกจากภารกิจตามปกติ งานที่เคยทำมาและมีความ โดดเด่น เช่น งานแก้ไขปัญหา หนี้สินของชุมชน

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ผ่านมา
				โดยใช้หลักสัจจะสะสมทรัพย์ เป็นเครื่องมือ การจัดปัญหาเรื่อง เหล้า และยาเสพติดในชุมชน การป้องกันแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ใน พื้นที่ ตำบลแม่สาบ อ.สะเมิง
	พระครูวิมลธรรมานุศาสน์	เจ้าคณะอำเภอพร้าว	วัดเขื่อนผาก เลขที่ 139 หมู่ที่ 1 ต.เขื่อนผาก อ.พร้าว จ. เชียงใหม่ 50190	<p>เป็นพระนักพัฒนาที่มีอาวุโส ไม่ถือตัวสามารถเข้าร่วม กิจกรรมของพระนักพัฒนาได้ ทุกระดับเป็นแรงบันดาลใจ และเป็นกำลังใจแก่พระนักพัฒนา รุ่นใหม่</p> <p>งานพัฒนาหลายอย่างท่าน ไม่ได้ดำเนินการเองทั้งหมด หลายอย่างท่านใช้บารมีของ พระเกจิ และตำแหน่งหน้าที่ในการปกครองในการสั่งการ หรือ เป็นนโยบายของคณะสงฆ์ งานและผลงานที่ผ่านมา เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การฝึกอบรมด้านกรรมฐาน - เปิดโรงเรียนปริยัติสามัญ/ บวชภาคฤดูร้อน - การทำงานด้านเอดส์ในระดับ อำเภอ ซึ่งมีวัดของท่านเป็น ศูนย์ประสานงาน - งานรณรงค์งดเหล้า ตำบลของท่านก็เป็นต้นแบบฯ และมี นวัตกรรมหลายอย่าง เช่นงาน บุญปลอดเหล้า หมู่บ้าน ปลอดเหล้าเป็นต้น - งานด้านการส่งเสริมอาชีพ ทั้งการให้คำปรึกษา การให้ทุน และเคยให้พื้นว่างของวัดให้

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
				<p>เป็นแหล่งฝึกทำเกษตรอินทรีย์ จนลูกศิษย์หลายคนมี ความชำนาญ เป็นศูนย์เรียนรู้ที่มี ชื่อเสียง และส่งเสริมอาชีพด้าน อื่นๆ เช่น ด้านหัตถกรรม การดูแลรักษาสุขภาพทางเลือก มีศูนย์ฟื้นฟูคุณภาพชีวิต เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริม อาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาสหลากหลาย รูปแบบ เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานด้านการป้องกันแก้ไข ปัญหาเอดส์ นอกจาก รพ.ที่ต้อง ทำโดยตำแหน่งและ วัตถุประสงค์ ก็เป็นศูนย์ประสานงานการ ทำงานด้านเอดส์ของภาคศาสนา และภาคประชาชน แต่ก็มี การทำงานเชื่อมโยงกับ รพ.ประจำ อำเภอฯ - งานด้านเด็ก/เยาวชนรวมทั้ง สามเณร เด็กกำพร้า ยากไร้ และเด็ก/เยาวชนทั่วไป ท่านก็มี กระบวนการป้องกัน แก้ไข ปัญหา และพัฒนาหลากหลาย รูปแบบตามสถานการณ์ มีการเชื่อมโยงกับสถานศึกษา หน่วยงานของรัฐฯ และเป็น นโยบายให้คณะสงฆ์ร่วมกัน ดำเนินการ - การจัดสวัสดิการชุมชน ซึ่งตำบลของท่านเป็นตำบลแรก และเป็นต้นแบบขยายผล ในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ ชุมชนตำบลฯ

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ผ่านมา
				- การส่งเคราะห์ช่วยเหลือ คนยากจน คนด้อยโอกาส เช่น ชาวเขา หรือผู้ประสบภัยต่างๆ
	พระใบฎีกากิตติชัย กิตติ สาโร (พระหมี่)	เจ้าอาวาสและเป็น ลูกศิษย์ที่อยู่ใกล้ จ.พริ้ว	วัดพระธาตุขุนโก่น ต.ป่าหน่อ อ.พริ้ว จ. เชียงใหม่ 50190	เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ช่วย ประสานงาน สื่อสาร สนองงาน หลายอย่างของเจ้าคณะอำเภอ พริ้ว มีกิจกรรม/ผลงานที่ เด่นชัด เช่น งานรดเกล้า การ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการ การ ทำงานด้านเอดส์ ด้านเด็ก/ เยาวชน ด้านศิลปวัฒนธรรม และการส่งเสริมอาชีพ และ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อย คนจากจน คนด้อยโอกาส สภาวะต่างๆ
	พระครูโสภณปริยัติสุธี	เจ้าคณะ อำเภอแม่เอย	วัดแม่เอยหลวง ต.แม่เอย อ. แม่เอย จ.เชียงใหม่	ตั้งแต่วันที่ท่านจะเป็นเจ้าคณะ อำเภอ ท่านได้ทำงานพัฒนา หลายอย่าง ที่มีเด่นชัด และมี ชื่อเสียง เช่น - ธรรมสัญจรทุกวันพระใหญ่ไป ตามตำบลต่างๆ อำเภอแม่เอย มีศรัทธาประชาชนเข้าร่วมเป็น หลักพันในแต่ละครั้ง และมี การสัญจรนอกพื้นที่เป็นกรณี พิเศษอีกส่วนหนึ่ง - การทำวัดสวนมนต์เป็นสัญจร ตามบ้านญาติโยมที่มาจองไว้ จะเว้นเฉพาะวันพระ - การช่วยเหลือสงเคราะห์ ผู้ยากจน คนด้อยโอกาส ผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ โดยเฉพาะชาวเขา/ชาติพันธุ์ ทั้งการช่วยเหลือสงเคราะห์

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
				<p>ด้านปัจจัยต่างๆ และ การช่วยเหลือดูแลด้านการศึกษา แก่บุตรหลาน โดยเปิดโรงเรียน ปรียัติสามัญรองรับฯ</p> <p>- งานด้านวัฒนธรรมประเพณี ต่างๆ เช่น งานวัดของท่าน หรือ งานประเพณีไหว้สา พระอุปัศฺต จะมีกลุ่มคน ชนเผ่าที่หลากหลาย กลุ่ม อาชีพ กลุ่มงานต่างๆ ที่ท่านเคย ให้การส่งเสริมมาร่วมงาน และมาจัดแสดงศิลปวัฒนธรรม การแสดง ผลิตภัณฑ์ผลงาน ต่างๆ อย่างมากมาย</p> <p>กิจกรรม/โครงการต่างๆ โดยเฉพาะโครงการธรรมสัจฺจร นอกจากจะให้ความรู้ทาง ศิลธรรมแล้ว จะมีการสอดแทรก สร้างการเรียนรู้ปัญหาสถาน การณ์ต่างๆ ให้ประชาชนได้รับ ทราบอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นไม่ว่า จะเป็นงานประเด็นใดก็สามารถ สอดแทรกได้ทุกเรื่อง เช่น การณรงค์เรื่องงดเหล้า ปัญหา หมอกควัน ปัญหาไขเลือดออก เป็นต้น</p>
	พระครูศีลปัญญากร	เจ้าอาวาส	วัดคลองศิลา ต.เวียง อ.ฝาง จ. เชียงใหม่ 50110	<p>- อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมลภาวะ ดิน น้ำป่า อากาศ โดยเฉพาะ การต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมกับ สวนสัมคณาทร ซึ่งถือว่าเป็นผู้ ทรงอิทธิพลเป็นอย่างมาก เคย ได้รับเหรียญสีบนาคเสถียร จาก มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ในฐานะ นักต่อสู้ในการอนุรักษ์ปกป้องป่า</p>

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
				<p>และสิ่งแวดลอมฯ ท่านมี เครือข่ายทำงานเชื่อมโยงกันใน ระดับลุ่มน้ำฝาง ลุ่มน้ำปิง - งานวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อใช้ เครื่องมือแก้ปัญหาการบุกรุก ทำลายป่า และการป้องกัน แก้ไขปัญหาเด็ก/เยาวชน - การดูแลรักษาสุขภาพ ทางเลือก ทั้งการใช้สมุนไพร การนวด การบริหารร่างกาย การใช้จิตบำบัด เป็นต้น ท่านมี สมาชิกในกลุ่ม/ที่หลากหลาย ความรู้ความสามารถในนามของ เครือข่ายหมอเมือง รณรงค์ดเหล้า ท่านสามารถ สร้างนวัตกรรมหลายอย่างใน การป้องกัน แก้ไขปัญหา การดื่มสุราในชุมชน</p>
	พระพัฒน์ อคฺคธมฺโม			เป็นเลขานุการของพระครู สิลปัญญากร ทำหน้าที่ใน การประสานงานด้วยระบบ ไอที
	พระครูอุปลัมภ์ ประทุมรัตน์	เจ้าอาวาส/เจ้าคณะ ตำบลฯ	วัดศรีบัวเงิน เลขที่ 500 หมู่ที่ 3 วัดศรีบัวเงิน ต.แม่ข่า อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ 50320	- การอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น/การอ่านเขียน อักษรภาษาล้านนา สืบทอด แก่เด็ก/เยาวชนในหมู่บ้าน/ ตำบลฯ โดยมีศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนา-ธรรมศึกษา เป็นเครื่องมือหนึ่ง การกิน อัญญาในประเพณีสงกรานต์ ท่านสามารถใช้เป็นเครื่องมือ เข้าถึง

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
				<p>- และสร้างการเรียนรู้แก่เด็ก/เยาวชนได้หลายร้อยคนต่อปี</p> <p>งานด้านศาสนา/ศิลปวัฒนธรรม</p> <p>ถือว่าท่านเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง จึงมักมีนวัตกรรมใหม่ที่ไม่ซ้ำใคร และได้ผลดี เช่น งานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุปีใหม่เมือง งานจุดเทียน 84,000 เลน ฉลองพุทธชนยันตี เป็นต้น</p> <p>- รณรงค์งดเหล้า ในเครือข่าย พระสงฆ์ถือว่าท่านเป็นแนวหน้าในการสร้างนวัตกรรมต่างๆ เช่น งานบุญปลอดเหล้า งานศพ ปลอดเหล้า หมูบ้านปลอดเหล้า เข้าพรรษา เป็นต้น</p> <p>- การช่วยเหลือดูแลผู้ติดเชื้อ HIV เด็ก/ครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์</p> <p>การป้องกัน แก้ไขปัญหา เด็ก/เยาวชน หลากหลายวิธีการ เช่น โครงการสำนักกรักบ้านเกิด โดยมีผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ ทำให้เด็ก/เยาวชน ผู้ปกครองมีความผูกพันกับวัดกับหมู่บ้าน ได้เป็นอย่างดี</p>
	พระครูสุจิตตานุรักษ์	จอ.ฝาง	พุทธอุทยานวัดพระธาตุศรีมหาโพธิ์โตโปธาราม ต.โป่งน้ำร้อน อ.ฝาง จ.เชียงใหม่	การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าใหม่ การช่วยเหลือสงเคราะห์ พัฒนาคุณภาพชีวิตชนเผ่าต่างๆ

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
	พระครูสถาพร ธรรมพิศิษฐ์ (ฐิตธมโม)	เจ้าคณะตำบล โป่งน้ำร้อน	วัดเทพอำนวยการ เลขที่ 143 หมู่ 2 ต.เวียง อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ 50110	การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าใหม่ การช่วยเหลือสงเคราะห์ พัฒนาคุณภาพชีวิตชนเผ่าต่างๆ
	พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม	เจ้าคณะตำบลฯ	94 หมู่ที่ 3 วัดเจดีย์ แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย เชียงใหม่ 50290	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยเหลือดูแล แก้ไขปัญหาพัฒนาเด็ก/เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส เด็กกำพร้า/ครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ จนมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ถึงระดับนานาชาติ - การอนุรักษ์ป่าไม้ธรรมชาติ จนถึงที่สุดทาง อปท.ต้องลงมาดำเนินการต่อยอด แต่ก็ยังต้องสนับสนุนบทบาทของอาสาสมัครที่มีอุดมการณ์ให้ช่วยกันกระตุ้น/สร้างกระแสอยู่ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง - วิฑูรย์ชุมชน ได้เปิดดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา - การส่งเสริม-อาชีพ/วิสาหกิจฯ ทั้งระดับบุคคล/ครอบครัว ระดับการรวมกลุ่ม และระดับชุมชน - องค์กรการเงินและสวัสดิการชุมชนฯ.เป็นต้นแบบในการขยายผลมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ปัจจุบันเป็นคณะทำงาน/กรรมการ/ประธานในการขับเคลื่อนงานการจัดสวัสดิการในจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นกรรมการในระดับภาค

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
				<ul style="list-style-type: none"> - รณรงค์ลด ละ เลิก อบายมุข-เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และยังทำหน้าที่ในการเป็นศูนย์ประสานงานในการส่งเสริมการทำงานฯ ของคพชน. 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ปัจจุบันทำหน้าที่เป็นประธานประชาคมงดเหล้าของจังหวัดฯ - การทำเกษตรพอเพียง/เกษตรอินทรีย์ ในระดับต่างๆ จึงได้รับความไว้วางใจเป็นปราชญ์ของสำนักงาน สปก.ฯ - อนุรักษ์/สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีวิถีพอเพียงของท้องถิ่น และวันสำคัญทางชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ก็จะจัดกิจกรรม/พิธีกรรมต่างๆ เพื่อสร้างการเรียนรู้แก่ชุมชน <p>งานที่ทำในทุกประเด็นจะทำกับทุกกลุ่มคน และจะเน้นการใช้หลักศาสนา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นบรรทัดฐาน</p>
	พระนิคม กิจจสาโร	เจ้าอาวาสวัดจันทร์	วัดจันทร์ 36 หมู่ที่ 3 ต.วัดจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่ 58130	<ul style="list-style-type: none"> - การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับชนเผ่า - การป้องกันแก้ไขปัญหาเด็ก/เยาวชน - รณรงค์งดเหล้า วันพระ-วันอาทิตย์ปลอดเหล้า - งานบุญ/ธรรมสัจจรไปตามวัด / หมู่บ้านในเครือข่ายทุกวัน <p>พระใหญ่</p> <ul style="list-style-type: none"> - การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
				<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาอาชีพ และ การเป็นอยู่ของชนเผ่าต่างๆ ในอำเภอภักดีบิยานิวัฒนา - ท่านยังเป็นศูนย์ประสานงาน การทำงานของพระธรรมจาริก ในอำเภอ แม่แจ่ม และจังหวัด แม่ฮ่องสอนอีกส่วนหนึ่ง งานที่ท่านทำทุกกิจกรรม/ โครงการ จะมีการบูรณาการ เชื่อมโยงกันทั้งหมด เช่น งานด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถเชื่อมโยงในการทำงาน ด้านเด็ก/เยาวชน งานด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากร งานด้าน ป้องกันสุรยาเสพติด เป็นต้น และพระเทพรัตนราชสุดาฯ ก็เสด็จไปเยี่ยมและฝากงาน ต่างๆ เป็นประจำทุกปี
	พระปลัดสุชาติ สุวพฒโก	โครงการพระบัณติต อาสา	มจร.วช.เชียงใหม่ วัดสวนดอก ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นเจ้าหน้าที่นิเทศโครงการ พระบัณติตอาสา - เป็นคณะปฏิรูปงานภาคสนาม ของโครงการพระธรรมจาริก ทัวภาคเหนือ - ที่ปรึกษาชมรมเยาวชน ปกาเกอญอ - การป้องกันแก้ไขปัญหา พัฒนาเด็ก/เยาวชน - การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น - การอนุรักษ์ป่าไม้ธรรมชาติ - ประสานการเครือข่าย การทำงานเพื่อวัฒนธรรม ชนเผ่า

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
				<ul style="list-style-type: none"> - ประสานงานด้านสิ่งแวดล้อม - จัดตั้งกองทุนอภิบาลให้กับพระเฒ่าพระพุทธศาสนาบนพื้นที่สูง - เป็นทีมงานพิทักษ์พระพุทธศาสนาตามแนวชายแดน
	พระครูวิริธประชานุกูล	เจ้าอาวาส	วัดห้วยริน 12 หมู่ 11 ต.ทุ่งสะโตก อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ 50120	<ul style="list-style-type: none"> - การป้องกัน แก้ไขปัญหาเอดส์ เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ดูงาน เป็นต้นแบบในกรขยายผลทั้งในแต่ต่างจังหวัด - ส่งเสริมอาชีพรายได้ โดยเฉพาะกับผู้ติดเชื้อ คนยากจน คนด้อยโอกาสต่างๆ ซึ่งมีการเชื่อมโยงกับกลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งการให้ประโยชน์และรับประโยชน์ เช่นกลุ่มแม่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น
				<ul style="list-style-type: none"> - รณรงค์คัดเหล่า งานบุญ ปลอดภัยเหล่าฯ มีนวัตกรรมการส่งผลให้มีการดำเนินการต่อเนื่องในวงกว้าง เช่น งานปลอดภัยหลวงปลอดภัยเหล่าฯ ซึ่งถือว่าทำได้ยากมากที่สุด และงานสวดมนต์ข้ามปี เป็นต้น - การบำบัดผู้ติดเชื้อ/ยาเสพติด การดูแลผู้ติดเชื้อ ผู้ป่วย ใน รพ. สันป่าตอง - การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น บูรณาการกับการป้องกันแก้ไข้ปัญหาเด็ก/เยาวชน ในสภาวะต่างๆ

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
				<p>ทั้งเป็นการส่งเสริมอาชีพรายได้ ไปในตัว และส่งเสริมโครงการ ต่างๆ เช่น ทูบีนัมเบอร์วัน เป็นต้น ซึ่งมักจะได้รับ ความไว้วางใจให้รับผิดชอบงาน ในการจัดแสดงในงานพิธีสำคัญ ต่างๆ</p> <p>- วิทยุชุมชน มีการดำเนินการ มาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>การสร้างสถานปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นแหล่งศึกษา ฝึกหัด พัฒนา ด้านกัมมัฏฐานแก่ ประชาชน และเป็นเครื่องมือ หนึ่งในการเยียวยารักษาผู้มี ปัญหาทางจิต และผู้ติดสุรา ยาเสพติด เป็นต้น</p>
	พระเทพพร โกวิท		วัดหัวริน 12 หมู่ 11 ต.ทุ่งสะโตก อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ 50120	นักจัดรายการ และรับผิดชอบ การดำเนินงานวิทยุชุมชน
	พระมหาอินสอน คุณวุฒโท	ครูใหญ่โรงเรียน ปริยัติสามัญ	วัดดอยสะเก็ด 304 / 3 ต.เชิงดอย อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ 50220	<ul style="list-style-type: none"> - การป้องกันแก้ไขปัญหาเอดส์ ร่วมกับชุมชนและ รพ.ฯ - การจัดค่ายคุณธรรม - การดูแล แก้ไขปัญหา พัฒนาเด็ก/เยาวชนในรูปแบบ ของพระภิกษุ-สามเณร
	(พระครูกันตสีลานุยุต) พระสมุห์ ดร.ฐานี ฐิตวิริโย	(เจ้าคณะอำเภอ เวียงแหง ผู้อยู่ใกล้ชิด และ สนองงานคณะสงฆ์ อำเภอฯ	วัดกองลม 122 ต.เปียงหลวง อ.เวียงแหง จ.เชียงใหม่	<ul style="list-style-type: none"> - การอนุรักษ์/สืบสานประเพณี ท้องถิ่นของชุมชน และชนเผ่า ต่างๆ ในอำเภอเวียงแหง เช่น ปอยส่างลองฯ - การป้องกันแก้ไขปัญหาเด็ก/ เยาวชนหลากหลายรูปแบบ ทั้งเด็กเยาวชนทั่วไป และ ภิกษุสามเณร

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
				<ul style="list-style-type: none"> - จัดค่ายฝึกอบรมเด็ก/เยาวชน/ประชาชน-ข้าราชการ นิสิตนักศึกษา ทุกระดับ - เป็นศูนย์เรียนรู้/ศึกษาดูงาน วิถีวัฒนธรรมชุมชนพอเพียงทั้งในและต่างประเทศฯลฯ - การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ - วิทยุชุมชนฯ รณรงค์งดเหล้าฯ - พลังงานทดแทน <p>งานประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระศาสนา และชีวิตการเป็นอยู่ของประชาชนฯ</p>
	พระครูปรากฏการวรศาสน์	เจ้าคณะตำบลเมืองแหง/เจ้าอาวาสวัดกำแพงใหม่ (ป่าไผ่)	วัดกำแพงใหม่ (ป่าไผ่) ต.เมืองแหง อำเภอยางชุมน้อย จ.ศรีสะเกษ 50350	รณรงค์งดเหล้าและยาเสพติดในชุมชน จัดตั้งกองทุนสวัสดิการฯ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่กองทุนขยะ ภายใต้โครงการเปลี่ยนขยะเป็นบุญ อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
	พระพิชัย ปิยสีโล		วัดบุบผาราม (สบปะ) ต.ริมปิง อ.เมือง จ.ลำพูน 51000	<ul style="list-style-type: none"> - เยี่ยมผู้ป่วยภายในโรงพยาบาลจังหวัดลำพูน - บริจาคเสื้อผ้าแก่ชาวเขาที่ อ.อมก๋อย - ร่วมบริจาคปัจจัยสร้างศาลาหอฉันท์ที่อาศรมผาปูน อ.อมก๋อย
	พระครูวิรุฬห์บุญญา	เลขานุการเจ้าคณะอำเภอฯ	วัดฉิมพลีสุวรรณาราม ต.มีดเก่า อ. ดอยเต่า จ.เชียงใหม่ 50260	การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และการศึกษาทางเลือกแก่พระภิกษุสามเณรชาติพันธ์

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ผ่านมา
	พระครูปริยัติขยารังการ	ย้ายวัด	วัดชยลังการี 93 หมู่ที่ 4 ต.ป่าป้อง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ 50220	การป้องกันแก้ไขปัญหาเอดส์ การอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม ธรรมท้องถิ่น เด็ก/เยาวชน การคุ้มครองผู้บริโภค การจัด เข้าค่ายฝึกอบรมเด็ก/เยาวชน
	พระอธิการเมธวัธ เมสโก	เจ้าอาวาส	วัดหนองมะจับ หมู่ที่ 1 ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290	ศิลปวัฒนธรรม/เด็ก/เยาวชน การป้องกันแก้ไขปัญหาเอดส์ สุขภาพทางเลือก
	พระประภาส ฐานวุฒโท	เจ้าอาวาส	70 หมู่ที่ 6 วัดพยาก น้อย ต.สันป่าเปา อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50210	การฝึกอบรมเด็ก/เยาวชน และการอนุรักษ์สืบสาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีพอเพียง
	พระอธิการวันชัย จันทวณโณ	เจ้าอาวาส	วัดพระบาททุ่งอ้อ (ล้องอ้อ)	- การรณรงค์งดเหล้า อุบัติเหตุ เด็ก/เยาวชน วัฒนธรรมท้องถิ่น มลภาวะฯ สนับสนุนส่งเสริมให้เด็กและ เยาวชนทำความดีต่อแผ่นดิน เกิด เป็นประธานโครงการคนดี ศรีเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง กว่า 10 ปี และเป็นแหล่ง เรียนรู้ด้านเกษตรพอเพียง - ประธานเครือข่ายเฝ้าระวัง ปัญหาเด็กและเยาวชน เชียงใหม่ ประธานศูนย์ ประสานงานโครงการคนดี ศรีเชียงใหม่ ประธานศูนย์ฟื้นฟู คุณภาพชีวิตในชุมชน วัดพระบาททุ่งอ้อ

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
	พระภุชณะชัย ปญญาวฒฒณโณ	ประธานชุม ยุวล้านนา (องค์กร สาธารณประโยชน์)	วัดพระบาททุ่งอ้อ หมู่ 8 ต.สันกลาง อ. สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ 50120	<p>- เป็นพระวิทยากร อบรมให้ ความรู้ในการส่งเสริมฟื้นฟู ศีลธรรม ในสถานศึกษาและจัด ค่ายคุณธรรมในพื้นที่ต่างๆ ที่มี การติดต่อประสานงานเข้ามา</p> <p>- จัดทำโครงการ “ธรรมอาสา สานฝันปันน้ำใจ เพื่อน้องเพื่อ ชุมชน บนยอดดอยฟ้าใส” ตั้งแต่ ปี พุทธศักราช 2551- ปัจจุบัน เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล เด็กเยาวชนและชุมชน ที่ยัง ขาดโอกาส ทั้งปัจจัย สิ่งของ กิจกรรมต่างๆ และการพัฒนา สนับสนุนสิ่งที่เป็นความจำเป็น สำหรับโรงเรียน อาทิ สาธารณูปโภคและสิ่งของ ต่างๆ โดยร่วมกับ เครือข่าย องค์กรภาคี ทั้งภาครัฐ-เอกชน อย่างต่อเนื่อง</p> <p>- เป็นศูนย์ประสานงาน ภาคเหนือ ในการช่วยเหลือ หากมีกรณีภัยพิบัติฉุกเฉิน อาทิ การระดมสิ่งของต่างๆ เพื่อช่วยเหลือกับกลุ่มที่ทำ กิจกรรมร่วมกัน อาทิ น้ำท่วม ปี 2554, ไฟไหม้ศูนย์อพยพ บ้านแม่สุริน จ.แม่ฮ่องสอน ปี 2556, ช่วยเหลือด้านสิ่งของ เครื่องใช้ เด็กนักเรียนที่บ้านถูก ไฟไหม้ จ.พิจิตร , เด็กนักเรียน ที่เรียนดีแต่ฐานะยากจน จ.สุพรรณบุรี เป็นต้น ฯลฯ</p>

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
				<p>- บริการด้านการผลิตสื่อให้กับชุมชน และองค์กรการกุศล โดยไม่หวังผลตอบแทน</p> <p>- สนับสนุนกิจกรรมของพระพุทธศาสนา โดยการร่วมบุญต่างๆ ทั้งส่วนตัวและบอกบุญกับทางคณะเจ้าภาพมาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>- อบรมส่งเสริม สนับสนุนและให้กำลังใจ สำหรับเยาวชนในกลุ่ม ในด้านการศึกษา จนสำเร็จปริญญาตรี และเป็นข้าราชการที่ดีของแผ่นดินหลายท่าน ฯลฯ</p>
	พระณรงค์ฤทธิ์ ชิตติโย		วัดศรีสุพรรณ ต.ห้วยยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่	เด็ก/เยาวชน รณรงค์ดเกล้า วัฒนธรรมท้องถิ่นฯ
	พระครูสมุห์กมล กมโล		สำนักสงฆ์ขุนเขา ธรรมทาน ต.ปิงโค้ง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่	รณรงค์ดเกล้า/เด็ก-เยาวชน
	พระฤทธิชัย อภิเมธี		วัดบวกรก ต.ท่าวังตาล อ.สารภี	<p>เป็นพระที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีประสบการณ์ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นที่ยอมรับ และขยายผล/ความรับผิดชอบตามลำดับ ตั้งแต่ระดับวัด/หมู่บ้าน/สู่ตำบล อำเภอ และจังหวัด ถึงระดับภาค งานที่ท่านทำมีหลายประเด็น เช่น</p> <p>- การรณรงค์ดเกล้าในอำเภอสารภี เช่น การสวดมนต์ข้ามปี เป็นอำเภอเดียวในจังหวัดฯ ที่</p>

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
				<p>สามารถจัดงานในระดับอำเภอ ได้มีประชาชนเข้าร่วมหลาย พันคน และปัจจุบันกำลังจะขบ เคลื่อนงานให้ถนนสารภีเป็น ถนนสายวัฒนธรรมปลอด การดื่มการขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เด็ก/เยาวชน ท่านก็มีผลงาน เป็นที่ประจักษ์ มีการเชื่อมโยง กับกลุ่มเด็ก/เยาวชนในพื้นที่ ต่างๆ ในอำเภอ - ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ท้องถิ่น ท่านสามารถเชื่อมโยง การทำงานกับกลุ่ม กลุ่มได้ที่ หลากหลายทั้งภาครัฐ ภาคศาสนา และภาคประชาชน ด้านสุขอนามัย ท่านมีกลุ่ม หมอเมือง ชมรมนักปั่นจักรยาน เพื่อสุขภาพ และเป็นศูนย์ ประสานงานสมัชชาสุขภาพ จังหวัดเชียงใหม่ และมีตำแหน่ง หน้าที่เชื่อมโยงกับระดับภาค (ล้านนา) ด้วย เป็นอำเภอนำร่อง ในการทำงานด้านสุขภาพของ พระสงฆ์ โดยมีท่านเป็น ผู้รับผิดชอบ ทำงานประสานกับ ทุกภาคส่วนในอำเภอ - ได้จัดตั้งวิฑูรย์ชุมชน มีนัก จัดรายที่หลากหลายสาขาฯ เปลี่ยนกันมาจัดฯ - เป็นศูนย์ประสานงานภาค ประชาชนในอำเภอ ทำให้ อำเภอสารภี มีกองทุน

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
				<p>สวัสดิการตำบล และสภาองค์กร ชุมชนเต็มทุกพื้นที่ตำบล การส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจ แก่ประชาชน และกลุ่มคน ต่างๆ มีผลิตภัณฑ์ชุมชน มากมายทั้งด้านสุขภาพ เครื่องอุปโภค บริโภคฯ</p>
	พระถนอมสิงห์ สุโกศล นาวิน (พระต่อ)		มูลนิธิหัตถกรรม อ.แมริม จ.เชียงใหม่ 50180	<ul style="list-style-type: none"> - การอบรมเยาวชนจากศูนย์ ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 7 เชียงใหม่ - ผลิตและจัดพิมพ์นิตยสาร “มูม” สำหรับเผยแพร่สู่กลุ่ม เยาวชน - สอนและอบรมศิลปะสำหรับเด็กๆ ในหมู่บ้านแม่แรม หมู่ที่ 6 เติมธรรมยาดรา “ก้าวอย่าง เส้นทางธรรม” จากเชียงใหม่- พระปฐมเจดีย์ จ. นครปฐม
	พระอธิการญาณวิทย์ ชยาภิรโต.	เจ้าอาวาสฯ เลขาเจ้าคณะ อำเภอแม่วาง	วัดต้นจิว (ฉิมพลี) ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	<ul style="list-style-type: none"> - ธรรมรงค์ดเหล่า - สุขภาพทางเลือก - เด็ก/เยาวชนฯ
	พระสรยุทธ ชยปัญญา พระสังคม ธนปัญญา	เจ้าอาวาส	วัดพระบรมธาตุคุดอย ผาส้ม อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่	<ul style="list-style-type: none"> - การอนุรักษ์ป่าไม้ธรรมชาติ/ - การทำฝาย - การศึกษาทางเลือก - เด็ก/เยาวชน - พลังงานทดแทน - การส่งเสริมอาชีพเกษตร ธรรมชาติ
	พระประพันธ์ อรุโณ	เลขาฯจต.	วัดเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290	สุขภาพทางเลือก ด้านสมุนไพร พิพิธภัณฑสถานการทรงงาน พระเจ้าอยู่หัวฯ

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
	พระประวิทย์ อุตตโม		วัดเจดีย์แม่ครัว อ.สันทราย จ.เชียงใหม่	เด็ก/เยาวชน และนवरกรรม- การก่อสร้าง
	พม.เนติวุฒิ เนติวุฒโฒ		วัดศรีโสดา ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่	เลขาผู้ดูแลใกล้ชิดเจ้าคณะ จังหวัดฯ งานด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ ชาวเขา
	พระครูสังฆรักษ์ชัยวัฒน์ ญาณจารี	รองเจ้าอาวาสวัดอุดม ชัยราษฎร์	วัดอุดมชัยราษฎร์ ต.ขี้เหล็ก อ.แมริม จ.เชียงใหม่ 50180	- โครงการเยาวชนเข้าวัดทุก วันอาทิตย์จิตแจ่มใส - เป็นรองผู้อำนวยการและ ครูผู้สอนศูนย์พระพุทธศาสนา วันอาทิตย์วัดอุดมชัยราษฎร์ - เป็นครูพระสอนศีลธรรม ประจำวิทยาลัยโปลิ เทคนิค ลานนา
	พระครูวิธานธรรมโสภณ	เจ้าคณะอำเภอ	วัดแม่ยายหลวง 40/1 หมู่ 5 ต.แม่ยาย อ.แม่ยาย จ.เชียงใหม่ 50280	- การเผยแพร่ ธรรมสัญจรไปทั่ว ทุกตำบลในอำเภอฯ ทุกวัน พระใหญ่ มีพระ-ประชาชน เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ครั้งละ หลายพันคน สอดแทรก การเผยแพร่ความรู้ต่างๆ - ทำวัตรสัญจรไปตามบ้านเรือน ศรัทธาประชาชนทุกวันที่มาจอง คิวได้ต่อเนื่องกันหลายปี สอดแทรกการทำงานรณรงค์การ ลด ละ เลิก อบายมุขต่างๆ ซึ่งทำให้ได้ผลมาก โดยเฉพาะ ประเต็นงดเหล้า - การช่วยเหลือสงเคราะห์ ผู้ยากไร้ ชาติพันธุ์ ชนเผ่าต่างๆ - เปิดโรงเรียนรองรับเด็ก/ เยาวชน ชาวเขาฯ

ที่	ชื่อ-ฉาย-ราชทินนามฯ	ตำแหน่ง	ที่อยู่/ติดต่อ ประสานงาน	งาน/ผลงานที่ทำผ่านมา
	พระครูอาทรวิสุทธิคุณ	เจ้าคณะอำเภอ	ม.8 บ.ป่าบง ต.หนองตอง อ.หางดง จ.เชียงใหม่	- เป็นนักเทศน์แบบล้านนา ที่มีชื่อเสียง อาศัยตำแหน่ง เจ้าคณะผู้ปกครอง ทำงาน ช่วยเหลือชุมชนประเด็นต่างๆ โดยเฉพาะงานด้านเอดส์ ได้จัดตั้งเป็นศูนย์ปฏิบัติงาน ภายในวัดฯ
	พระศิวโมกข์ ชัมมปาโล		วัดหนองบัวงาม ต.แม่่นาวาง อ.แม่ฮ่าย จ.เชียงใหม่	
	พระเกียรติศักดิ์ ปกัสสโร		วัดห้วยริน 12 หมู่ที่ 11 ต.ทุ่งστόก อ.สันป่าตอง จ. เชียงใหม่	
	พระขจร ชินวโร		อาศรมฯ บ้านเด่น ต.บ้านจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่	
	พระครูสมุห์สวิง สุวณโณ	เจ้าอาวาส	วัดอุดมชัยราษฎร์ ต.ชี้เหล็ก อ.แม่อริม จ.เชียงใหม่ 50180	

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายกิตต์ ขวัญนาค
วันเดือนปีเกิด	14 มีนาคม 2529
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2551: ศศ.บ. สาขาวิชา สหวิทยาการสังคมศาสตร์ วิทยาลัยสหวิทยาการ วิชาเอก การจัดการทรัพยากรทางสังคมและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ตำแหน่ง	นักวิจัยโครงการฯ สถาบันโพธิยาลัย มจร.วิทยาเขตเชียงใหม่ วัดสวนดอก เลขที่ 139 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

